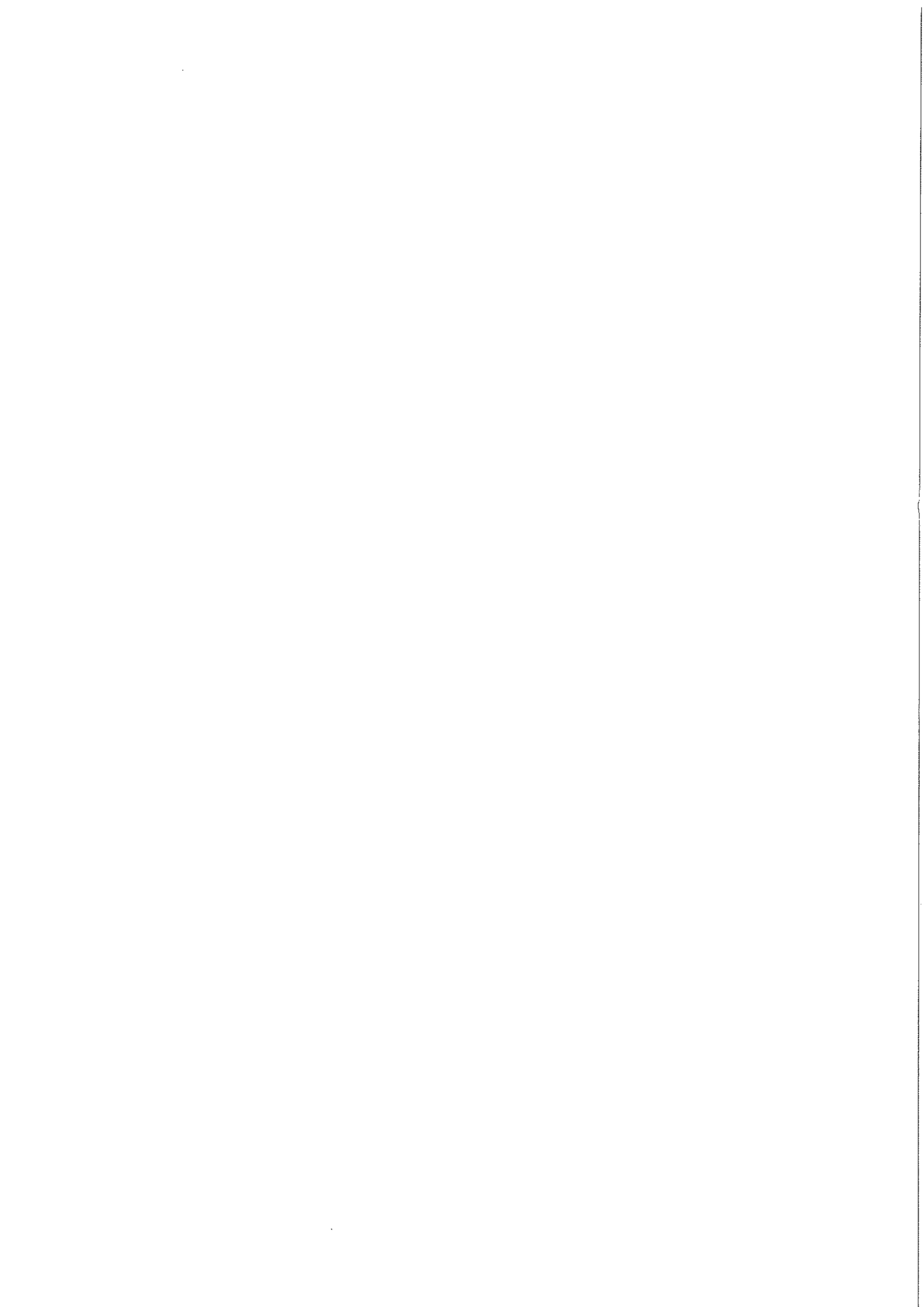

JAARREKENING 2010

INHOUDSOPGAVE JAARREKENING 2010

	Bladzijde
Inleiding/Leeswijzer	3
Voorwoord	5
Jaarverslag	
Hoofdstuk 1 Programmaverantwoording	7
Hoofdstuk 2 Verslag ter verantwoording van het financieel beheer	41
a. rekeningresultaat	41
b. analyse van de belangrijke afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage	44
Hoofdstuk 3 Paragrafen	59
a. ontwikkelingen in 2010	59
b. overzicht incidentele baten en lasten	60
c. lopende investeringen	61
d. waterschapsbelastingen	73
e. weerstandsvermogen	75
f. financiering (treasuryparagraaf)	77
g. risicoparagraaf	79
h. verbonden partijen	82
i. bedrijfsvoering	84
j. EMU-saldo	87
Jaarrekening	
Hoofdstuk 4 Balans met toelichting	88
Hoofdstuk 5 Exploitatierekening naar kostendragers	102
Hoofdstuk 6 Exploitatierekening naar programma's	104
Hoofdstuk 7 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	106
Hoofdstuk 8 Accountantsverklaring	108
Hoofdstuk 9 Vaststelling jaarrekening 2010	111
BIJLAGEN	113
1. Kredietoverzicht per 31 december 2010	115

Inleiding

De jaarrekening 2010 is samengesteld conform de regelgeving volgens de Waterschapswet. Het jaarverslag is onderverdeeld in een aantal thema's, programma's genaamd. Bij de indeling in programma's is de hoofdindeling van het beheerplan gevolgd. Dit zijn de programma's Veiligheid, Watersystemen en Organisatie.

Op grond van de Waterschapswet kent het waterschap twee taken; watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1, programmaverantwoording, wordt per programma ingegaan op onze visie en de realisatie van de beleidsdoelen. In de onder de programma's opgenomen subprogramma's worden de beleidsdoelen nader uitgewerkt.

Hoofdstuk 2 bevat grotendeels financiële beschouwingen. Hier wordt onder andere ingegaan op de uitkomst van de jaarrekening. Het exploitatieresultaat wordt hier uitgebreid geanalyseerd.

In hoofdstuk 3 zijn de voorgeschreven paragrafen opgenomen. Hier wordt ondermeer ingegaan op de vermogenspositie en de financiering.

In hoofdstuk 4 is de balans met toelichting opgenomen. De balans geeft de vermogenspositie weer.

In hoofdstuk 5, 6 en 7 zijn de exploitatierekeningen naar kostendrager, naar programma's en naar kosten- en opbrengstsoorten opgenomen. In de rekeningen naar kostendrager en programma's is volstaan met een korte toelichting op de uitkomsten. Dit om te voorkomen dat dezelfde toelichtingen meerdere malen worden gegeven. De uitgebreide analyse is namelijk opgenomen in hoofdstuk 2.

De accountantsverklaring is opgenomen in hoofdstuk 8. De vaststelling van de rekening vindt u onder hoofdstuk 9. De (verplichte) bijlagen bij de jaarrekening zijn afzonderlijk opgenomen.

Voorwoord jaarrekening 2010

Het jaar 2010 was voor de waterschappen een spannend jaar. Bij de Tweede Kamer verkiezingen in 2010 kwam ook de positie van de waterschappen ter discussie te staan. Bij de vorming van het kabinet Rutte echter is de positie van de waterschappen als functionele democratie juist versterkt. Wel hebben de waterschappen de inspanningsverplichting om de komende jaren met substantiële bezuinigingen te komen. Dit is uitgewerkt in de zogenaamde actie Storm: doelmatig waterbeheer. De financiële consequenties van de actie Storm treden vanaf 2011 op. Genoemd kan worden de overdracht van de taak muskusrattenbestrijding van de provincie en de financiële bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsplan (HWBP). Besparingen worden met name verondersteld gevonden te worden in vergaande samenwerking in de (afval)waterketen.

Het in 2009 door het algemeen bestuur vastgesteld bestuursprogramma 2009 – 2012 is in 2010 nader uitgewerkt. In mei is de uitwerking van de communicatiestrategie door het algemeen bestuur vastgesteld. In november zijn voor de zuiveringsstrategie en duurzaamheid programma's vastgesteld.

Het programma permanent verbeteren heeft de afgelopen jaren binnen de organisatie op diverse terreinen gezorgd voor een betere prijs/prestatieverhouding. In 2010 is voor de organisatie het inkoopproces verder verbeterd. De bestelprocedure is gedigitaliseerd en begin 2011 worden ook de inkoopfacturen digitaal afgehandeld. Uiteindelijk vertaalt zich deze professionalisering in lagere kosten dan wel een efficiëntere werkwijze en een versnelling van het betaalproces.

Vanuit financieel oogpunt is in 2010 besloten het investeringsvolume te verlagen naar € 15 miljoen per jaar. Uit de jaarrekening 2009 bleek namelijk dat wij – evenals een aantal jaren daarvoor – het voorgenomen investeringsprogramma niet volledig hadden uitgevoerd. Dit was een ongewenste situatie, omdat daarmee de door ons te realiseren doelen (beheerplan, KRW en WB21) buiten beeld dreigden te raken. Daarom hebben we de sturing op het investeringsprogramma gecentraliseerd en geïntensiveerd. Ook is de informatievoorziening met betrekking tot de voortgang van de projecten verbeterd. Uiteindelijk is in 2010 een investeringsvolume gerealiseerd van € 17 miljoen. De verbeterde sturing op ons investeringsvolume is succesvol gebleken en zal daarom in 2011 worden gecontinueerd.

Tot slot de financiën. We sluiten het jaar af met een positief resultaat van € 2,7 miljoen. Dit is conform de verwachting bij de najaarsrapportage.

Harm Küpers, secretaris-directeur.

Hoofdstuk 1. Programmaverantwoording 2010

De Waterschapswet geeft aan het Algemeen bestuur een sterke beleidsbepalende functie. Dit wordt ondermeer bereikt door in de begroting het beleid van het waterschap voor de komende jaren weer te geven. Maar ook door in de begroting de acties / maatregelen voor de komende jaren te benoemen. De begroting is daarom ingedeeld naar programma's. De programma's sluiten aan bij de indeling van het beheerplan 2010 – 2015. Per programma dient expliciet te worden weergegeven welke doelstellingen het waterschap nastreeft. Hierbij worden de drie w's als richtlijnen gebruikt.

- Wat willen we bereiken. Zie hiervoor onze visie per programma en de beleidsdoelen.
- Wat gaan we daarvoor doen. Zie de acties per programma.
- Wat gaat het kosten. De acties leiden over het algemeen tot investeringskosten. Per programma worden de investeringskosten getotaliseerd.

Het jaarplan 2010 is gebaseerd op het beheerplan 2010-2015 en het meerjarenplan 2010 - 2013. De opbouw is hiervan afgeleid. In het beheerplan komt een aantal acties voor die niet genummerd zijn. Dit zijn nog acties uit het vorige (verlengde) beheersplan 2003 – 2007.

De indeling van het programmaplan 2010 is als volgt. Eerst wordt per programma onze visie weergegeven. Vervolgens is per subprogramma het beleidsdoel aangegeven en de acties die we nemen om het beleidsdoel te bereiken. Per actie is een einddatum genoemd. Deze einddatum is overgenomen van het beheerplan. Omdat een groot aantal acties een doorlooptijd heeft langer dan één jaar, wordt zo nodig een concreet "tussenresultaat" voor 2010 gegeven onder het kopje "Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?".

Omgaan met beheerplanacties

Niet alle beheerplanacties zijn in het jaarplan terug te vinden. Beheerplanacties die zijn afgerond zijn niet opgenomen. Jaarlijks worden deze acties in de jaarrekening vermeld. Dit overzicht zal uiteindelijk alle acties van het beheerplan bevatten. Acties waarvoor in het begrotingsjaar nog geen werkzaamheden worden uitgevoerd worden ook niet opgenomen. Hierdoor kunnen verschillen ontstaan tussen de beheerplanacties in de begroting en de meerjarenraming.

De einddatum per actie ligt in principe vast. Deze datum is uit het beheerplan overgenomen. Door omstandigheden kan het voorkomen dat een datum vervroegd kan worden. Ook kan het voorkomen dat een vertraging in de voortgang optreedt. Via de voor- en najaarsrapportage wordt hierover gerapporteerd. Een eventuele aanpassing van een einddatum wordt in de begroting of de meerjarenraming opgenomen.

Dergelijke aanpassingen worden via een voetnoot bij de betreffende actie kenbaar gemaakt.

Voortgang beheerplan 2010 – 2015

Dit jaarverslag geeft de stand van zaken van de uitvoering van het beheerplan op operationeel niveau. De nadruk ligt op de voortgang van de acties. Rapporteren over de effecten van de acties op het realiseren van onze doelen valt buiten het bereik van deze rapportage. Bij twijfel over het effect van een maatregel volgt nader onderzoek. Hiervan wordt dan in deze rapportage melding gemaakt. Deze programmaverantwoording is tevens een eerste voortgangsrapportage van de uitvoering van het beheerplan 2010 – 2015. Dat beheerplan is sterk gericht op het uitvoeren van KRW- en WB21 maatregelen. Daarom komen deze acties nadrukkelijk in deze verantwoording naar voren. Hieronder wordt een samenvattend totaalbeeld gegeven. Gedetailleerde informatie vindt u bij de programma's.

KRW

De verwachting is dat in 2015 meer natuurvriendelijke oevers zijn aangelegd dan we verplicht zijn volgens de KRW-opgaven. In ieder geval in de planvoorbereiding kunnen "meer meters worden gemaakt". De extra kilometers zullen binnen de beschikbare investeringsramingen worden uitgevoerd. Mocht dit niet mogelijk zijn dan zal het algemeen bestuur hierover worden geïnformeerd. Ook de onderzoeken, de vispassages, het baggeren en de aanleg van de oever in het Schildmeer lopen voorspoedig. Een zorgpunt is de voortgang van het beekherstel en de verdrogingsbestrijding. In het najaar was al enkele maanden vertraging opgelopen bij beekherstel / verdrogingsaanpak in drie gebieden in de Drentse Aa (Holmers Halkenbroek, Geelbroek en Eexterveen). Momenteel wordt door de provincies geen enkel uitvoeringsproject meer opgestart omdat de provincies eerst helderheid willen krijgen over de door het Rijk aangekondigde bezuinigingen op het ILG budget van beide provincies. De provincies zijn momenteel in onderhandeling met staatssecretaris Bleker. De verwachting is dat dit voorjaar de provincies van de staatssecretaris horen hoe hoog de kortingen zullen zijn. Daarna zal samen met de waterschappen worden gekeken naar de consequenties van eventuele bezuinigingen. De insteek van de provincies is nog steeds om de KRW-maatregelen overeind te houden, maar het is niet zeker of dat gaat lukken. Deze kortingen zullen vooral de maatregelen beekherstel en verdrogingsbestrijding gaan raken. Momenteel worden we zowel ambtelijk als bestuurlijk op de hoogte gehouden van de voortgang van de besprekingen tussen de staatssecretaris en de provincies. Pas in een later stadium, wanneer de consequenties van de kortingen duidelijk zijn, kunnen we aangeven of er bestuurlijke acties nodig zijn. De korting op het budget van Rijkswaterstaat heeft voor ons waterschap geen negatieve consequenties. De door RWS toegezegde subsidie voor visintrekmaatregelen bij Nieuwe Statenzijl en de RWS bijdrage aan de waddenfondssubsidie blijven gehandhaafd.

WB21

Ook de uitvoering van de WB21-maatregelen kan wordt geraakt door de korting op de ILG-budgetten. Onder druk kunnen komen te staan:

- de uitvoering van bergingsgebied Tusschenwater en Zuiderwuppen.
- alle TOP-verdrogingsprojecten in Groningen en Drenthe
- het vasthouden van water bovenstrooms in de EHS rondom de beekdalen
- uitvoering GGOR, omdat we de planning koppelen aan de planning van de inrichtingsplannen van de EHS en de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden

Ook hiervoor geldt dat nu nog niet duidelijk is wat de hoogte en de consequenties van de kortingen zijn. Hoewel er momenteel geen projecten in uitvoering gaan, wordt de voorbereiding van projecten gewoon doorgezet.

Intussen zijn de volgende acties van het beheerplan afgerond:

Actie	Onderwerp	Gereed	Resultaat
7.1.d	Toetsing van de zeedijk aan (nieuwe) veiligheidsnormen	2010	Uitgevoerd
7.7.a	Bewerkstelligen van integraal informatiemanagement binnen de veiligheidsregio	2010	Uitgevoerd
7.7.b	Opzetten en invoering van een kwaliteitmanagementsysteem binnen de veiligheidsregio	2010	Uitgevoerd
8.4.b	Vaststellen nog te herstellen hectares verdroogd gebied na TOP lijst	2010	Is beschikbaar
8.15.a	Verdergaande fosfaatverwijdering op de zuivering in Gieten	2013	Gerealiseerd door aanpassing besturing rwzi Gieten
8.17.b	Minimaal één (nieuwe) verwerkingslocatie voor verontreinigde baggerspecie operationeel en andere in voorbereiding	2015	Niet meer noodzakelijk door nieuwe wetgeving
8.19.b	Renovatieplan rioolgemalen	2010	AB 23-09-2009
8.22.c	Actief bevorderen en stimuleren van afkoppelplannen voor hemelwater en riolering van gemeenten	2015	Geen afzonderlijke regeling meer
8.23.a	Opstellen beleids- en beheernotitie diepe plassen	2010	Uitgevoerd
8.24.b	Onderzoek naar hergebruikmogelijkheden voor effluent	2010	Onderzoek is afgerond
9.1.a	Opstelling en implementatie van beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord en betrokken ondernemen	2010	Besproken met AB. Twee notities vastgesteld op 24 november 2010
9.1.b	Heroriëntatie op het beleid ten aanzien van internationale samenwerking	2011	Besproken met AB op 23 juni 2010
9.1.c	Invulling beleid ten aanzien van subsidieverwerving	2010	Functie Subsidiooloog vrijgegeven
9.1.d	Beoordelen van onze communicatiestrategie vanuit maatschappelijke oriëntatie	2011	AB 26-05-2010
9.3.d	We nemen maatregelen om de effecten van vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt op te vangen	2010	Trainees aangesteld. Actie "studeren op onze kosten" is goed verlopen

PROGRAMMA VEILIGHEID

Visie op veiligheid

Veiligheid staat voorop, overal en altijd. Daarom zorgen we ervoor dat we het veiligheidsniveau in ons gebied continu waarborgen. Bovendien spelen we tijdig in op ontwikkelingen die de veiligheid kunnen aantasten. Wij zijn in alle opzichten goed voorbereid op calamiteiten en zijn in staat daar zeer snel en effectief op in te spelen.

Beleidsdoel veiligheid

Levensbedreigende situaties voor mensen mogen niet plaatsvinden; voor dieren proberen we die zoveel mogelijk te voorkomen.

Het programma veiligheid is opgesplitst in 4 subprogramma's: zeedijk, boezem, overige secundaire keringen en calamiteitszorg. Het subprogramma "boezem" is verder onderverdeeld.

Subprogramma 1: Zeedijk (beheerplan 7.1)

Beleidsdoel

We zorgen ervoor dat de zeedijk nu en in de toekomst voldoet aan de landelijke veiligheidsnorm. Deze veiligheidsnorm gaat uit van een overschrijdingskans van 1 keer per 4.000 jaar (1: 4.000).

Actie		gereed
7.1.d	1. Toetsen zeedijk aan normen (5 jaarlijkse toetsing)	2010
7.1.b	2. Vastleggen in legger van waterkeringzone	2010
7.1.a	3. Opstellen van een Voorlopige overstromingsrisico beoordeling volgens de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's	2011
7.1.c	4. Opstellen van overstromingsrisicokaarten volgens de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's	2013
7.1.e	5. Het uitvoeren van onderzoek naar benodigde maatregelen om te anticiperen op de zeespiegelstijging en de bodemdaling (inclusief mogelijke inzet slaperdijken en technische oplossingen bij Delfzijl)	2014

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. De toetsing is uitgevoerd. De resultaten zijn naar de provincie Groningen gestuurd.
2. De waterkeringszone voor de zeedijk is door uw algemeen bestuur vastgesteld.
3. Beschikbare scenario's – met daarin de gevolgen van een overstroming – zijn doorgerekend. Bekend is hoe het water een gebied zal inunderen.
4. In 2010 wordt aan de kaarten gewerkt.
5. Deze acties hangen samen met de uitkomsten van de HOWA3 studie. Deze studie zal samen met de provincies Groningen en Drenthe en collega waterschap Noorderzijlvest in 2011 worden afgerond.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. De toetsing is in september uitgevoerd. De resultaten zijn naar de provincie Groningen gestuurd.
2. De waterkeringszone is opgenomen in de legger voor de zeekering en door het dagelijks bestuur vastgesteld en ter inzage gelegd. In het voorjaar van 2011 zal de legger door het algemeen bestuur worden vastgesteld.
3. Beschikbare scenario's – met daarin de gevolgen van een overstroming – zijn doorgerekend. Bekend is hoe het water een gebied zal inunderen. De berekeningen worden getoetst aan nog op te leveren veiligheidsclassificatie van de provincie Groningen.
4. In 2010 is aan de kaarten gewerkt. In oktober is in de veiligheidsregio begonnen met het Plan van Aanpak.
5. Deze acties hangen samen met de uitkomsten van de HOWA3 studie. De quick-scan wordt samen met de provincies Groningen en Drenthe en collega waterschap Noorderzijvest in 2011 afgerond. De quick-scan HOWA3 is afgerond en voorgelegd aan Provinciale Staten. Conclusie is dat er een breed en integraal onderzoek moet worden opgestart.

Liggen we nog op schema?

1. Ja. Is afgerond.
2. Nee. Door nieuwe richtlijnen van de provincie Groningen is de planning een jaar opgeschoven.
3. Ja. Op dit moment zoeken we naar mogelijkheden hoe we deze kunnen vertalen naar het regionale stelsel. Zie actie 7.6.a.
4. Ja.
5. Ja.

Subprogramma 2: Boezem (beheerplan 7.2)

Beleidsdoel

We zorgen ervoor dat de boezem nu en in de toekomst voldoet aan de regionale veiligheidsnorm. De huidige veiligheidsnorm gaat tot en met 2015 uit van een overschrijdingskans van 1 op de 100 jaar (1:100).

Actie		gereed
7.2.a	Vaststellen nieuw gewenst veiligheidsniveau voor de boezem op basis van studie	2011
7.2.b	Opstellen overstromingsrisico kaarten volgens Europese Richtlijn Overstromingsrisico's	2013
7.2.c	Langetermijnstrategie opstellen voor benodigde maatregelen om te anticiperen op de effecten van de zeespiegelstijging en de bodemdaling	2014

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

Deze acties hangen samen met de uitkomsten van de HOWA3 studie en zullen pas worden opgepakt na afronding van de HOWA3 studie. De uitkomsten van de HOWA3 studie zijn in 2011 beschikbaar.

Wat hebben we gedaan in 2010?

De quick scan HOWA3 is in concept gereed. Het wachten is op de uitkomsten van Noorderzijvest voor gelijktijdige besluitvorming door de provincies Groningen, Drenthe en de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijvest.

Liggen we nog op schema?

Ja, actiepunt 7.2.a zal gekoppeld worden aan 7.2.c.

2.1 Kaden (beheerplan 7.2.1)

Beleidsdoel

Boezemkaden voldoen aan de veiligheidsnorm.

Actie		gereed
7.3.a	1. Onderzoek zonering boezemkaden	2010
7.3.b	2. Toetsing van de boezemkaden aan de nieuwe veiligheidsnormen	2014
7.3.c	3. Afronden Masterplan Kaden (aanpassen resterende 110 km)	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Het vooronderzoek (ruimtereservering) is afgerond. Het vastleggen van de zonering in gemeentelijke bestemmingsplannen wordt op dit moment door de provincie onderzocht.
2. 20% van de boezemkaden is getoetst aan de huidige veiligheidsnormen. Nieuwe veiligheidsnormen worden ontwikkeld op basis van de nieuwe maatgevende hoogwaterstand (MWH) die uit HOWA3-onderzoek moet blijken.
3. Dit jaar wordt een start gemaakt met de uitvoering van het eerste deeltraject Winschoterdiep in Groningen en is het traject Winschoterdiep Westerbroek-Zuidbroek in voorbereiding. Het tweede deeltraject langs het A.G. Wildervanckkanaal in Veendam wordt afgerond en een traject langs de Westerwoldse Aa (in combinatie met EHS) is in uitvoering.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Het onderzoek (ruimtereservering) is eind 2010 afgerond. We hebben globaal inzicht waar we ruimte tekort komen voor de zonering. Het komend jaar wordt dit onderzoek volledig afgerond.
2. 20% van de boezemkaden is getoetst aan de nieuwe veiligheidsnormen. Wij zijn conform afspraak met de provincie gestart met de volgende 20%.
3. Deeltraject Winschoterdiep Groningen. De aannemer is gestart met de voorbereiding van de uitvoering.

Voor het traject Winschoterdiep Westerbroek-Zuidbroek, duurt de voorbereiding langer dan gepland in verband met het verkrijgen van overeenstemming met de provincie over taken en verantwoordelijkheden vanuit het verleden.

Het tweede deeltraject A.G. Wildervanckkanaal is nagenoeg afgerond en de voorbereiding voor het laatste traject is opgestart.

Kade Drents Diep. De uitvoering is gestart. De afronding wordt verwacht in het najaar van 2011.

De planning van de overige trajecten wordt zoveel mogelijk geïntegreerd in de uitvoeringsplannen van onze Watersysteemplannen.

Totaal is in 2010 2,9 kilometer kade op hoogte gebracht.

Liggen we nog op schema?

1. Nee, datum gereed is verschoven naar 2011.
2. Ja. Op basis van de uitgangspunten van de provincie gaan wij dit verder uitwerken. HOWA3 geeft hiervoor de veiligheidsniveaus en maatgevende informatie.
3. Nee, in het landelijk gebied zal circa 30 kilometer ná 2015 worden gerealiseerd.

Toelichting Masterplan Kaden:

In 2004 is geconstateerd dat ongeveer 230 kilometer kade niet voldeed aan de destijds opgestelde eis van een kadehoogte van 2 meter met een kruinbreedte van 4 meter. Hiervan is 40 kilometer veilig

Het Kuurbos, Hamdijk, Bovenlanden en Benedenloop Westerwoldse Aa Fase 1 voor 3,2 miljoen m³ waterberging. In Meerstad wordt deelplan 1 bouwrijp opgeleverd met daarin gelegen een eerste deel ca 60 ha van het meer dat uiteindelijk met een oppervlakte van 600 ha een noodbergingscapaciteit krijgt van 3 miljoen m³.

Het opstellen van de plan-MER voor beide Tusschenwatergebieden is in uitvoering. De aangegeven planning is actueel.

Wat hebben we gedaan in 2010?

De uitvoering Kuurbos, Hamdijk, Bovenlanden en Benedenloop Westerwoldse Aa ligt op schema. Zie ook hoofdstuk 3c van de jaarrekening voor een uitgebreide toelichting.

Het eerste deel van Meerstad is uitgegraven.

Plan-MER Tusschenwater 1 (2 miljoen m³). Plan-MER is in concept gereed. Op basis van inrichtingsplan vindt nu afstemming plaats over kosten en verdeling van de kosten.

Plan-MER Tusschenwater 2 (1,5 miljoen m³). Uitvoering is nu gepland ná 2015.

Liggen we nog op schema?

Ja, alleen Tusschenwater 2^e fase wordt ná 2015.

Ter toelichting

In het beheerplan is aangegeven dat we voor 2015 nog 11 miljoen m³ waterberging moeten creëren. Bij deze berekening is voor Meerstad uitgegaan van 3 miljoen m³. Deze hoeveelheid geldt echter tot en met 2030, zodat tot 2015 slechts 1 miljoen m³ in Meerstad hoeft te worden geborgen. Hamdijk is bij de berekening voor het beheerplan nog niet meegenomen (0,7 miljoen m³). De tweede fase van Tusschenwater (1,3 miljoen m³) is doorgeschoven naar een datum na 2015. Dit betekent dat we voor eind 2015 een restopgave voor de waterberging hebben van 8.3 miljoen m³. Momenteel wordt gewerkt aan de uitvoering van de bergingsgebieden Hamdijk, Kuurbos, Bovenlanden, eerste fase van benedenloop Westerwoldse Aa, zodat in 2011 vrijwel 60% van de restopgave al zal zijn gerealiseerd.

2.3 Kleinschalige waterberging bovenstrooms van de boezem (beheerplan 7.2.3)

Beleidsdoel

Het realiseren van kleinschalige waterberging bovenstrooms van de boezem.

Actie		gereed
7.5.c	1. Strategie opstellen voor bergen en vasthouden van water in Westerwolde (waaronder onderzoek naar mogelijkheden om water vast te houden in het Pagediep en Mussel Aa in combinatie met KRW)	2011
7.5.a	2. Zodanige inrichting en beheer van een deel van de beekdalen van Hunze (0,55 miljoen m ³), Drentsche Aa (0,6 miljoen m ³) en in Westerwolde (2 miljoen m ³) dat kleinschalige waterberging plaatsvindt	2015
7.5.b	3. Vasthouden van 1 miljoen m ³ in de kanalen en wijken van de Veenkoloniën door aangepast peilbeheer	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Onderzoek in uitvoering. Is onderdeel van de gebiedsopgave POP Veenkoloniën-Zuid. Onderzoek wordt uitgevoerd naar mogelijkheden / haalbaarheid voor berging en beekherstel.

2. Voor de gebieden Mandelanden, Oude Weer en Noordma wordt in 2009/2010 een inrichtingsplan opgesteld. Zodra grondverwerving, procedures en financiering rond zijn worden de plannen uitgevoerd.

3. In 2010 zal een (pilot)gebied van enkele peilgebieden binnen het gebied De Monden worden ingericht en worden daarbij ca. drie stuwen op een aangepast peilregiem ingesteld.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Een opdracht voor het uit te voeren onderzoek is intussen vertrekt. Het onderzoek wordt in de eerste helft van 2011 afgerond.

2. De inrichtingsplannen zijn gereed. De uitvoering is vooral afhankelijk geworden van de financiering (Bezuinigingen Kabinet Rutte. De "Bleker-brief"). Hierdoor is het momenteel onduidelijk wanneer de uitvoering kan starten. Binnen het gebied van de Drentsche Aa vindt momenteel de voorbereiding plaats voor de uitvoering van Geelbroek. Dit gebied ligt deels binnen de Landinrichting Laaghalen en loopt samen op met de uitvoering hiervan. In 2011 wordt de uitvoering afgerond.

3. De voorbereiding voor de pilot automatisering (minimaal) drie stuwen in het gebied De Monden is gestart in 2010, aan de uitvoering kon dit jaar nog geen prioriteit worden gegeven.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja.
3. Ja.

Voor het hele beheergebied zal na het uitvoeren van alle maatregelen een miljoen m³ meer water bovenstrooms kunnen worden vastgehouden dan voorzien.

Subprogramma 3: Overige secundaire keringen (beheerplan 7.3)

Beleidsdoel

We zorgen ervoor dat de overige secundaire keringen voldoen aan de nog vast te stellen regionale norm.

Actie	gereed
7.6.a Samen met provincie voorstel maken voor overschrijdingskans (norm) voor overige regionale waterkeringen	2010 ²

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

Een ambtelijke projectgroep van het waterschap en de provincies is gestart. In de eerste helft van 2010 is de ambtelijke uitwerking gereed. In de tweede helft van 2010 is een voorstel voorgelegd aan de besturen van het waterschap en de provincies.

Wat hebben we gedaan in 2010?

De ambtelijke werkgroep is gestart, de uitwerking is nog niet afgerond. In de eerste helft van 2011 wordt een voorstel voorgelegd aan de besturen van het waterschap en de provincies.

Liggen we nog op schema?

Nee, uitgesteld naar 2011.

² Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2011.

Subprogramma 4: Calamiteitenzorg (beheerplan 7.4)

Beleidsdoel

We beperken de gevolgen van een eventuele calamiteit.

Actie		gereed
7.7.a	1. Bewerkstelligen van integraal informatiemanagement binnen de veiligheidsregio	2010
7.7.b	2. Opzetten en invoering van kwaliteitmanagementsysteem binnen de veiligheidsregio	2010

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

Eind 2010 zijn alle plannen klaar. Gemeenten zullen daarna de veiligheidsregio's gaan inrichten.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Areaalgegevens zijn aangeleverd aan de Veiligheidsregio om hiermee integraal informatiemanagement in te kunnen vullen. De veiligheidsregio werkt intussen met dit systeem.
2. Kwaliteitsmanagementsysteem is opgezet door de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe, waarin wij als waterschap een van de deelnemers zijn.

Liggen we nog op schema?

1. Afgerond.
2. Afgerond.

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

Visie op watersystemen

Ons watersysteem is een zoveel mogelijk natuurlijk functionerend watersysteem dat niet alleen klimaatbestendig, veerkrachtig en gezond is, maar bovendien in staat is om de belangen en functies die afhankelijk zijn van voldoende, ecologisch gezond en schoon water zo goed mogelijk van dienst te zijn.

Het programma watersystemen is opgesplitst in vier subprogramma's: "voldoende water", "ecologisch gezond en schoon water", "zuiveringsbeheer" en "water en ruimtelijke ordening". De eerste twee subprogramma's zijn nader onderverdeeld.

Subprogramma 1: Voldoende Water

Beleidsdoel

Wij zorgen voor voldoende water, nu en in de toekomst, zowel in droge als in natte perioden.

1.1: Inundatie vanuit de watergangen (beheerplan 8.1.1)

Beleidsdoel

Watergangen voldoen aan de vastgestelde inundatienorm.

Actie	gereed
8.1.b 1. Strategie opstellen voor oplossen grootschalige knelpunten Hunzegebied	2011
8.1.a 2. Oplossen van kleine inundatieknelpunten	2012

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Voor 2010 is de uitvoering van plan Torenveen gepland. De voorbereiding en planvorming van aansluitende knelpuntgebieden is gestart in 2010.
2. Wordt in de loop van het jaar ingevuld.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Het project Veenoxidatie (Hunze/Achterste diep) loopt. Via dit project wordt geprobeerd een strategie te ontwikkelen. Het concept-projectplan is gereed en afstemming met de provincie Drenthe en collega-waterschappen is gaande.

Daarnaast is met de uitvoering van het project Torenveen gestart. Met de voorbereiding en planvorming van aansluitende knelpuntgebieden is gestart in 2010.

2. De analyse van de inundatieknelpunten gebeurt op basis van de peilbesluiten. Als nog geen peilbesluit is vastgesteld voor het betreffende gebied, hanteren we wel de werkwijze van peilbesluiten. Hiermee maken we een goede toekomstgerichte analyse met bijbehorende maatregelen.

In 2010 zijn de volgende knelpunten opgelost:

Achterste Diep is besteksgereed en wordt in 2011 uitgevoerd.

Torenveen is nu in uitvoering, waarmee we ook een aantal inundatieknelpunten oplossen.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja.

1.2: Wateroverlast door bodemdaling (beheerplan 8.1.2)

Beleidsdoel

Voorkomen van wateroverlast door bodemdaling.

Actie		gereed
	1. De keuze om al dan niet over te gaan tot afkopen van de financiële verplichtingen van de NAM ten aanzien van de gevolgen van bodemdaling door aardgaswinning is gemaakt	2010 ³
8.2.a	2. Uitvoeren locatie-onderzoek voor pandscheiding (stuw/sluis) in Drentsche Diep / Zuidlaardermeer	2010 ⁴

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Alle noodzakelijke gegevens ten behoeve van de besluitvorming zijn aangeleverd.
2. In 2010 is de locatiestudie naar een pandscheiding in het Drentsche Diep uitgevoerd. De besluitvorming over de uitkomst hiervan wordt in overleg en samenhang met de Bodemdalingscommissie gedaan.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Bijna alle gegevens zijn aangeleverd. Alleen gegevens van het Termunterzijldiep en Verbindingskanaal zijn niet aangeleverd, omdat hier de komende jaren nog werken moeten worden uitgevoerd die van invloed (kunnen) zijn op de contante waarde. Op dit moment worden de uitgangspunten uit het rapport Eindrapportage Werkgroep Afkoop (EWA, 1998) nogmaals onder de loep genomen om een goede contante waarde te kunnen bepalen. Bij een eventuele afkoop van de financiële verplichtingen van de NAM krijgt het algemeen bestuur een voorstel ter besluitvorming voorgelegd.
2. De opdracht is in oktober verstrekt. Resultaten zijn aan het eind van het eerste kwartaal van 2011 te verwachten.

Liggen we nog op schema?

1. Nee, de keuze is verschoven naar 2011.
2. Nee, datum gereed verschoven naar 2011.

1.3: Wateroverlast in stedelijk gebied (beheerplan 8.1.3)

Beleidsdoel

Verminderen van kans op wateroverlast in stedelijk gebied.

Acties		gereed
	1. Oplossen inundatiekneelpunten in stedelijk gebied	2015

³ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2011

⁴ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2011.

8.3.a	2. Samen met gemeenten realiseren van waterberging in bestaand stedelijk gebied	2015
8.3.b	3. Samen met gemeenten inventariseren van rioleringsopgaven in relatie tot berging in oppervlaktewater en de verwerkingscapaciteit van de zuiveringen	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Met de afzonderlijke gemeenten zijn afspraken gemaakt over de uit te voeren maatregelen.
2. De eerste projecten zijn in samenwerking met gemeenten eind 2010 gerealiseerd
3. In 2010 zal samen met vier gemeenten een begin worden gemaakt met de inventarisatie van de rioleringsopgaven. De rioleringsopgaven mogen niet leiden tot nadelige effecten voor de berging in het ontvangend oppervlaktewater en de verwerkingscapaciteit van de zuiveringen.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Het project Heemsloten in Musselkanaal is in uitvoering genomen. Er zijn geen andere knelpunten aangekaart bij de diverse gemeenten.
2. Het project in de Parkwijk (gemeente Winschoten) is nog niet afgerond. Met de eerste werkzaamheden van het "masterplan Nieuweschans" is een aanvang genomen.
3. Er is nog geen begin gemaakt met de inventarisatie.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja.
3. Ja.

1.4: Verdroogde natuurgebieden (beheerplan 8.1.4)

Beleidsdoel

Herstel van verdroogd natuurgebied.

Acties	gereed	
8.4.b	1. Vaststellen nog te herstellen hectares verdroogd gebied na TOP lijst	2010
8.4.a	2. Uitvoering van de herstelprojecten volgens de TOP-lijst (4.798 ha) en buiten TOP lijst 200 ha.	2015
8.4.c	3. Afspraken met de provincie maken over de uitvoering van de vergunningsplicht voor drainages in hydrologische aandachtsgebieden	2011

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Van de nog te herstellen hectares is een lijst vastgesteld.
2. De projecten Hollebeetse, Vennekampen, Ter Walslage, Wessinghuizen en Gaast Hoorndermeeden zijn gestart.
3. Deze actie is vervallen.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. We hebben een lijst met gebieden en hectares gemaakt. Bij deze lijst gaat het om boswachterijen met heideterreinen/vennen op de Hondsrug waar vooral interne maatregelen door terreinbeheerders aan de orde zijn. Totaal 250 hectare.
2. Het project De Gaast – Hoorndermeeden wordt begin 2011 opgeleverd. De inrichting van Hollebeetse-Vennekampen en Ter Walslage is afgerond. Het gebied Wessinghuizen is gestart.

Daarnaast is de voorbereiding gestart van de projecten Holmers-Halkenbroek, het Eexterveld-Scheebroekerloopje en Geelbroek (zie ook 7.5.a).

3. Hydrologische aandachtsgebieden komen niet meer voor in de provinciale omgevingsplannen. Afspraken over drainage in en rondom het Natura-2000 gebied Drentse A worden met de provincie Drenthe gemaakt. Met de provincies zijn afspraken gemaakt om geen vergunningplicht (en dus ook geen leges) in te stellen voor het leggen van drainage. Hiermee is deze opgave afgerond. Voor bufferzones rondom Natura 2000-gebied Drentse A is overleg gaande met Provincie Drenthe en buurwaterschappen met betrekking tot regelgeving voor drainage en grondwateronttrekkingen. In 2011 leggen we een voorstel voor aan uw bestuur (zie ook actiepunt 8.7.a).

Liggen we nog op schema?

1. Ja. Actie is afgerond.
2. Ja.
3. Ja.

1.5: Droogte in de zomer (beheerplan 8.1.5)

Beleidsdoel

De wateraanvoer in droge perioden blijft gegarandeerd.

Acties		gereed
8.5.a	1. Samen met de provincies en andere waterschappen uitvoeren van een regionale droogtestudie, waarbij ook het verminderen van de watervraag in ons waterschapsgebied wordt onderzocht	2012
8.5.b	2. Onderzoek naar mogelijkheden voor beregening uit grondwater	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Validatie van het NHI-model (=Nationaal Hydrologisch Instrumentarium) voor Noord-Nederland is uitgevoerd.

Met het NHI-model kan het effect van klimaatverandering op de watervraag en effectiviteit van mogelijke regionale maatregelen om de vraag te verminderen worden doorgerekend.

2. Beleidsvoorbereidende discussies en model onderzoek naar effect van beregenen uit grondwater is uitgevoerd.

Een bestuursvoorstel voor het beregenen uit grondwater is aan het algemeen bestuur voorgelegd.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. De validatie van het model is uitgevoerd en de resultaten zijn aangeleverd bij de landelijke projectgroep. Op grond hiervan is het landelijke en het regionale NHI-model verbeterd.

2. De nog te beantwoorden vragen rond de beleidsverandering zijn in beeld gebracht in een discussie-bijeenkomst met beide provincies en LTO-Noord. Op grond hiervan is een onderzoeksvoorstel opgesteld en verstrekt. Een bestuursvoorstel wordt in 2012 verwacht.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja, wel is de planning naar voren gehaald en wordt 2012.

1.6: Kaders en uitvoering peilbeheer (beheerplan 8.1.6)

Beleidsdoel

Waterbeheer is optimaal afgestemd op diverse functies in het hele beheersgebied. Grond- en oppervlaktewaterstanden zijn optimaal afgestemd op de streefpeilen.

Acties		gereed
8.6.a	1. Vaststellen van GGOR/Peilbesluiten in de nu bekende knelpuntgebieden	2010 ⁵
8.6.d	2. Verdere implementatie grondwatergestuurd peilbeheer	2012
8.6.b	3. Vaststellen GGOR/peilbesluiten in Natura 2000 gebieden	2013
8.6.c	4. Opstellen van GGOR/Peilbesluiten in rest van het beheersgebied	2015 ⁶
8.6.e	5. Uitwerking peilbeheer in stedelijk gebied in relatie tot de overdracht van stedelijk waterbeheer en de gevolgen van de stedelijke wateropgaven	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Dit jaar worden alle peilbesluiten aan het algemeen bestuur voorgelegd.
2. Dit jaar is met de uitvoering van de implementatie gestart.
3. Dergelijke besluiten worden meegenomen in diverse planprocedures (met name in de Drentse Aa)
4. Dit jaar wordt een aantal peilbesluiten aan het algemeen bestuur voorgelegd.
5. Wordt pas opgepakt als de nota stedelijk waterbeheer is vastgesteld. Zie de toelichting bij 1.10.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Deze besluiten worden projectgewijs genomen in verband met de afhankelijkheid van de planvorming (o.a. uitwerking EHS Hunze en Tusschenwater). De projecten zitten in diverse fasen en worden de komende jaren uitgevoerd. Afronding in 2010 is dus niet mogelijk. De projecten Tusschenwater en Achterste Diep zijn opgestart.
2. De criteria zijn in beeld en het locatieonderzoek voor de representatieve meetpunten is in uitvoering. Project Watersense levert info over waterstromen voor de optimalisatie van het waterbeheer zodat de meetpunten op de juiste locaties ingericht worden. Het locatieonderzoek voor de representatieve meetpunten is in uitvoering in samenwerking met Deltares.
3. Het proces rondom Natura 2000-gebieden is leidend in de gebiedsprocessen rond Natura 2000-gebieden. Het GGOR/ peilbesluitproces is een onderdeel van het proces Natura 2000-gebieden. Wij leveren onze bijdrage tijdig aan, zodat dit geen belemmering vormt voor de voortgang van de overkoepelende Natura 2000-processen. Het peilbesluit voor het Lieftingsbroek is al afgerond.
4. Dit jaar zijn volgens planning zeven peilbesluiten afgerond.
5. We zijn gestart met de besprekingen over o.a. peilbeheer en onderhoud van water in het stedelijk gebied met enkele gemeenten (Assen, Emmen, Groningen en Hogeveen). Na het vaststellen van de notitie Stedelijk Waterbeheer in ons algemeen bestuur kunnen we hiermee concreet aan de slag. De verwachting is dat hier medio 2011 mee gestart is.

Liggen we nog op schema?

1. Ja. Achterste Diep wordt in 2011 uitgevoerd (zie ook actiepunt 8.1.b). Project Tusschenwater wordt in 2011 verder uitgewerkt.
2. Ja.

⁵ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2015.

⁶ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2013.

3. Ja. Het ministerie van EL&I is nog steeds niet gestart met de procedure voor beheerplan Natura 2000 Drentse A. Wij leveren onze bijdrage tijdig aan, zodat dit geen belemmering vormt voor de voortgang van de overkoepelende Natura 2000-processen.

4. Ja.

5. Ja.

1.7: Grond- en oppervlaktewateronttrekkingen (beheerplan 8.1.7)

Beleidsdoel

Grondwater- en oppervlaktewateronttrekkingen zijn optimaal afgestemd op de functies in het beheergebied, zowel qua hoeveelheid als qua kwaliteit.

Acties		gereed
8.7.a	Vaststellen van een notitie met visie op en beleidsuitgangspunten voor grond- en oppervlaktewateronttrekkingen	2010 ⁷

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

In 2010 is een notitie door het algemeen bestuur vastgesteld.

Wat hebben we gedaan in 2010?

In onze keur is de regelgeving overgenomen van beide provincies ten aanzien van beregening vanuit grondwater. Op dit moment is een projectgroep bezig om een visie en beleid op te stellen. De wensen van diverse organisaties (gemeenten, provincies en omliggende waterschappen) wordt hierbij betrokken. Hierin worden ook de actiepunten 8.5.a en 8.6.a meegenomen. Dit actiepunt wordt in 2011 afgerond met een voorstel aan uw bestuur.

Liggen we nog op schema?

Nee. De visie zal in 2011 worden vastgesteld.

1.8: Onderhoud en schouw van watergangen (beheerplan 8.1.8)

Beleidsdoel

Garanderen van een ongestoorde aan- en afvoer van water.

Acties		gereed
8.8.c	1. Aanpassen van het schouwbeleid aan ons eigen onderhoudsbeheersplan en aan Flora- en faunawet	2010 ⁸
8.8.a	2. Onderhoudbeheerplan in stedelijk gebied opstellen en aanpassen aan OBP	2011 ⁹
8.8.b	3. Onderhoudbeheersovereenkomsten opstellen met gemeenten	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Eind 2010 is ons schouwbeleid aangepast.

2. Wordt pas opgepakt als de nota stedelijk waterbeheer is vastgesteld. Zie de toelichting bij 1.10.

⁷ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2011.

⁸ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2011.

⁹ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2012.

3. Wordt pas opgepakt als de nota stedelijk waterbeheer is vastgesteld. Zie de toelichting bij 1.10.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Ons eigen onderhoudsbeheerplan is geëvalueerd en een projectgroep is bezig met aanpassingen van het schouwbeleid op de Flora- en faunawet. Het prioriteren van werkzaamheden maakte het niet mogelijk het beleid aan te passen voordat de schouwperiode 2010/11 van start ging. Een notitie over de aanpassingen is in een afrondende fase.
2. De nota stedelijk waterbeheer is nog niet vastgesteld, daarom is deze actie nog niet uitgevoerd.
3. We zijn al wel in gesprek met de gemeenten Assen, Emmen, Groningen, Hoogezand-Sappemeer en Veendam. Na afronding van de nota stedelijk waterbeheer kan dit leiden tot onderhoudsovereenkomsten.

Liggen we nog op schema?

1. Nee, uitgesteld naar 2011.
2. Ja. De nota stedelijk waterbeheer is in maart 2011 vastgesteld.
3. Ja. De gesprekken met gemeenten lopen moeizaam omdat gemeenten deze verantwoordelijkheid willen houden vanwege de invloed van wateren op de beeldkwaliteit van de openbare ruimte (RO).

1.9: Vaarwegenbeheer(beheerplan 8.1.9)

Beleidsdoel

Voorkomen van diepgangsbependingen voor de scheepvaart.

Acties		gereed
8.9.a	1. Knelpunten door huidige of in planperiode verwachte vaardieptebeperkingen verhelpen/voorkomen	2015
8.9.b	2. Opstellen overeenkomst met provincie Drenthe over beheer en onderhoud van vaarwegen en kaden	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Wordt in de loop van het jaar – indien nodig – uitgevoerd. Daarnaast wordt het Schildmeer uitgebaggerd.
2. Met de provincie zullen de eerste gesprekken zijn gevoerd.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Baggerwerkzaamheden Schildmeer zijn in de afrondende fase. In 2010 zijn geen knelpunten geconstateerd. Voorbereidingen voor het regulier monitoren van de vaarwegen met ingang van 2011 zijn afgerond.
2. Na een eerste oriënterend overleg met de provincie Drenthe zijn verdere besprekingen door de provincie opgeschort. Landelijke ontwikkelingen bepalen de verdere ontwikkelingen: de taak vaarwegenbeheer is onderdeel van de actie Storm (doelmatig waterbeheer).

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja.

1.10: Overige

Acties	gereed
1. Overname taak muskusrattenbestrijding van de provincie Groningen	2010
2. De nieuwe beleidsnota stedelijk waterbeheer is vastgesteld	2010

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. De voorbereiding wordt samen met de provincie Groningen voorbereid.
2. De nota stedelijk waterbeheer is door het algemeen bestuur vastgesteld.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Vergaande gesprekken zijn gaande om de taakoverdracht te regelen. Eind 2010 is nog geen overeenkomst bereikt. Wij zijn op dit moment bezig om de personele bezetting te organiseren met de Provincie Groningen
2. De nota stedelijk water is in concept door het dagelijks bestuur in oktober vastgesteld. Daarna is de nota ter inzage gelegd. In maart 2011 is de nota door het algemeen bestuur vastgesteld.

Liggen we nog op schema?

1. Nee. Taakoverdracht moet wettelijk geregeld worden. Een wetsvoorstel is nog niet gepubliceerd.
2. Ja, actiepunten zijn intussen afgerond.

Subprogramma 2: ecologisch gezond en schoon water

Beleidsdoel

We zorgen voor ecologisch gezonde en schone watersystemen, waarin systeemspecifieke dieren en planten voorkomen.

2.1: Kaderrichtlijn water (beheerplan 8.2.1)

Beleidsdoel

Verbeteren ecologische toestand in zestien waterlichamen conform de KRW-doelstelling.

Acties	gereed
8.10.a 1. Uitvoering van afgesproken KRW-maatregelen (zie bijlage 1 en 5 beheerplan 2010-2015)	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Concrete acties zijn bij de overige onderdelen benoemd.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Zie overige actiepunten.

Liggen we nog op schema?

Ja.

2.2: Inrichting van de oevers (beheerplan 8.2.2)

Beleidsdoel

Verbeteren van de hydromorfologie van kanalen en meren conform de KRW-doelstelling.

Acties		gereed
8.11.a	1. Aanleg van 17,3 km natuurvriendelijke oevers (NVO) langs de kanalen	2015
8.11.b	2. Verbetering oeverzone in Schildmeer (2 km) en Hondshalstermeer (1,2 km)	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Voorbereiding / uitvoering NVO langs Termunterzijldiep zuid en noord (Baggerdepot Nonnegaat) is gestart. Binnen de Veenkoloniën is een verdere inventarisatie uitgevoerd naar concrete mogelijkheden van aanleg NVO's. Voor de boezemkanalen worden in 2010 plannen voor natuurvriendelijke oevers nader uitgewerkt en is de inrichting van 1 km natuurvriendelijke oever in uitvoering genomen.
2. Hondshalstermeer: Verdere uitwerking plannen provincie Groningen met betrekking tot robuuste verbindingzone's (RVZ). Onderzoek naar de oeverzone van het Hondshalstermeer wordt opgestart. Er wordt onder andere gekeken naar de bronnen van nutriënten. Langs het Schildmeer is in 2010 ruim een kilometer natuurvriendelijk oeverzone opgeleverd.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. De aanleg van de NVO Nonnegaat is gestart en dit jaar ook afgerond. NVO van 1 km is gerealiseerd. Een NVO langs het Nieuwe Kanaal (tussen Oldambtmeer en Hondshalstermeer) wordt gekoppeld aan de ontwikkeling van de RVZ. Over de haalbaarheid van deze koppeling is onzekerheid ontstaan in verband met het schrappen van de RVZ door het rijk. De inventarisatie voor de NVO's in de Veenkoloniën is nog niet gestart, omdat hiermee is gewacht tot het overkoepelend beleidsplan voor Natuurvriendelijke Oevers is vastgesteld.
2. Samen met de RVZ in het Nieuwe Kanaal wordt ook de inrichting van het Hondshalstermeer meegenomen. Dit combineren is noodzakelijk in verband met de beschikbare financiën. Het onderzoek naar nutriëntenbronnen Hondshalstermeer is gestart. Met de NVO langs het Schildmeer is gestart. De afronding staat gepland voor begin 2011.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja. Als alles volgens plan verloopt, zullen meer natuurvriendelijke oevers zijn gerealiseerd dan de opgave voor 2015.

2.3: Vispassages (beheerplan 8.2.3)

Beleidsdoel

Verbeteren gezonde en gebiedsspecifieke visstand conform de KRW-doelstelling.

Acties		gereed
8.12.a	1. Oplossen van 52 vismigratie knelpunten (waarvan 41 in KRW lichamen)	2015
8.12.b	2. Opstellen van visstand beheerplannen voor alle grote waterlichamen	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Binnen het Drentsche Aa en Hunze stroomgebied zijn diverse knelpunten opgelost. Daarnaast is er binnen het Westerwolde stroomgebied gestart met de realisatie van enkele vispassages als onderdeel van het project "van Wad tot Westerwoldsche Aa" (subsidie project Waddenfonds)
2. Conform planning zijn voor enkele waterlichamen visstandbeheerplannen opgesteld.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Binnen de Drentsche Aa zijn de vispassages ter plaatse van het Amerdiep bij de Ekehaar en Eleveld uitgevoerd. Passages bij het Zuidlaardermeer en de Hunze zijn in voorbereiding. Het voorstel voor de realisatie van de vispassages binnen het project "van Wad tot Westerwoldsche Aa" is gestart. Onderzocht wordt welke constructies het beste kunnen worden ingezet.
2. Het visstandbeheerplan wordt in 2011 opgesteld. Hieraan kon in 2010 geen prioriteit worden gegeven.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja.

2.4: Herstel van de beek (beheerplan 8.2.4)

Beleidsdoel

Verbeteren van de hydromorfologie van de beken conform de KRW-doeistelling.

Acties	gereed
8.13.a	2015
Herstel natuurlijke inrichting van beken:	
Westerwoldse Aa zuid en Ruiten Aa	27 km
Runde	7 km
Westerwoldse Aa noord	8,5 km
Hunze	15 km
Drentsche Aa	6 km

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

Runde: Voor de Runde is ca. 5 km aan nieuwe beek ingericht en aangesloten op de Ruiten Aa. In 2010 zal het traject Emmer-Compascuum in voorbereiding en wellicht in uitvoering gaan. Verder wordt de voorbereiding van enkele weg- en kanaalkruisingen opgepakt.

Hunze: Het Lofar project (2,5 km) is afgerond. Het plan Toreneven (5 km) in de Hunze is in uitvoering genomen. De gebieden Mandelanden, Oude Weer en Bonnerklap zijn in voorbereiding genomen.

Wat hebben we gedaan in 2010?

Runde: In uitvoering cluster 7, Emmer-Compascuum (passeren visvijver en zwembad). In voorbereiding genomen zijn de clusters 5 (wateraanvoer Foxel zuid), 15 (kruising Ter Apelkanaal + doorkoppeling), 16 en 18 (inrichting Molen Aa noord en zuid).

Hunze: de inrichting van het Achterste Diep in het plan Lofar is afgerond. De uitvoering van Toreneven is in juni 2010 gestart en zal medio 2011 zijn afgerond. De inrichtingsplannen van Mandelanden en Oude Weer zijn medio juni afgerond. Drentsche Aa: Door het herstel van het Eldersloopje en het realiseren van een vispassage middels het aantakken van een oude meander in de bovenloop van het Amerdiep bij Ekehaar is een km beekherstel gerealiseerd. Voor het gebied Zeegserloopje/ Eischenbroekerloopje is in samenhang met het project "Samen aan de slag met nutriëntenkringlopen"

gestart met de voorbereiding voor het inrichtingsplan / beekherstel Zeegserloopje/Eischenbroekerloopje.

Liggen we nog op schema?

Ja.

2.5: Exoten (beheerplan 8.2.5)

Beleidsdoel

Negatieve effecten van exoten op de waterhuishouding voorkomen.

Acties		gereed
8.14.a	Uitvoeren onderzoek naar de effecten van exoten op het behalen van KRW-doelen in de oppervlaktewaterlichamen. Indien noodzakelijk gevolgd door het opstellen van specifiek exotenbeleid	2012

Als actie nog niet opgenomen in de begroting 2010. Later toegevoegd.

Tussenstand voorjaarrapportage 2010

In 2010 zullen hiervoor geen acties worden ondernomen.

Wat hebben we gedaan in 2010?

Geen verdere ontwikkelingen.

Liggen we nog op schema?

Ja. De actie start pas in 2011.

2.6: Nutriënten: stikstof en fosfaat (beheerplan 8.2.6)

Beleidsdoel

Voldoen aan de gebiedsgerichte normen voor stikstof en fosfaat.

Acties		gereed
8.15.a	1. Verdergaande fosfaatverwijdering op de zuivering in Gieten	2013
8.15.b	2. Onderzoek naar bronnen van belasting van nutriënten in Hondshalstermeer en de kanalen Fiemel en eventueel opstellen van een maatregelprogramma	2013
8.15.c	3. Onderzoek naar mogelijkheid om nutriëntengehalten verder te verlagen (aanvullend op KRW-maatregelen) in het Zuidlaardermeer	2013

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. In de zomer is een voorstel voor maatregelen op de rwzi Gieten of in het oppervlaktewater, in het bestuur gebracht.
2. Het nutriënten onderzoek in het Hondshalstermeer is begin 2010 gestart.
3. Is nog geen duidelijkheid over. Zie hieronder bij akkerranden.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Onderzoek naar mogelijkheden is afgerond. Op grond hiervan heeft het algemeen bestuur in september een krediet beschikbaar gesteld om een nabehandelingsinstallatie bij de rwzi Gieten te plaatsen.

2. Watersysteemanalyse Hondshalstermeer is uitgevoerd in KRW-Innovatieproject Landbouw Centraal. Dit project wordt in 2011 afgerond.

Onderzoek kanalen Fiemel zal worden opgestart in 2011. De bedoeling is om dit onderzoek in 2012 te hebben uitgevoerd.

3. Nutrientenvraagstuk bodems en watersysteemanalyse Zuidlaardermeer is in het KRW-innovatieproject BaggerNut ondergebracht: onderzoeken in 2011 en uitwerking in 2011/2012 in samenwerking met aquatisch ecooloog, hydroloog en waterkwaliteitadviseur.

Liggen we nog op schema?

1. Ja. De doelstelling is om in 2027 50 % emissiereductie (ten opzichte van 2005) van de fosfaatvracht uit de rwzi te realiseren. Uit de meetgegevens blijkt dat zowel in 2008 als in 2010 dit doel is gerealiseerd, met behulp van aanpassingen in de besturing van de rwzi. Er heeft een heroverweging plaatsgevonden over de noodzaak van een nabehandelingsinstallatie. Een nabehandelingsinstallatie zal niet worden geplaatst; het krediet kan vervallen. Het actiepunt is hiermee afgerond.

2. Ja.

3. Ja.

2.7: Prioritaire en overige stoffen (beheerplan 8.2.7)

Beleidsdoel

Voorkomen en terugdringen van verontreinigingen met prioritaire- en overige stoffen.

Acties		gereed
	1. Evaluaties akkerrandenbeheer	2010
8.16.b	2. Koppelen kwaliteitsgegevens en kwantiteitsgegevens op lozingspunten	2011
8.16.c	3. Vergunningen aanpassen op prioritaire stoffen	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. De eindrapportage is eind 2009 opgeleverd. Vooral nog zijn geen activiteiten voor 2010 gepland.

Afhankelijk van de uitkomsten van het project Akkerranden Groningen kan gekeken worden in hoeverre deze toegepast kunnen worden in het Hunze gebied in combinatie met het ontwikkelen van natuurvriendelijke oevers ten behoeve van de aanpak van nutriënten in het Zuidlaardermeer.

2. In 2010 is bepaald op welke wijze de kwantiteitsmetingen aangepast moeten worden, hiervoor wordt een bestuursvoorstel in het najaar opgesteld.

3. Aan de hand van de inventarisatiegegevens wordt bepaald bij welke lozers nog extra bemonstering en analyse moet plaatsvinden.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. De evaluatie is uitgevoerd en behandeld in het AB van maart 2010. Brede akkerranden blijken een gering effect te hebben op het verbeteren van de waterkwaliteit. Een onderzoek naar alternatieve maatregelen wordt uitgevoerd.

2. Dit project is ondergebracht bij de opzet van een nieuw meetplan, en wordt zodoende volgend jaar opgepakt.

3. Dit onderwerp is meegenomen in de aanpak behorende bij 8.16.a van het beheerplan: Kennis opdoen over het effect van prioritare stoffen en overige stoffen en over de diverse bronnen waar deze stoffen vandaan komen (gereed in 2015). Het projectplan is nagenoeg gereed. De uitvoering start in 2011.

Liggen we nog op schema?

1. Ja. Dit punt is afgerond.
2. Ja.
3. Ja.

2.8: Verontreinigende waterbodem (beheerplan 8.2.8)

Beleidsdoel

Voorkomen dat waterkwaliteit negatief wordt beïnvloed door baggerspecie.

Voldoen aan de KRW-doelstelling.

Acties		gereed
	1. Uitvoeren onderdelen baggerbeleidsplan, omgeving Hoogezand	2010
8.17.c	2. Onderzoek naar noodzaak verwijdering nutriëntenrijk slib in KRW waterlichamen kanalen Westerwolde en Veenkoloniën	2012
8.17.a	3. Spoedeisende waterbodemsaneringen voor de KRW zijn uitgevoerd	2015
8.17.b	4. Minimaal 1 (nieuwe) verwerkingslocatie voor verontreinigde baggerspecie operationeel en andere in voorbereiding	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. De baggerwerkzaamheden in de omgeving van Hoogezand zijn eind 2010 afgerond.
2. Geen acties in 2010.
3. Wordt in de loop van het jaar – indien nodig – ingevuld.
4. Geen concrete maatregelen in 2010.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Baggerwerkzaamheden Oude Winschoterdiep en Achterdiep zijn in 2010 afgerond. Tripscompagniesterdiep zit nu in de voorbereidende fase.
2. Onderzoeksvragen voor kanalen Westerwolde en Hunze - Veenkoloniën is in KRW Innovatieproject BaggerNut ondergebracht. Uitwerking in 2010 (kanalen Westerwolde) en 2011/begin 2012 (kanalen Hunze Veenkoloniën). Uitwerking in samenwerking tussen aquatisch ecooloog, hydroloog en waterkwaliteitadviseur.
3. Er zijn op dit moment geen spoedeisende waterbodemsaneringen gaande.
4. Nieuw beleid maakt een nieuw waterbodembeleidsplan noodzakelijk. Het nut van verwerkingslocaties wordt hierin beoordeeld en meegenomen. De uitwerking hiervan wordt meegenomen in het te actualiseren baggerbeleidsplan. Dit plan zal in 2011 in het algemeen bestuur worden besproken.

Liggen we nog op schema?

1. Ja, afgerond.
2. Ja. Datum gereed kan worden vervroegd naar 2011.
3. Ja.

4. Afgerond. Een eigen verwerkingsinstallatie is niet meer nodig. Zie ook het concept-waterbodembeleidsplan 2011 - 2015.

2.9: Verzilting (beheerplan 8.2.9)

Beleidsdoel

Voorkomen van schadelijke effecten van te hoge zoutgehalten voor plant en dier.

Acties	gereed	
8.18.b	Onderzoek naar optimalisatie van het doorspoelen van het Eemskanaal	2010 ¹⁰
8.18.a	Onderzoek naar rek in toelaatbare zoutgehalten voor ecologie en landbouw	2012

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Op basis van onderzoek is een bestuursvoorstel opgesteld over hoe om te gaan met het doorspoelen van het Eemskanaal.
2. Er is een eerste start gemaakt met het onderzoek naar de rek in toelaatbare zoutgehalten voor ecologie en landbouw.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Als algemeen bestuur bent u over het onderwerp verzilting in september bijgepraat. In 2012 zullen de algehele resultaten worden gepresenteerd.
2. Een onderzoek naar de rek in toelaatbare zoutgehalten wordt betrokken bij het onderwerp onder 8.18.a.

Liggen we nog op schema?

1. Nee, wordt 2012.
2. Ja.

2.10: Monitoring (beheerplan 8.2.11)

Beleidsdoel

Inzicht krijgen in de algemene toestand van onze watersystemen en de effecten van genomen maatregelen.

Acties	gereed	
8.20.a	1. Effectmeting KRW maatregelen (tussenrapportage)	2012

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

Het meetplan 2010 is zodanig opgezet dat de eerste effecten van uitgevoerde KRW maatregelen worden gemeten.

¹⁰ Doordat deze actie wordt gekoppeld aan actie 8.18.a. is de datum gereed in de begroting gewijzigd in 2012.

Wat hebben we gedaan in 2010?

Het jaarverslag waterkwaliteit 2010 is vrijwel gereed; hierin is aandacht voor de effecten van de reeds uitgevoerde KRW maatregelen. Deze zijn nog gering vanwege de start van de uitvoeringsplannen van de watersysteemteams begin 2010.

Door de koppeling van gegevens uit het meetnet en de voortgangsmonitoring kunnen we inzicht geven in de effecten van de verschillende maatregelen. In het meetnet zijn nog geen veranderingen doorgevoerd met het oog op het inzichtelijk maken van effect en doelen. Om beter inzicht te krijgen tussen maatregelen/inspanningen en beoogd effect/doel is het project meetnet optimalisatie gestart, dit loopt vanaf nu tot medio 2011, om vanaf 2012 een aangepast meetnet operationeel te hebben.

Liggen we nog op schema?

Ja.

2.10: Zwemwater (beheerplan 8.2.12)

Beleidsdoel

Veilig zwemwater (dat wil zeggen zwemwater van goede kwaliteit).

Acties		gereed
8.21.a	1. Onderzoek naar maatregelen tegen overlast door blauwalgen	2011
8.21.b	2. Samen met provincie zwemwaterprofielen en strategie van maatregelen opstellen	2012
8.21.c	3. Een meer pro-actieve en oplossingsgerichte adviesrol naar provincie	2012

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. De effecten van de proef in Veendam zijn vastgesteld.
2. Een aantal zwemwaterprofielen is opgesteld
3. Onze opstelling richting provincie is oplossingsgericht en pro-actief.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Gezamenlijk met de gemeente Veendam zijn de effecten van de proef geëvalueerd. Dit jaar vinden er een aantal aanpassingen aan de plas plaats waarmee een duurzaam effect op de blauwalgenstand wordt verwacht. Begin juli 2010 is er opnieuw een behandeling met waterstofperoxide uitgevoerd. Er is een passend monitoringsprogramma opgesteld. De metingen zijn volgens planning uitgevoerd of liggen op schema. In het najaar 2010 is binnen het samenwerkingsverband Arcadis-UvA-waterschap een modelstudie afgerond naar de effectiviteit van bestrijding met waterstofperoxide in Borgerswold. Hieruit is inzicht verkregen in de factoren die de behandeling beïnvloeden en de meest geschikte periode en wijze van toedienen. Er is in het vakblad H₂O een artikel gepubliceerd over deze modelstudie. Daarnaast zijn de uitkomsten gepresenteerd en besproken met de gemeenteraad van Veendam. Alle voor 2010 geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd, uitgezonderd het inrichten/ beplanten van de oeverzones door de gemeente. Toegezegd is dat dit in het voorjaar 2011 zal plaatsvinden.

2. Er zijn in het verleden al wel van vijf zwemlocaties profielen opgesteld. Deze zullen in 2011 geactualiseerd worden. Voor alle locaties is in het zwemseizoen een veldbezoek uitgevoerd. In de zomer en najaar van 2010 zijn alle benodigde gegevens verzameld. In november 2010 is begonnen met het opstellen van de zwemwaterprofielen. Aan het eind van 2010 was ongeveer 50 % van de tekst van de zwemwaterprofielen gereed. De maanden januari – maart 2011 worden gebruikt om de resterende onderdelen te schrijven.

3. Onze rol binnen het project "Blauwalgbestrijding met Waterstofperoxide" is pro-actief en initiërend geweest. Op het zwemwatersymposium is door het waterschap aandacht aan deze methode besteed. In het najaarsoverleg zwemwater hebben wij het onderwerp "Aanwijzen nieuwe zwemlocaties in stedelijk gebied" ingebracht. Hieruit zijn geen extra acties gekomen. In 2011 zal het project "Blauwalgbestrijding met Waterstofperoxide" worden voortgezet en een beleidsnotitie geschreven worden over de toepassing van chemicaliën in zwemwateren.

Liggen we nog op schema?

1. Ja. Het doel van een duurzaam gezonde zwemplas zonder problemen is nog niet bereikt en zal naar verwachting ook niet op de korte termijn gehaald worden. Via de optimalisatie van de (reeds succesvolle) bestrijdingsmethode en het aanpakken van de nutriënten-/invloedsbronnen liggen we wel op schema.
2. Ja.
3. Ja.

2.11: Stedelijk water (beheerplan 8.2.13)

Beleidsdoel

Kwaliteit stedelijke wateren in overeenstemming met de functie van het water.

Acties		gereed
	1. Normen voor oppervlaktewater, grondwater en riolering zijn in overleg met de RBW (regionaal bestuursakkoord water) partners vastgesteld.	2010
8.22.b	2. Inrichting, beheer en onderhoud afstemmen op de functie van het water	2015
8.22.c	3. Actief bevorderen en stimuleren van afkoppelplannen voor hemelwater en riolering van gemeenten	2015

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Uitwerking stedelijke wateropgave is uitgevoerd met de gemeenten. Hiermee zijn de normen (werkwijze) vastgelegd.
2. Voor de gemeente Emmen is de overdracht van het stedelijk water in voorbereiding Dit zal bestuurlijk vastgesteld moeten worden in 2010. Hierbij worden de functies van het water eveneens vastgesteld. Voor de gemeente Groningen is de overdracht van het stedelijk water in voorbereiding. Dit zal bestuurlijk afgerond moeten worden in 2010.
3. Is afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie van de stimuleringsregeling afkoppelen.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Met alle gemeenten is de werkwijze besproken. Waar knelpunten aanwezig zijn wordt dit verder uitgewerkt in concrete maatregelen.
2. Dit onderdeel wordt ingevuld in de nota Stedelijk Water
3. De stimuleringsregeling afkoppelen is afgelopen per 1-1-2010. In het reguliere afstemmingsoverleg met de gemeenten worden mogelijke afkoppelkansen besproken. De regeling is niet meer verlengd. Er wordt geen nieuwe algemene regeling voorbereid. Dit actiepunt van het beheerplan vervalt met ingang van 2011. Wel blijven wij actief in het bevorderen van afkoppelplannen.

Liggen we nog op schema?

1. Ja, dit actiepunt is afgerond.
2. Ja.

3. Ja.

2.12: Waterketen (beheerplan 8.2.15)

Beleidsdoel

Winst in de waterketen zoeken.

Acties		gereed
8.24.a	1. Opbouwen gezamenlijk rioleringsbedrijf (RioNoord)	2012
8.24.b	2. Onderzoek naar hergebruikmogelijkheden voor effluent	2012

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. In ons gebied wordt in 2010 een pilot van twee jaar uitgevoerd voor zes gemeenten.
2. In 2010 evalueren we de afgeronde projecten voor effluenthergebruik en komen we met een voorstel over dit onderwerp.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Met een aantal gemeenten zijn verdergaande contacten om rioleringsobjecten in het telemetriesysteem van het Waterschap te koppelen. Het functioneren van de waterketen (rioleringsstelsel, transportsysteem en zuiveringssysteem) is dan voor zowel de gemeente als het waterschap inzichtelijk en er hoeven geen gegevens te worden uitgewisseld. RioNoord is in gesprek met enkele gemeenten voor het uitvoeren van een aantal taken. Met name binnen het gebied van Noorderzijlvest (gemeenten Delfzijl, Appingedam, en Loppersum) lijkt nu de eerste concrete uitvoering van werkzaamheden door RioNoord tot stand te komen.

Naar aanleiding van het UVW/VNG voorstel "doelmatig waterketenbeheer" aan de Tweede Kamer (actie "Storm") zijn de eerste stappen samen met de gemeentelijke waterambassadeurs gezet om in 2011 te komen tot een "bestuursakkoord (afval-)waterketen" en naar aanleiding daarvan tot structurele samenwerkingsverbanden met de gemeenten binnen ons beheergebied te komen.

2. In 2010 is gerapporteerd over de bevindingen van de pilot voor effluent hergebruik bij de rwzi Veendam. Het effluent van de rioolwaterzuiveringen in ons gebied is zodanig schoon dat dit met verdere nabehandeling als industriewater kan worden ingezet. De technieken daarvoor zijn bewezen. Gebleken is dat het hergebruik van effluent naast het economisch klimaat sterk afhankelijk is van de lokale situatie, de kwaliteit van het naburige oppervlaktewater (concurrent) en de kwaliteit van het effluent. Voor de komende tijd wordt voorgesteld dat we de kansen en mogelijkheden voor de afzet van industriewater uit effluent actief volgen.

Liggen we nog op schema?

1. Ja. Via een op te stellen bestuursakkoord (afval)waterketen wordt geprobeerd het doel te halen.
2. Ja. De opgave is afgerond. In het kader van de zuiveringsvisie wordt dit punt verder opgepakt.

2.13: Diepe plassen (beheerplan 8.2.14)

Beleidsdoel

Bescherming van de ecologische kwaliteit van diepe plassen

Acties		gereed
8.23.a	Opstellen beleids- en beheernotitie diepe plassen	2010

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. We stellen gezamenlijk met de noordelijke waterschappen beleid op.

Wat hebben we gedaan in 2010?

Er is een notitie opgesteld, onderdeel van de vergunningverlenings- en handhavingsnota. Deze nota is in 2010 vastgesteld door het algemeen bestuur.

De (beleids)lijn die in Groningen en Drenthe is gekozen is voor het grootste deel overgenomen van de "Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen" Deze handreiking is opgesteld door IPO, VNG en de Unie als aanvulling op het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk) en is middels een ministeriële circulaire (24 december 2010) formeel vastgesteld.

Deze (landelijke) Handreiking zal dan ook primair worden gevolgd bij het beoordelen van meldingen in het kader van het Bbk en het toezicht hierop, waarbij uiteraard rekening zal worden gehouden met het provinciaal omgevingsbeleid.

Liggen we nog op schema?

Actiepunt is afgerond.

2.14: Overige

Acties	gereed
1. De aanleg van de laatste IBA's is gerealiseerd	2010

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Zowel gemeenten als particulieren zijn in 2010 gereed met het aanleggen van IBA's. Daar waar dit niet het geval is treden wij handhavend op.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Voor percelen waar nog geen IBA's gelegd zijn, zijn handhavingsbrieven verzonden. Uiteindelijk zijn rond de 280 handhavingsbrieven (bestuurlijke voorwaarschuwingen) verstuurd. Na deze actie resteert nog een beperkt aantal percelen waar aanvullende maatregelen nodig zijn.

Liggen we nog op schema?

Nee, bij de laatste percelen (een twintigtal) worden in 2011 maatregelen getroffen.

Subprogramma 3: Zuiveringsbeheer (beheerplan 8.2.10)

Beleidsdoel

Optimale zuivering van afvalwater, zodat de lozing van effluent geen belemmering vormt voor het behalen van gebiedsspecifieke kwaliteitsdoelstellingen.

Waarborgen van de overeengekomen afnameverplichting van rioolwater uit de riolering.

Indirecte lozingen hebben geen invloed op het behalen van de kwaliteitsdoelstellingen.

Acties	gereed
1. Plan lager energieverbruik rwzi's / vervolgonderzoek CO ₂ neutraal zuiveren	2010
2. Effluent verwerken tot industriewater	2010
3. Veenkoloniale afvalwaterzuivering (VKA) beheer en onderhoud	2010

8.19.b	4. Renovatieplan rioolgemaal	2010
8.19.a	5. Onderzoek en uitvoering pilots sanitatie	2012
8.19.c	6. Evaluatie adviserende rol naar provincies en gemeenten	2013

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Op de rwzi Scheemda plaatsen we een extra bandindikker en we bereiden een pilot voor naar het energieneutraal zuiveren.
2. In 2009 is de proef op de rwzi Veendam afgerond, in het voorjaar van 2010 wordt hierover gerapporteerd.
3. Een nieuwe contractvorm op een privaatrechtelijke grondslag, waarmee een kostendekkende exploitatie wordt gegarandeerd, is opgesteld.
4. We starten met de uitvoering van het plan en rapporteren in voor- en najaarsrapportage over de in uitvoering zijnde renovatie projecten.
5. Pilot in Anderen over het gebruik van urine als meststof, onderzoek naar verwijderen van schadelijke stoffen uit urine (in combinatie met gescheiden sanitatie bij nieuwbouw of renovatie van zorginstellingen).
6. In 2010 gaan de indirecte lozingen over naar het Wabo bevoegd gezag. Dit betekent dat wij in 2010 voor het eerst onze adviserende rol naar de gemeenten en provincies oppakken. Evaluatie van deze rol zal in 2013 uitgevoerd worden.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Het plaatsen van de bandindikker is in gereed in januari 2011. Een pilot wordt niet meer voorbereid, voor de rwzi's werken we via diverse energiebesparende maatregelen aan energieneutraal zuiveren. De maatregelen ten behoeve van het reduceren van energieverbruik worden stapsgewijs uitgevoerd. De reductie wordt gereflecteerd aan het referentiejaar 2005. Maatregelen die uitgevoerd en geëvalueerd zijn hebben tot dusver een zekere besparing van 200.000 kWh opgeleverd ten opzichte van het referentiejaar. Ten opzichte van het referentiejaar 2005 hebben we op elektriciteit inkoop momenteel (december) een prognose van energiereductie van meer dan 13%. Dit is bereikt door enerzijds energieverbruik te verminderen en anderzijds een grotere opwekking van elektriciteit te realiseren met onze wkk-installaties. Er is een energiezorgsysteem voor zuiveren opgezet, dat in het eerste kwartaal van 2011 gereed is. Het doel is een systeem te krijgen dat certificeerbaar is. Jaarlijks wordt de voortgang gerapporteerd aan het bevoegd gezag door middels van de eMJV module.
2. Zie actiepunt 8.24.b (onderzoek hergebruikmogelijkheden effluent).
3. Dit is niet volledig gerealiseerd. Wel zijn de diverse onderdelen van het contract bekend. Voordat er een concept contract wordt opgesteld zal er begin 2011 overleg met de bedrijven over de inhoud en verdeelsleutel worden gevoerd.
4. De voortgang van het project renovatie rioolgemaal wordt in hoofdstuk 3c, lopende investeringen toegelicht.
5. De praktijkproef wordt in 2011 herhaald. Er zal onderzoek plaatsvinden naar de oorzaak van stank die is geconstateerd bij de eerste praktijkproef. Uit de eerste proef kwamen diverse praktische problemen naar boven: foute aansluiting urine opvangput, miscommunicatie met loonwerker, veel meer spoelwater dan theoretisch was aangenomen, het niet efficiënt kunnen opbergen van de urine (plasvorming). Na dit jaar zal de praktijkproef worden gestopt. De evaluatie en het opstellen van de eindrapportage van het onderzoek is in oktober afgerond.
6. Via de overdracht van de indirecte lozingen hebben we onze nieuwe rol naar de provincies en gemeenten voor het voetlicht gebracht. Tevens houden we voor de provincie Groningen toezicht op de indirecte lozingen, waarvan de bevoegdheid van Rijkswaterstaat is overgegaan naar de provincie. Voor het uitvoeren van deze opdracht brengen wij de kosten in rekening bij de provincie Groningen.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.
2. Ja. Zie actiepunt 8.24.b.
3. Nee. Doordat het inzichtelijk maken van de kosten meer tijd heeft gevergd lopen we achter op schema; de gesprekken met de bedrijven zijn inmiddels gepland. Het opstellen van een nieuwe contractvorm zal in 2011 worden afgerond.
4. Ja, het plan is vastgesteld.
5. Ja.
6. Ja.

Subprogramma 4: Water en ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

We zorgen voor een optimale afstemming tussen water en ruimtelijke functies.

We scheppen tijdig voldoende ruimtelijke condities voor realisatie van onze wateropgaven.

We voorkomen ruimtelijke keuzen met onevenredige gevolgen voor de waterhuishouding.

Acties

		gereed
6.1.a	1. Vaststellen beleidsnotitie met als doel het watersysteem mede sturend te laten zijn bij ruimtelijke ordening (ook in relatie tot de gevolgen van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening)	2010 ¹¹

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. In de tweede helft van 2010 wordt aan het AB een notitie voorgelegd aan de hand waarvan bestuurlijk bepaald wordt op welke wijze het waterschap zich in de praktijk opstelt om het water meer sturend in ruimtelijke orderingsprocessen te laten zijn en welke randvoorwaarden daarvoor dienen te worden ingevuld.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. Voorbereiding loopt, maar is vertraagd omdat aan dit project onvoldoende prioriteit kon worden gegeven. Gereed in 2011.

Liggen we nog op schema?

Nee, uitgesteld naar 2011.

---

¹¹ Datum gereed is in de begroting 2011 gewijzigd in 2011.

PROGRAMMA ORGANISATIE

Visie op de organisatie

Voor de uitvoering van ons werk streven wij naar een slagvaardige, flexibele en kennisgerichte organisatie die niet alleen innovatief en kostengedreven is, maar ook vanuit een pro-actieve houding te werk gaat en snel op ontwikkelingen weet in te spelen. Een organisatie die als regionale waterautoriteit wordt erkend en gewaardeerd, die maatschappelijk zichtbaar is, midden in de samenleving staat en ook in staat is om de waterbelangen te verbinden met het werk van andere maatschappelijke organisaties en daarbij de rol van initiërende co-maker niet schuwt. Ons relatiebeheer is daar dan ook op afgestemd.

Subprogramma 1: Maatschappelijke oriëntatie (beheerplan 9.1)

Beleidsdoel

Wij worden door onze omgeving gezien en gewaardeerd als *de* regionale waterautoriteit. Ons handelen is gebaseerd op maatschappelijk verantwoord en betrokken ondernemen.

Acties		gereed
9.1.a	1. Opstelling en implementatie beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord en betrokken ondernemen	2010
9.1.c	2. Invulling beleid ten aanzien van subsidieverwerving	2010
9.1.b	3. Heroriëntatie op het beleid ten aanzien van internationale samenwerking	2011
9.1.d	4. Beoordelen van onze communicatiestrategie vanuit maatschappelijke oriëntatie	2011

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. Het AB wordt in 2010 een notitie ter besluitvorming voorgelegd waarin de visie en het beleid van het waterschap op diverse (niet-taakgebonden) maatschappelijke thema's is opgenomen, met daarin ook het in het bestuursprogramma opgenomen thema over duurzaamheid. Onderdeel van de nota is ook een maatregelprogramma voor de komende beheerplanperiode.
2. Is verankerd in de organisatie; geen nadere actie
3. Evaluatie en actualisering nota buitenlandbeleid; Dit in samenhang met discussie omtrent MVO; Opzetten van een Engelstalige internetpagina. Hierin worden de ervaringen en expertise van ons waterschap met internationale projecten belicht.
4. De aanpak om te komen tot de communicatiestrategie, conform bestuursprogramma, zal rekening houden met en inspelen op de maatschappelijke eisen en wensen.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. De "nota duurzaamheid" en een "zuiveringsstrategie" is vastgesteld in de AB vergadering van 24 november.
2. De huidige subsidiecoördinatie betrof een traject voor twee jaar. Vanuit bedrijfseconomische benadering is het gewenst om blijvend gestalte te geven aan gerichte subsidieverwerving. Besloten is om samen met het waterschap Noorderzijlvest een subsidiecoördinator aan te stellen.
3. Ons buitenlandbeleid is geëvalueerd. Zie het AB voorstel van 23 juni 2010. Naast voortzetten van internationale samenwerking zal ook bijgedragen worden aan ontwikkelingsprojecten. Bijzonder om te vermelden is dat Hunze en Aa's expliciet aandacht heeft besteed aan Wereldwaterdag op 22 maart.

Ook de kleinschalige noodhulp die wij hebben geboden aan het door overstromingen geteisterde Roemenie is in dit verband noemenswaardig.

Onze Nederlandse en Engelstalige website over onze activiteiten in het buitenland is inmiddels online (<http://internet.hunzeenaas.nl/Themas,internationale-samenwerking>). Wij zijn momenteel actief binnen drie Interreg projecten ; SAWA, Aquarius en Living North Sea. Daarnaast adviseren we omtrent waterkwaliteitsproblemen in Livno (Bosnië-Herzegovina). In Roemenië starten we met een nieuw deelproject namelijk kennisuitwisseling gericht op het proces rond de inrichting van bergingsgebieden samen met de Roemeense waterbeheerder. Daarnaast wordt samen met Waterbedrijf Groningen gewerkt aan een Waterpartnership met een provinciaal waterbedrijf in Roemenië.

4. De aanpak is opgenomen in de communicatiestrategie zoals verwoord in het uitwerkingsplan communicatie van het bestuursprogramma 2009 - 2012.

Liggen we nog op schema?

1. Ja, afgerond. De komende jaren zullen nog implementatieacties plaatsvinden.
2. Ja, afgerond.
3. Ja, afgerond.
4. Ja, afgerond.

Subprogramma 2: De klant (beheerplan 9.2)

Beleidsdoel

Onze dienstverlening voldoet op transparante wijze aan de eisen en wensen van de klant, en is gericht op het bereiken van klanttevredenheid tegen lage - en voor de klant acceptabele - kosten.

Acties	gereed	
9.2.b	1. We zorgen ervoor dat onze dienstverlening wordt afgestemd op de wensen van de klant, met gebruikmaking van de mogelijkheden van moderne ICT-ontwikkelingen en het digitale overheidsloket (gemeenschappelijk e-loketoverheidsloket (gemeenschappelijk e-loket)	2010
9.2.c	2. We maken afspraken met gemeenten om een goede en snelle afhandeling van watergerelateerde klachten etc. van burgers en bedrijven te realiseren	2012

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. In 2010 zullen alle belangrijke diensten digitaal kunnen worden aangevraagd en verwerkt bij het waterschapsloket.
2. In 2010 wordt het gezamenlijke waterloket met Noorderzijlvest, gemeenten en waterbedrijf geïntroduceerd en zal een begin gemaakt worden met digitale uitwisseling van informatie tussen de verschillende organisaties. De samenwerking met gemeenten rond het waterloket zal worden uitgebreid.

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. In de weg naar een goede ontsluiting van onze diensten is inmiddels de goedkeuring verleend aan het gebruik van DigiD door het waterschap t.b.v. de dienstverlening aan onze klanten. Het digitale overheidsloket is beschikbaar op onze website. Hierdoor kan de burger diverse producten digitaal van ons afnemen.
2. De informatie over het waterloket is inmiddels bekend gemaakt aan de organisatie. Er is overleg gevoerd met de gemeenten Pekela en Oldambt over de invoering van het waterloket. Andere

gemeenten volgen. Met o.a. de gemeenten Assen, Groningen en Oldambt en waterschap Noorderzijvest en Waterbedrijf Groningen hebben wij afspraken gemaakt om klachten goed en snel af te handelen. Deze handelwijze wordt het komend jaar ook vertaald naar de overige gemeentelijke en andere organisaties binnen ons beheergebied.

Liggen we nog op schema?

1. Nee. Termijn is verschoven naar 2012 om inhoud, vormgeving en gebruik klantvriendelijker te maken. Ook is een aantal producten nog niet beschikbaar.

2. Ja.

Subprogramma 3: De bedrijfsvoering (beheerplan 9.3)

Beleidsdoel

We voeren onze taken uit op basis van een optimale kwaliteit/prijs-verhouding. De competenties van ons personeel zijn in lijn met de kerncompetenties van de organisatie.

Acties	gereed	
9.3.a	1. We ontwikkelen een visie op kennismanagement en maken een plan van aanpak, zodat de noodzakelijke specifieke kennis (gebieds-, omgevings- en vakkennis) toepasbaar is en behouden blijft voor de bedrijfsvoering.	2011
9.3.b	2. We gaan verder met het ontwikkelen van organisatie- en medewerkercompetenties op het gebied van interne en externe samenwerking. Elementen als deskundigheid, professionaliteit en betrouwbaarheid spelen een prominente rol in de ondersteuning van onze rol als waterautoriteit.	2015 ¹²
9.3.d	3. We nemen maatregelen om de effecten van vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt op te vangen.	2010
9.3.c	4. We meten via objectief onderzoek de betrokkenheid/binding bij de organisatie en voeren eventueel benodigde maatregelen uit.	2012

Wat waren in 2010 de voorgenomen activiteiten?

1. De visie en de uitwerking van kennismanagement wordt in 2010 uitgewerkt ten einde in 2011 de zaken operationeel te hebben.
2. Samenwerking maakt onderdeel uit van onze competentiebeleid. Samenwerking is één van de hoofdcompetenties die geldig is voor iedere functie en ook voor ieder functie wordt uitgewerkt.
3. De maatregelen zijn ondermeer gelegen in het aantrekken van trainees en de samenwerking aangaan met andere partners.
4. Speerpunt is om een inspirerende werkomgeving te creëren waarin een ideale mix wordt gemaakt in de drie-eenheid van kwaliteit van de arbeid, de communicatie en de organisatie. Deze drie-eenheid maakt onderdeel uit van alle interne organisatieontwikkelingen. De betrokkenheid / binding van ons personeel wordt gemeten via het Arbo-onderzoek Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E).

Wat hebben we gedaan in 2010?

1. De visie is opgezet en uitgewerkt. Accentbepaling heeft erin geresulteerd dat de kenniskaart (ter borging van de strategisch noodzakelijke kennis) in 2011 wordt opgesteld.

¹² In de begroting 2010 gewijzigd van 2010 in 2015.

2. Er is een op de huidige situatie toegespitst vernieuwd strategisch organisatie kader beschreven. Speerpunten daarbij zijn antibureaucratie, het "van buiten naar binnen kijken", verbinding in de organisatie en dat alles tegen de achtergrond van een geaccepteerde kostenontwikkeling.

De opzet van een nieuwe (begrijpelijke) correspondentiewijze is afgerond. De implementatie vindt plaats (kortom begrijpelijke taal en zo weinig mogelijk juridische en vakinhoudelijke communicatie).

3. De interne arbeidsmobiliteit is middels een eerste stap in 2010 gerealiseerd. De OR heeft ingestemd met een nieuw aanstellingsbeleid. Strekking is dat op basis van de strategische personeelsplanning medewerkers op voorhand de gelegenheid krijgen zich te bekwamen om een toekomstige vacature te gaan vervullen. Daarnaast heeft een campagne onder scholieren plaatsgevonden om moeilijk vervulbare functies in de toekomst te kunnen bemensen. Dit heeft zeer goed uitgepakt en heeft geresulteerd in het aan ons binden van vijf toekomstige potentials. Spin off daarnaast was de grote positieve landelijke publiciteit die we daar als waterschap mee hebben gekregen.

4. De voorbereiding voor het vierjaarlijkse welzijnsonderzoek conform de Arbowet vindt plaats in 2011. De acties zoals voortkomend uit het voorbije welzijnsonderzoek zijn per afdeling aangepakt. Een en ander is met de OR afgestemd.

Liggen we nog op schema?

1. Ja.

2. Ja, is een continu proces.

3. Ja, de maatregelen zijn genomen.

4. Ja.

Hoofdstuk 2. Verslag ter verantwoording van het financieel beheer

In het verslag ter verantwoording van het financieel beheer wordt ingegaan op de navolgende punten:

- a. Rekeningresultaat
- b. Analyse van de belangrijke afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage

a. Rekeningresultaat

De jaarrekening 2010 geeft een voordelig resultaat van € 2,7 miljoen.

De primitieve begroting sluit met een een onttrekking aan de algemene reserve van € 0,3 miljoen. Het voordeel ten opzichte van de primitieve begroting bedraagt in hoofdlijnen:

* lagere kapitaallasten	1.698.000
* post onvoorzien	189.000
* lagere personeelslasten	880.000
* hogere kosten zuiveren over de grens Velt & Vecht	-299.000
* voordelige afrekeningen Noorderzijlvest; Swisscombi 2007 t/m 2009	383.000
* hogere rentebaten	103.000
* lagere energiekosten	254.000
* storting voorziening voormalig personeel en bestuur	-327.000
* hogere kosten diensten en bijdragen door derden	-557.000
* hogere kosten onderhoud derden	-1.091.000
* lagere geactiveerde lasten	-412.000
* hogere opbrengst diensten voor derden en bijdragen van derden	1.603.000
* terugbetaling ten onrechte opgelegde belastingen meeliften	-850.000
* hogere opbrengst waterschapsbelastingen	521.000
* onttrekking aan bestemmingsreserves	599.000
	<u>2.694.000</u>

In onderdeel b van dit hoofdstuk wordt uitvoerig ingegaan op het verklaren van het saldo van deze jaarrekening. Al bij de voor- en najaarsrapportage gewijzigde budgetten worden niet opnieuw verklaard.

Het resultaat 2010 wordt voor € 142.000 negatief beïnvloed door mee- en tegenvallers uit voorgaande dienstjaren. Het betreft:

- terugbetaling ten onrechte opgelegde belastingen meeliften	-850.000
- belastingopbrengsten	46.000
- energie	25.000
- kosten wateraanvoer	-104.000
- afrekening 2009 zuiveren over de grens Noorderzijlvest	-27.000
- voordelige afrekeningen Noorderzijlvest; Swisscombi 2007 t/m 2009	383.000
- afrekeningen voorgaande jaren zuiveren over de grens Velt & Vecht	-63.000
- afrekeningen voorgaande jaren zuiveren over de grens Reest en Wieden	95.000
- muskusrattenbestrijding Drenthe 2009	50.000
- muskusrattenbestrijding Groningen 2009	49.000
- bijdrage Unie VNK	93.000
- bijdrage Nedmag VKA 2009	-43.000
- bijdrage Rijk VKA	99.000
- afrekening zuiveringsschap Drenthe	68.000
- afrekening laboratorium Noorderzijlvest 2009	37.000
	<u>-142.000</u>

Voor het dienstjaar 2010 betekent dit dat het "bedrijfsresultaat" 2010 € 2.836.000 bedraagt.

Het voordelig resultaat is (in afwachting van een besluit omtrent de bestemming) afzonderlijk op de balans verantwoord.

Bij de voorjaarsrapportage werd uitgegaan van een verwacht voordelig resultaat van € 1.084.000.

Bij de najaarsrapportage werd het verwacht resultaat voordelig bijgesteld met € 1.639.000 en werd voor de jaarrekening een voordelig resultaat verwacht van € 2.723.000.

Het werkelijk voordelig resultaat over 2010 bedraagt € 2.694.000. Dit is € 29.000 lager dan verwacht bij de najaarsrapportage.

Het resultaat is als volgt opgebouwd:

Resultaat voor bestemming	1.747.000
- Bijdrage uit bestemmingsreserves	599.000
- Bijdrage uit algemene reserve watersysteembeheer	348.000
Resultaat nog te bestemmen	<u>2.694.000</u>
Verwacht resultaat bij de najaarsrapportage	2.723.000
Lager resultaat dan verwacht	<u><u>-29.000</u></u>

Toelichting op het resultaat

Resultaat voor bestemming

Dit is het saldo van de lasten en baten, het exploitatiesaldo.

Bijdrage uit bestemmingsreserves

Het betreft de volgende onttrekkingen:

- bestemmingsreserve projecten met maatschappelijk nut (dividenduitkering NWB)	27.000
- bestemmingsreserve budgetoverheveling 2008	147.000
- vrijval bestemmingsreserve waterhuishoudkundige verbeteringen klasse 1 en 2	425.000
	<u><u>599.000</u></u>

Bijdrage uit algemene reserve watersysteembeheer

Dit is de bij de primitieve begroting geraamde aanwending van de algemene reserves ten behoeve van de taak watersysteembeheer.

Resultaat nog te bestemmen.

Dit is het resultaat inclusief de onttrekkingen aan de reserves.

Bestemming van het resultaat

Het algemeen bestuur geeft een bestemming aan het rekening resultaat. Voorgesteld wordt het resultaat als volgt te bestemmen:

- bestemmingsreserve afkoop stadswateren	106.000
- per saldo toevoeging algemene reserves	2.588.000
	<u><u>2.694.000</u></u>

Bestemmingsreserve afkoop stadswateren

De gemeente Groningen is akkoord gegaan met een betaling aan het waterschap van € 106.000. Met de betaling van dit bedrag is de al een aantal jaren slepende kwestie afkoop Stadsmeierrechten afgedaan en zal dit dossier worden gesloten.

De eerder ontvangen afkoopsommen voor de stadswateren werden in een bestemmingsreserve (afkoopsom stadswateren) gestort. De rente over deze bestemmingsreserve wordt als inkomst ten gunste van de begroting gebracht.

Voorgesteld wordt het bedrag van € 106.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve afkoop stadswateren.

Per saldo toevoeging algemene reserves

Dit is het deel van het resultaat over 2010 waar geen specifieke bestemming aan wordt gegeven.

Het betreft per taak:

- watersysteembeheer; toevoeging van het voordeel	2.774.000
- zuiveringsbeheer; onttrekking nadeel	-186.000

2.588.000

Structurele effecten

Bij de analyse van de jaarrekening is ook gekeken naar structurele effecten van deze jaarrekening. Het gaat er daarbij om te bepalen of de geraamde budgetten voor 2011 en verder toereikend zijn. Een aantal zaken zijn nog in onderzoek. De structurele effecten zullen in de voorjaarsrapportage 2011 en meerjarenraming 2012 t/m 2015 worden opgenomen. Dit kunnen zowel positieve als negatieve bijstellingen zijn.

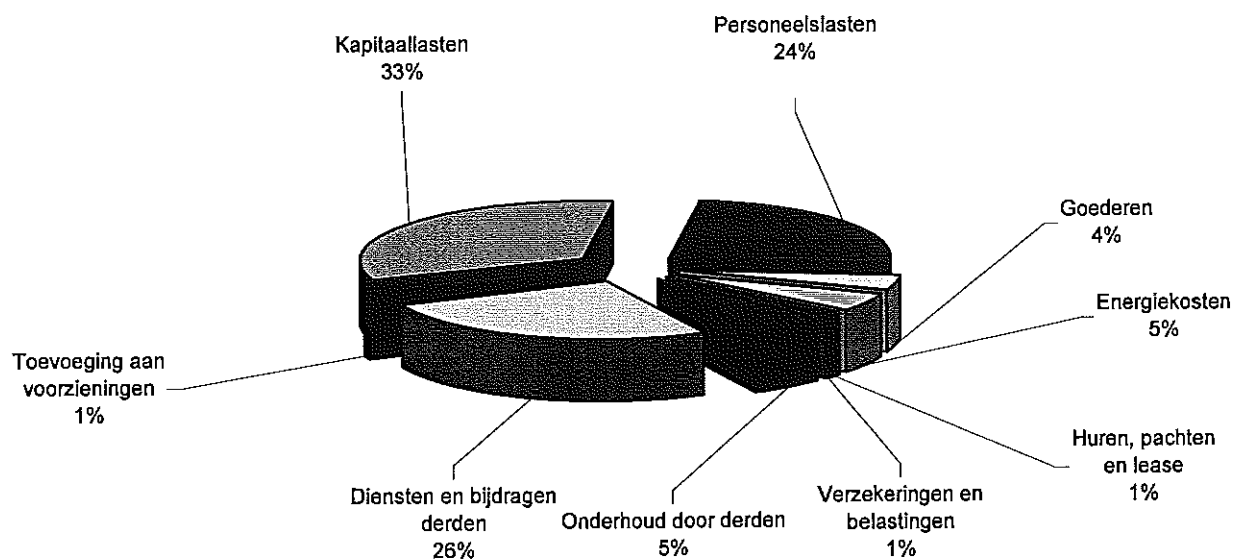
b. Analyse van de belangrijke afwijkingen tussen de jaarrekening 2010 en de begroting 2010 incl. wijzigingen

Het voordelig exploitatieresultaat van € 2.694.000 is als volgt te specificeren naar kosten- en opbrengstsoorten (bedragen x € 1.000,-)

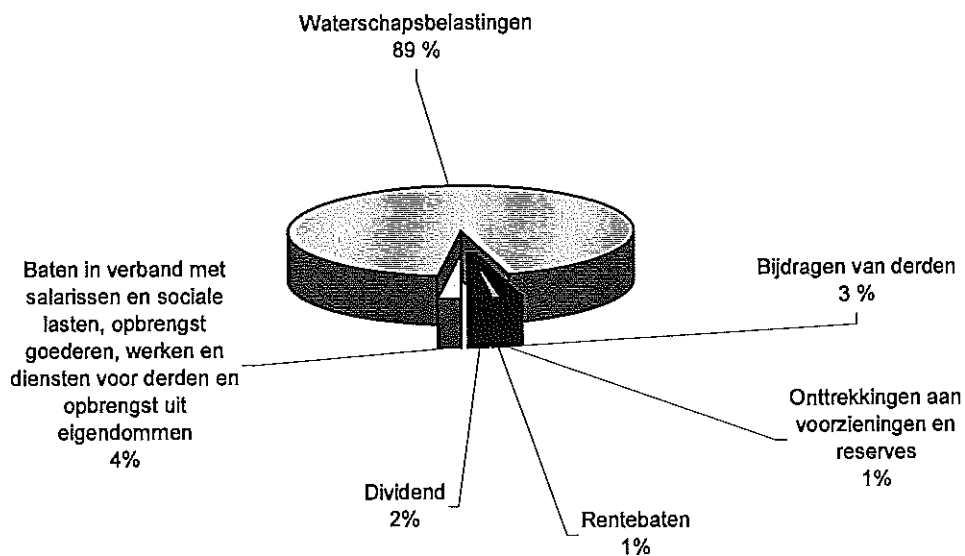
- = nadeel t.o.v. de begroting:

	Rekening 2010	Begroting (incl. wijz.)	Vershil
LASTEN			
1. Kapitaallasten	26.146	26.376	230
2. Personeelslasten	20.498	20.413	-85
3. Goederen	3.296	3.390	94
4. Energiekosten	4.109	4.363	254
5. Huren, pachten en lease	729	702	-27
6. Verzekeringen en belastingen	382	392	10
7. Onderhoud door derden	4.268	3.821	-447
8. Diensten en bijdragen aan derden	20.743	20.658	-85
9. Onvoorzien			
10. Toevoeging aan voorzieningen	622		-622
Totaal lasten	80.793	80.115	-678
11. Af: doorberekende personeelskosten aan investeringen	1.025	1.187	-162
	79.768	78.928	-840
BATEN			
12. Rentebaten	1.289	1.278	11
13. Dividend	1.413	1.410	3
14. Baten in verband met salarissen en sociale lasten	180	25	155
15. Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden en opbrengst uit eigendommen	3.213	2.678	535
16. Waterschapsbelastingen	73.447	74.310	-863
17. Bijdragen van derden	1.973	1.602	371
18. Onttrekkingen aan voorzieningen			
19. Onttrekkingen aan reserves	947	348	599
Totaal baten	82.462	81.651	811
Resultaat	2.694	2.723	-29

Lasten 2010

Baten 2010

Algemeen

Op basis van het hiervoor getoonde overzicht kunnen de volgende analyses per kostensoort worden gegeven. In de kolom "begroting 2010" staan de begrotingscijfers inclusief de wijzigingen bij de voor- en najaarsrapportage 2010.

1. Kapitaallasten (V € 230.000)
11. Rentebaten (€ V 11.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Verschil
- rente	9.168.000	9.262.000	94.000
- afschrijvingen	16.978.000	17.114.000	136.000
	26.146.000	26.376.000	230.000
- rentebaten	1.289.000	1.278.000	11.000
	24.857.000	25.098.000	241.000

Het voordelig verschil van € 241.000 bestaat uit:

A. Lagere rentelasten; per saldo	105.000
B. Lagere afschrijvingslasten	136.000
Totaal	<u>241.000</u>

A. Rentelasten

De rentelasten over 2010 wijken gering (1,3%) af van de raming bij de najaarsrapportage.

In 2010 is één nieuwe lening opgenomen van € 5.000.000 met een looptijd van 10 jaar tegen 2,7% rente. Daarnaast is een deel van de financieringsbehoefte gedekt met kort geld waarvan de rente lager is dan van lang geld. Het percentage van de renteomslag is lager dan begroot; gerekend was met een percentage van 4,42%; in werkelijkheid is dit 4,04% geworden.

Bij de voor- en najaarsrapportage zijn de rentelasten, op basis van actuele prognoses, met € 1.091.000 naar beneden bijgesteld.

B. Afschrijvingslasten

De afschrijvinglasten wijken gering af van de raming bij de najaarsrapportage. Bij de voor- en najaarsrapportage is de raming van de afschrijvingslasten, op basis van actuele prognoses, met € 378.000 verlaagd.

2. Personeelslasten (N € 85.000)
Personeelsbaten (V € 155.000)

De personeelslasten zijn als volgt samengesteld:

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- salarissen en sociale lasten	19.025.000	19.023.000	-2.000
- personeel van derden	402.000	380.000	-22.000
- overige personeelslasten	1.071.000	1.010.000	-61.000
	20.498.000	20.413.000	-85.000
- af: personeelsbaten	180.000	25.000	155.000
	20.318.000	20.388.000	70.000

Salarissen en sociale lasten en personeel derden

De salariskosten en personeel derden wijken gering (N € 24.000) af van de raming.

Overige personeelslasten

Het nadeel bedraagt € 61.000. Dit betreft een nadeel van € 84.000 voor een afkoopsom van de pensioenverplichting van een voormalig bestuurslid, een voordeel van € 27.000 Arbo-kosten, en € 4.000 per saldo kleinere nadelige verschillen.

Overige personeelsbaten

Het voordeel ad € 155.000 betreft een hogere opbrengst voor gedetacheerde medewerkers en USZO-vergoedingen.

3. Goederen (V € 94.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- goederen	3.296.000	3.390.000	94.000

Het voordeel bedraagt € 94.000. Daarnaast is € 36.000 doorberekend aan derden (zie onder 15 goederen en diensten aan derden) en € 81.000 is ten laste gebracht van de bestemmingsreserves (zie onder 19 onttrekking aan reserves). Het feitelijk voordeel bedraagt derhalve € 211.000.

Tussen de post onderhoud derden en goederen bestaat een relatie doordat het onderhoud deels door eigen personeel wordt uitgevoerd en deels wordt uitbesteed. Bij uitbesteding worden de totale kosten verantwoord op onderhoud derden, inclusief de door de derde gebruikte materialen.

Het voordeel ad € 211.000 wordt in de analyse van de post onderhoud door derden meegenomen.

4. Energiekosten (V € 254.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- energie	4.109.000	4.363.000	254.000

Het voordeel van € 254.000 betreft € 185.000 lagere energiekosten en € 69.000 lagere brandstofkosten voor de tractiemiddelen.

5. Huren pachten en lease (N € 27.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Verschil
- huren, pachten en lease	729.000	702.000	-27.000

Het nadeel bedraagt een voordeel van € 40.000 op de kosten van huur en een nadeel op de leasekosten van € 67.000. Het nadeel van € 67.000 wordt volledig gecompenseerd door een voordeel van € 80.000 op de uitbetaalde reisvergoedingen.

6. Verzekeringen en belastingen (V € 10.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Verschil
- verzekeringen en belastingen	382.000	392.000	10.000

Het voordeel van € 10.000 betreft een aantal kleinere afwijkingen.

7. Onderhoud door derden (N € 447.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Verschil
- onderhoud door derden	4.268.000	3.821.000	-447.000

- Het nadeel bedraagt	-447.000
- Doorberekend aan derden	61.000
- Voordeel op goederen (zie post 3 goederen)	211.000
- Niet bestede budgetten in 2010 (budgetoverheveling)	-158.000

Feitelijk nadeel 2010 -333.000

De grotere afwijkingen zijn:

- lagere besteding ICT	198.000
- onderhoud zuiveringstechnische werken	-406.000
- onderhoud kunstwerken kwantiteit en vaarwegen	-225.000
- goederen en onderhoud laboratorium	70.000
- overige, per saldo	30.000

-333.000

ICT

Bij de uitgaven voor ict heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen onderhoud door derden en diensten door derden. De kosten onderhoud door derden zijn € 198.000 lager en daarentegen zijn de kosten diensten door derden € 194.000 hoger. Per saldo bedraagt het voordeel € 4.000. De verantwoording heeft in 2010 niet consequent plaatsgevonden.

onderhoud zuiveringstechnische werken

De hogere kosten worden grotendeels veroorzaakt door incidenten wegens slijtage en veroudering. In 2010 is een onderhoudsplan opgesteld. In dit plan is het groot onderhoud en vervanging van alle aan slijtage onderhevige onderdelen opgenomen. Het eerste jaar dat we nu werken met dit onderhoudsplan leert ons dat het plan nog niet volledig is. Het civieltechnisch onderhoud en een aantal zaken op het gebied van procesoptimalisatie moeten nog worden opgenomen.

Daarnaast zijn in 2010 € 110.000 extra kosten gemaakt wegens vorstschade en € 70.000 aan procesverbetering betreffende modificatie van installatieonderdelen om beter of makkelijker aan de WVO en WM vergunningen te kunnen voldoen.

Uitgaande van de totale kosten derden en rekening houdende met de diensten voor derden, is de exploitatie van de zuiveringstechnische werken € 79.000 positief.

- onderhoud en materialen	-406.000
- diensten door derden	163.000
- hogere opbrengst rechtstreeks op de zuiveringen aangeboden afvalwater	147.000
- lagere energiekosten	188.000
- diversen	-13.000
Per saldo	<u>79.000</u>

onderhoud kunstwerken kwantiteit en vaarwegen

De hogere kosten van € 225.000 betreffen voornamelijk extra kosten wegens slijtage en veroudering. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt wegens diverse inbraken en als gevolg daarvan inbraakpreventie.

goederen en onderhoud laboratorium

De kosten voor aanschaf materialen en onderhoud van het laboratorium zijn € 70.000 lager dan geraamd. Hiertegenover staat € 74.000 aan hogere kosten van diensten van derden.

Niet bestede budgetten in 2010 (budgetoverheveling)

Een drietal specifiek in 2010 geplande werkzaamheden, waarvoor ook in 2010 verplichtingen zijn aangegaan, zijn door omstandigheden niet meer in 2010 uitgevoerd.

Voorgesteld wordt deze drie budgetten over te hevelen naar 2011. De budgetten zullen dan in de voorjaarsrapportage 2011 worden opgenomen.

Het betreft de volgende werkzaamheden met een totaal bedrag van € 158.000.

vervangen grofvuilrooster rwzi Ter Apel € 50.000

Bij de najaarsrapportage 2010 is € 50.000 geraamd voor de vervanging van een grofvuilrooster rwzi Ter Apel geraamd. De verplichting is aangegaan in 2010 maar de levering zal plaatsvinden in 2011. De kosten zullen derhalve in 2011 worden verantwoord.

vervangen vloer wasplaats werkplaats Veele € 30.000

De vloer van de wasplaats van de werkplaats Veele vertoont scheuren. In verband met de milieueisen is reparatie noodzakelijk. De kosten worden geraamd op € 30.000.

Wegens de ongunstige weersomstandigheden is de uitvoering niet meer gelukt in 2010.

herstellen van de kade van het Afwateringskanaal Duurswold € 78.000

In 2010 was € 98.000 van het budget gereserveerd/gepland voor herstellen van de kade van het Afwateringskanaal van Duurswold. Voor dit werk is in 2010 ook opdracht verstrekt.

Door het vroeg invallen van de winter is in 2010 maar een deel van het werk (€ 20.000) uitgevoerd. De rest van het werk zal in 2011 worden uitgevoerd. Omdat door de regelgeving alleen het bedrag van de daadwerkelijke uitvoering in 2010 mag worden verantwoord, zal het in 2011 uitgevoerd deel (€ 78.000) in 2011 worden verantwoord.

8. Diensten en bijdragen derden (N € 85.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- overige diensten van derden	17.738.000	17.470.000	-268.000
- bijdragen aan derden	3.005.000	3.188.000	183.000
	<u>20.743.000</u>	<u>20.658.000</u>	<u>-85.000</u>

overige diensten van derden

Het nadeel bedraagt € 268.000, hiervan is € 136.000 doorberekend aan derden en € 66.000 ten laste gebracht van de bestemmingsreserves.

Het feitelijk nadeel ad € 66.000 betreft:

- kosten water- aan en afvoer	-163.000
- veiligheidstoetsing waterkeringen	-54.000
- kosten zuiveringstechnische werken	163.000
- zuiveren over de grens Velt & Vecht	-299.000
- zuiveren over de grens Noorderzijvest	344.000
- reis- en verblijfkosten	80.000
- stelpost besparing op inkoop	-99.000
- hogere besteding ICT	-194.000
- diensten door derden laboratorium	-74.000
- diverse voordelen op diensten door derden	230.000
	<u><u>-66.000</u></u>

kosten water aan- en afvoer

Dit betreft de kosten die wij aan de provincie Drenthe betalen voor wateraanvoer in droge perioden via het Drentsche Primaire Aanvoercircuit.

Het nadeel ad € 163.000 betreft nadelige afrekeningen over 2008 en 2009 van € 104.000 en hogere kosten 2010 dan geraamd € 59.000.

De kosten voor wateraanvoer vanuit Drenthe stijgen de laatste jaren. Dit wordt veroorzaakt door een aanzienlijke toename van de aangevoerde hoeveelheid water vanwege de droogte in de groeiseizoenen en toename van beregening. Momenteel wordt een prognose gemaakt om de structurele invloed van de stijging in beeld te krijgen.

veiligheidstoetsing waterkeringen

De hogere kosten van € 54.000 worden veroorzaakt door aanvullende onderzoeken om tot een toetsresultaat te komen. Dit om aan de toetsingseisen van de provincie te voldoen.

kosten zuiveringstechnische werken

De lagere kosten betreffen met name lagere transportkosten slib (€ 94.000), lagere telefoonkosten (€ 19.000), lagere kosten afvalverwijdering (€ 39.000) en lagere overige kosten (€ 11.000).

zuiveren over de grens Velt & Vecht

Het nadeel bedraagt € 299.000.

Velt & Vecht brengt aan ons de transportkosten en de kosten van het zuiveren in rekening van het aantal ve's die door Velt & Vecht worden gezuiverd. De transportkosten zijn verrekend tot en met 2009 en het zuiveren tot en met 2006. Op basis van de tot nu toe afgerekende jaren en de informatie die is ontvangen van Velt & Vecht is een nieuwe inschatting gemaakt van de nog aan Velt & Vecht te betalen kosten tot en met 2010. Voor de jaren tot en met 2009 betekent dit een nadeel van € 63.000. Voor 2010 wordt rekening gehouden met hogere kosten van € 236.000 dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt door de stijging van de kosten voor zuivering van Velt & Vecht en door meer aangeboden vervuilingseenheden aan Velt & Vecht.

zuiveren over de grens Noorderzijlvest

Het voordeel van € 344.000 betreft een voordelige afrekening Swisscombi voor het verwerken van slib over de jaren 2007 t/m 2009 van € 383.000, een nadelige afrekening over 2009 van € 27.000 en, op basis van de voorlopige afrekening, een nadeel over 2010 van € 12.000.

reis- en verblijfkosten

Door meer gebruik te maken van lease-auto's zijn de reis- en verblijfkosten gedaald.

stelpost besparing op inkoop

Door de invoering van het nieuwe inkooptraject wordt bespaard op de kosten van derden door scherpere contracten etc. Bij de begroting is hiervoor een stelpost opgenomen. De werkelijke besparing is onderdeel van de diverse posten waarop de kosten worden verantwoord.

hogere besteding ICT

Bij de uitgaven voor ict heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen onderhoud door derden en diensten door derden. De kosten onderhoud door derden zijn € 198.000 lager en daarentegen zijn de kosten diensten door derden € 194.000 hoger. Per saldo bedraagt het voordeel € 4.000. De verantwoording heeft in 2010 niet consequent plaatsgevonden.

diensten door derden laboratorium

De kosten voor aanschaf materialen en onderhoud van het laboratorium zijn € 70.000 lager dan geraamd. Hiertegenover staat € 74.000 aan hogere kosten van diensten van derden.

diverse voordelen op diensten door derden

Naast de bovenstaande afwijkingen is er in 2010 € 230.000 minder uitgegeven aan de overige diensten door derden dan geraamd. Dit betreft:

- schadevergoedingen	36.000
- zuiveringstechnische onderzoeken	70.000
- afvalverwijdering	30.000
- planologische onderzoeken	35.000
- opruimacties	21.000
- het Waterschapshuis	30.000
- diversen	8.000

230.000

Bijdragen aan derden

Het voordeel ad € 183.000 betreft:

- bijdrage Rijk VKA	106.000
- bijdrage Unie VNK	93.000
- overig, per saldo	-16.000
	<u>183.000</u>

bijdrage Rijk VKA

Het voordeel ad € 106.000 betreft voornamelijk een voordelige afrekening over voorgaande jaren.

bijdrage Unie VNK

De bijdrage aan de Unie van Waterschappen voor Veiligheid Nederland in Kaart is ingaande 2009 komen te vervallen. Bij de jaarrekening 2009 is hiervoor nog een verplichting opgenomen van € 93.000. Deze verplichting is in 2010 tegengeboekt.

10. Toevoeging aan voorzieningen (N € 622.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Verschil
- toevoeging aan voorzieningen	622.000	-	-622.000

In 2010 is € 622.000 toegevoegd aan de voorzieningen.

Dit betreft:

- toevoeging voorziening dubieuze belastingdebiteuren	-295.000
- toevoeging voorziening voormalig bestuur en personeel	-327.000
Totaal	<u>-622.000</u>

toevoeging voorziening dubieuze belastingdebiteuren

Jaarlijks wordt bij de jaarrekening een inschatting gemaakt van de invorderbaarheid van de belastingdebiteuren. Ingaande 2010 wordt de heffing ingezetenen en zuiveringsbeheer huishoudens door Hefpunt opgelegd en geïnd. Tot en met 2009 liften we hiervoor mee met de waterbedrijven. Aan de waterbedrijven werd een vast percentage betaald voor oninbaarheid.

In de begroting zijn de bedragen voor oninbaarheid geraamd als correctie op de belastingopbrengst. Voor de watersysteemheffing € 100.000 en voor de zuiveringsheffing € 200.000. In werkelijkheid wordt hiervoor een voorziening gevormd en de oninbare bedragen worden dan te laste van deze voorziening gebracht.

toevoeging voorziening voormalig bestuur en personeel

Conform de regelgeving zijn de toekomstige lasten van voormalig personeel en bestuur opgenomen in een voorziening. De jaarlijkse kosten worden rechtstreeks ten laste van deze voorziening gebracht. Jaarlijks wordt de benodigde hoogte van deze voorziening herberekend. Een eventueel tekort of overschot wordt ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht.

In 2010 zijn de toekomstige lasten (€ 251.000) van één voormalig medewerker toegevoegd aan de voorziening. Daarnaast gaf de herberekening over 2010 een tekort van € 76.000.

11. Doorberekende personeelskosten aan investeringen (N € 162.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- geactiveerde personeelslasten	1.025.000	1.187.000	-162.000

De geactiveerde lasten betreffen de eigen uren welke worden toegerekend aan de investeringen. Bij de voorjaarsrapportage is deze post reeds verlaagd met € 250.000 wegens een te hoge raming. Het nadeel ad € 162.000 ten opzichte van de najaarsrapportage wordt deels veroorzaakt door langdurige ziekte. Daarnaast is er in 2010 tijd besteed aan subsidieprojecten en aan diensten voor derden.

12. Rentebaten (V € 11.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- rentebaten	1.289.000	1.278.000	11.000

De rentebaten zijn in samenhang met de rentelasten toegelicht (zie punt 1 ad A).

13. Dividend (V € 3.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- dividend	1.413.000	1.410.000	3.000

Betreft de dividenduitkering op de aandelen van de NWB.

14. Baten in verband met salarissen en sociale lasten (V € 155.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	180.000	25.000	155.000

De baten i.v.m. salarissen en sociale lasten zijn in samenhang met de personeelslasten toegelicht (zie punt 2).

15. Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden en opbrengst uit eigendommen (V € 535.000).

	Rekening 2010	Begroting 2010	Verschil
- Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden en opbrengst uit eigendommen	3.213.000	2.678.000	535.000

Het voordeel ad € 535.000 betreft:

- diensten voor derden	380.000
- opbrengst onttrekking en lozing water	-60.000
- zuiveren voor derden	147.000
- aandeel Noorderzijvest laboratorium	-83.000
- verkoop overtollige tractiemiddelen	137.000
- overig; per saldo	14.000
	535.000

diensten voor derden

Betreft de ontvangen vergoedingen van diverse bij derden in rekening gebrachte werkzaamheden. Het betreft ondermeer de door het waterschap uitgevoerd onderhoud aan de ZAWZI in Delfzijl.

opbrengst onttrekking en lozing water

Het nadeel bedraagt € 60.000. Dit bedrag is afhankelijk van de jaarlijkse onttrekking en lozing.

zuiveren voor derden

Betreft de opbrengst van door derden rechtstreeks aan de zuiveringen aangeboden afvalwater. De opbrengst over 2010 was hoger dan geraamd.

aandeel Noorderzijvest laboratorium

Het aandeel van Noorderzijvest in de kosten van het laboratorium is over 2010 € 83.000 lager dan geraamd. De raming 2010 was nog gebaseerd op een andere kostenverhouding omdat meer werk werd verricht voor Noorderzijvest. In 2010 is deze verhouding weer genormaliseerd, te weten 60% Hunze en Aa's en 40% Noorderzijvest.

verkoop overtollige tractiemiddelen

In 2010 zijn een aantal overbodige tractiemiddelen bij inschrijving verkocht. De opbrengst hiervan bedraagt € 137.000.

16. Waterschapsbelastingen (N € 863.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- omslag gebouwd	21.386.000	21.164.000	222.000
- omslag ongebouwd	7.410.000	7.301.000	109.000
- omslag natuur	94.000	99.000	-5.000
- ingezetenen omslag	9.469.000	9.443.000	26.000
- verontreinigingsheffing	297.000	276.000	21.000
- zuiveringsheffing	37.134.000	37.827.000	-693.000
- kwijtschelding	- 1.493.000	- 1.500.000	7.000
- teruggaaf t.o. opgelegd meeliften	- 850.000	-	-850.000
- oninbaar		300.000	300.000
	73.447.000	74.310.000	-863.000

opbrengst verdeeld naar taken:

	werkelijk	begroot	verschil
- watersysteembeheer	38.388.000	38.183.000	205.000
af: kwijtschelding ingezetenenomslag	- 448.000	- 478.000	30.000
- zuiveringsbeheer	36.552.000	37.627.000	-1.075.000
af: kwijtschelding zuiveringsheffing	- 1.045.000	- 1.022.000	-23.000
	73.447.000	74.310.000	-863.000

afwijking t.o.v. de begroting verdeeld naar 2010 en voorgaande jaren:

	2010	2009 en voor- gaande jaren	totaal
- hogere opbrengst omslag gebouwd	- 156.000	378.000	222.000
- hogere opbrengst omslag ongebouwd	- 23.000	132.000	109.000
- lagere opbrengst omslag natuur	- 15.000	10.000	-5.000
- hogere opbrengst ingezetenenomslag	66.000	- 40.000	26.000
- hogere opbrengst verontreinigingsheffing	110.000	- 89.000	21.000
- lagere opbrengst zuiveringsheffing	- 348.000	- 345.000	-693.000
- lagere kwijtschelding ingezetenenomslag	30.000		30.000
- hogere kwijtschelding zuiveringsheffing	- 23.000		-23.000
- teruggaaf t.o. opgelegd meeliften	- 850.000		-850.000
- oninbaar	300.000		300.000
	- 909.000	46.000	-863.000

Hogere opbrengst omslag gebouwd (V € 222.000)

Bij de voor- en najaarsrapportage is de opbrengst gebouwd bijgesteld met € 1.300.000. De werkelijke opbrengst is € 222.000 hoger dan de verwachting bij de najaarsrapportage. Dit betreft een hogere opbrengst over voorgaande jaren van € 378.000 en een lagere opbrengst 2010 van € 156.000.

De totale opbrengst is € 1.522.000 hoger ten opzichte van de oorspronkelijke begroting.

De WOZ-waarde is meer gestegen dan de nullijn waarin de begroting rekening mee was gehouden.

Daarnaast is er onvoldoende rekening gehouden met de opbrengst als gevolg van de verwerking van de mutatiebestanden van de gemeenten.

Hogere opbrengst omslag ongebouwd (V € 109.000)

De opbrengst over 2010 is € 23.000 lager en de afwikkeling over voorgaande jaren € 132.000 hoger.

Lagere opbrengst omslag natuur (N € 5.000)

Betreft lagere opbrengst 2010 € 15.000 en een hogere afwikkeling over voorgaande jaren € 10.000.

Hogere opbrengst omslag ingezetenen (V € 26.000)

De opbrengst over 2010 is € 66.000 hoger en de afwikkeling over voorgaande jaren € 40.000 lager.

Hogere opbrengst verontreinigingsheffing; directe lozers (V € 21.000)

Het voordeel betreft een hogere opbrengst over 2010 van € 110.000 en een lagere afwikkeling over voorgaande jaren € 89.000.

Lagere opbrengst zuiveringsheffing (N € 693.000)

De opbrengst over 2010 is € 348.000 lager en de afwikkeling over voorgaande jaren is € 345.000 lager.

De lagere opbrengst is deels (€ 143.000) het gevolg van de ten onrechte opgelegde aanslagen bij het meeliften tot en met 2009. Het restant van het nadeel (€ 205.000) is nog in onderzoek door Hefpunt.

In 2010 is de meeliftconstructie beëindigd. De gebruikersaanslagen worden vanaf 2010 rechtstreeks opgelegd en geïnd door Hefpunt. De belastingobjecten en plichten zijn overgegaan van het incassosysteem van de waterbedrijven naar het heffingensysteem van Hefpunt. Van een aantal objecten en plichten is gebleken dat deze ten onrechte opgenomen waren binnen het incassosysteem van de waterbedrijven. Naar aanleiding hiervan is Hefpunt bezig met de voorbereiding om uiteindelijk tot terugbetaling van dit deel over te gaan. Naast deze constatering blijkt dat de omvang van de opbrengst zuiveringsheffing woningen toch nog verder achterblijft bij de begroting. Op dit moment is hiervoor niet met voldoende zekerheid een oorzaak te benoemen. De overgang naar het heffingensysteem van Hefpunt speelt hierin waarschijnlijk een rol. Hefpunt heeft dit momenteel in onderzoek en is bezig met de ontwikkeling van een geautomatiseerde tool om een nadere analyse op het verschil uit te voeren. De analyse heeft betrekking op de koppeling bij woningen tussen de watersysteemheffing ingezetenen en de zuiveringsheffing. Hefpunt houdt het waterschap van de voortgang op de hoogte d.m.v. de kwartaalrapportages 2011.

Lagere kwijtschelding ingezetenen (V € 30.000)

Hogere kwijtschelding zuiveringsheffing (N € 23.000)

De werkelijke kwijtschelding voor zuiveren was € 23.000 hoger dan ingeschat en voor ingezetenen € 30.000 lager.

Teruggaaf ten onrechte opgelegde aanslagen bij het meeliften t/m 2009 (N € 850.000)

Tot en met het belastingjaar 2009 maakten wij gebruik van de bestanden van de waterleidingbedrijven van Groningen en Drenthe voor het innen van de ingezetenenheffing watersysteemheffing (voorheen ingezetenenomslag waterkering en waterkwantiteit) en de zuiveringsheffing / verontreinigingsheffing. Dit "meeliften" is vanaf 2010 stopgezet. Vanaf 2010 verzorgt het belastingkantoor Hefpunt alle belastinginningen. Bij de overgang van de bestanden van de waterleidingbedrijven is "vervuiling" in adressenbestand aan het licht gekomen. Eigenaren van tweede woningen en kamers of bepaalde (kleine) bedrijven in ons gebied betaalden soms twee keer ingezetenenheffing of zuiveringsheffing. De ten onrechte betaalde belasting zal over een periode van vier jaar worden teruggegeven. Op basis van de teruggaaf over 2010 is een totaalbedrag ingeschat van € 850.000.

Oninbaar (V € 300.000)

In de begroting zijn de bedragen voor oninbaarheid geraamd als correctie op de belastingopbrengst. Voor de watersysteemheffing € 100.000 en voor de zuiveringsheffing € 200.000. In werkelijkheid wordt hiervoor een voorziening gevormd en de oninbare bedragen worden dan te laste van deze voorziening gebracht.

17. Bijdragen van derden (V € 371.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Verschil
- bijdragen van derden	1.973.000	1.602.000	371.000
	1.973.000	1.602.000	371.000

Het voordeel van € 371.000 betreft:

- bijdrage Nedmag VKA	-77.000
- subsidies buitenlandbeleid	202.000
- bijdrage bodemdalingscommissie	107.000
- afrekening Zuiveringsschap Drenthe	68.000
- muskusrattenbestrijding provincie Drenthe	88.000
- overig; per saldo	-17.000
	<u>371.000</u>

bijdrage Nedmag VKA

In 2010 is € 77.000 minder verantwoord dan geraamd. Dit betreft een nadelige afrekening over 2009 van € 43.000 en een lagere inschatting van de bijdrage over 2010 van € 34.000. In 2009 is door Nedmag minder afvalwater geloosd dan in voorgaande jaren.

subsidies buitenlandbeleid

Voor het bijdragen in diverse buitenlandprojecten is in 2010 € 202.000 aan subsidies verantwoord.

bijdrage bodemdalingscommissie

Met name als gevolg van afrekeningen over voorgaande jaren is de in 2010 verantwoorde bijdrage € 107.000 hoger.

afrekening Zuiveringsschap Drenthe

De definitieve afwikkeling van het voormalig Zuiveringsschap Drenthe met de fusiepartners heeft in 2010 plaatsgevonden. Ons aandeel hierin bedraagt € 68.000. De afrekening heeft zo lang op zich laten wachten omdat er nog een juridische kwestie speelde aangaande omzetbelasting betreffende het voormalig Zuiveringsschap. In 2010 is hierover een positief uitspraak geweest door de rechter. Bij de voorjaarsrapportage 2010 bent u hierover geïnformeerd.

muskusrattenbestrijding provincie Drenthe

De bijdrage van de provincie Drenthe is € 88.000 hoger dan geraamd. Dit betreft een voordelige over 2009 van € 50.000 en een verwacht voordeel over 2010 van € 38.000.

19. Onttrekkingen aan reserves (V € 599.000)

	Rekening 2010	Begroting 2010	Vershil
- bestemmingsreserves	599.000		599.000
- algemene reserve watersysteembeheer	348.000	348.000	
	<u>947.000</u>	<u>348.000</u>	<u>599.000</u>

In het verleden is voor een aantal (toekomstige) lasten bestemmingsreserves gevormd. Tegenover de jaarlijks gemaakte kosten staat een onttrekking uit de bestemmingsreserves.

Dit houdt dus in dat de in het jaar gemaakte kosten budgettair neutraal zijn.

Het betreft de volgende onttrekkingen:

- bestemmingsreserve projecten met maatschappelijk nut (dividenduitkering NWB)	27.000
- bestemmingsreserve budgetoverheveling 2008	147.000
- vrijval bestemmingsreserve waterhuishoudkundige verbeteringen klasse 1 en 2	425.000

599.000

Waterhuishoudkundige verbeteringen klasse 1 en 2

Van het rekeningresultaat over 2007 is € 475.000 bestemd voor waterhuishoudkundige verbeteringen in de klasse 1 en 2 gebieden.

In de AB vergadering van december 2010 is besloten hiervan € 50.000 te besteden voor het realiseren van een inlaatvoorziening in het Voorste Diep. Voor het overige worden geen maatregelen genomen. Het niet bestede bedrag ad € 425.000 valt hierdoor vrij in 2010 en zal worden toegevoegd aan de algemene reserve van de taak watersysteembeheer.

Hoofdstuk 3 a. Ontwikkelingen in 2010

Stond ten tijde van het opstellen van de begroting 2010 de internationale economische crisis nog centraal, gaandeweg het jaar bepaalde een nationaal thema de agenda. In februari viel het kabinet Balkende IV. Hierdoor kwam met het uitschrijven van nieuwe verkiezingen ook het bestaansrecht van de waterschappen in beeld. Vooral in relatie tot bezuinigingen en "bestuurlijke drukte" is het opheffen van waterschappen een reële optie geweest. Uiteindelijk is bij de vorming van het kabinet Rutte het bestaansrecht van de waterschappen geborgd.

Ook de "brede heroverwegingen" zijn in 2010 verschenen. Doel van deze heroverwegingen is het vinden van substantiële bezuinigingen bij de (rijks)overheid. In het verlengde hiervan is door de Unie van Waterschappen eind 2009 een actie gestart om vanuit de waterschappen zelf met voorstellen te komen om de rijksbegroting te ontlasten. Dit werd de actie Storm: doelmatig waterbeheer genoemd. De plannen uit dit voorstel zijn onderdeel van de financiële paragraaf van het regeerakkoord geworden.

De uitwerking van de actie Storm raakte ons waterschap in 2010 niet direct. Financiële consequenties treden pas vanaf 2011 op. Genoemd kan worden de overdracht van de taak muskusrattenbestrijding van de provincie en het leveren van een financiële bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsplan (HWBP). Naar de huidige inzichten is hiermee voor 2011 € 1,5 miljoen gemoeid. Naast extra uitgaven bevat de actie Storm ook een pakket aan maatregelen om de lasten te reduceren.

Het jaar 2010 stond ook in het teken van het uitwerken van de aandachtspunten van het bestuursprogramma 2009 – 2012. In mei is de uitwerking van de communicatiestrategie door het algemeen bestuur vastgesteld. In november zijn voor de zuiveringsstrategie en duurzaamheid programma's vastgesteld, inclusief een planning voor de komende jaren. De financiële gevolgen van deze uitwerkingen zijn voor zover van toepassing in de begroting 2011 verwerkt.

Hoofdstuk 3 b. Overzicht incidentele baten en lasten

Het overzicht incidentele baten en lasten betreft de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende jaren moeten worden beschouwd.
De volgende incidentele baten en lasten zijn in de exploitatierekening 2010 meegenomen.

Incidentele baten

- Bijdrage Unie VNK; terugboeking opgenomen verplichting 2009	93.000
- Afrekening Zuiveringsschap Drenthe	68.000
- Verkoop overtollige tractiemiddelen	137.000
- Provincie Groningen; eindbedrag afkoopsom Stadswateren	106.000

Totaal incidentele baten	<u>404.000</u>

Incidentele lasten

- Terugbetaling ten onrechte opgelegde aanslagen meeliften	1.056.000
- Afkoopsom pensioenverplichting van een voormalig bestuurslid	84.000
- Toevoeging voorziening voormalig personeel (toekomstige lasten van één voormalig medewerker)	251.000

Totaal incidentele lasten	<u>1.391.000</u>

Een deel van de incidentele baten en lasten zijn geraamd bij de voor- en najaarsrapportage.
De niet geraamde incidentele baten en lasten worden toegelicht in Hoofdstuk 2 onderdeel b: analyse van de belangrijkste afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage.

Hoofdstuk 3 c. Lopende Investerings

Algemeen

Het totale volume aan beschikbaar gestelde kredieten bedraagt per 31 december 2010 € 86 miljoen. Van deze € 86 miljoen zal een deel niet hoeven te worden besteed omdat maar verwachting de werkelijke kosten lager zullen zijn dan het beschikbaar gesteld krediet. Dit betreft ondermeer project 132 Verlaten Stadskanaal (lager € 0,5 miljoen), project 128 RWZI Foxhol (lager ruim € 2 miljoen) en project 347 realisatie waterberging Onner- en Oostpolder (lager ruim € 1 miljoen). In 2010 is een investeringsvolume gerealiseerd van € 17 miljoen.

Het jaar 2010

Oorspronkelijk is voor 2010 uitgegaan van een investeringsvolume van € 26,5 miljoen. In de najaarsrapportage 2010 is uiteindelijk gerekend met een te realiseren volume in 2010 van € 15 miljoen. Hieronder wordt voor een aantal projecten de stand van zaken weergegeven.

ROM/WCL (001)

Krediet: € 797.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 407.000. Het plan ROM/WCL is intussen achterhaald door het watersysteemplan voor de Drentsche Aa. Vandaar dat in 2010 geen uitgaven ten laste van dit project zijn gebracht. Het restantkrediet zal ten behoeve van het project hermeandering Drentsche Aa worden ingezet.

Herinrichting Emmen (027)

Krediet: € 2.289.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 1.887.000. Voor de HIR Emmen Noord zijn de werken en grondtransacties afgerond. Voor de HIR Emmen Zuid is het Plan van Toedeling afgerond en zijn de kosten voor de toegewezen gronden aan het waterschap betaald. De HIR Emmen kan financieel worden afgesloten in 2011, in afwachting van eventuele kleine nakomende facturen.

HIR Haren (028)

Krediet: € 7.265.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 4.385.000. De Herinrichting Haren is een landinrichtingsplan waarin onder meer de waterbeheersing wordt verbeterd en op de (toekomstige) functies wordt afgestemd. Vanwege de directe samenhang tussen het Herinrichtingsplan en het plan voor de inrichting van de noodberging in de Onner- en Oostpolder is dit samen met het herinrichtingsplan gerealiseerd. In 2010 is de procedure voor het Plan van toedeling door de Landinrichtingscommissie Haren gestart. Ook zijn in 2010 de werkzaamheden voor de inrichting van de Onnerpolder en Oostpolder als natuurgebied en functiescheiding met de omliggende landbouw gestart. Dit laatste wordt in 2011 afgerond. De nog resterende werken zijn in de meerjareninvesteringsprogramma gepland tot en met 2015.

HIR Westerwolde (033)

Krediet: € 3.067.000, exclusief grondaankoop maaipaden. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 2.849.000. In 2010 zijn de waterlopen- en kunstwerkenbestekken in dit herinrichtingsgebied grotendeels afgerond. De kostenraming in het AB besluit van 2007 bleek te optimistisch te zijn geweest. Dit gaf uiteindelijk een overschrijding van het waterschapsaandeel van € 161.000. Hiervoor is een aanvullend krediet beschikbaar gesteld in 2010. In 2010 is ook voor restwerk aan nog geplande werken in het herinrichtingsplan voor Westerwolde een aanvullend krediet beschikbaar gesteld € 302.000.

HIR Westerwolde grondaankopen:

Krediet: € 3.394.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2010: € 2.872.000.

In 2010 zijn de aankopen in fase 5 (gebied Onstwedde e.o.) volgens planning verlopen.

Voor zes nog resterende eigenaren in de voormalige fasen drie en vier, hebben wij succesvol de nieuwe Waterwet (voorheen artikel 12 waterstaatswetgeving) procedure toegepast. Dit betekent dat eigenaren moeten gedogen dat wij gebruik maken van grond als onderhoudspad.

De notariële afwikkeling van de voormalige fasen drie en vier is afgerond.

Het resterende krediet ad € 522.000 is tot en met 2012 hoofdzakelijk ingepland voor de resterende aankopen en aanleg onderhoudspaden in de fase vijf.

Gemaal Rozema (050)

Krediet € 240.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2010 € 416.000.

Voor het oplossen van schades in de nazorgfase is een krediet beschikbaar gesteld van € 240.000.

Op dit moment is het krediet met € 176.000 overschreden. Deze overschrijding is het gevolg van een aantal problemen die niet waren voorzien. De verwachting is dat deze extra kosten voor een groot deel door de bodemdalingscommissie worden gecompenseerd.

Herinrichting Midden Groningen (076)

Krediet: € 2.000.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 192.000.

In het gebied van blok I (Luddeweer-Overschild) is in 2010 een kavelwerkbestek voorbereid. In 2009 en 2010 zijn voor blok II (Slochteren-Schildwolde) de bezwaren tegen het plan van toedeling behandeld. De voorbereiding van de eerste fase van het 600 ha groot natuurgebied Dannemeer is afgerond. Eind 2010 is de uitvoering van het kavelwerk in Blok I en de 1^e fase van Dannemeer gestart. In 2011 wordt de 2^e fase van Dannemeer en de uitvoering van Blok II voorbereid en aanbesteed. Het gebied Haansplassen wordt wellicht slechts gedeeltelijk uitgevoerd i.v.m. de bezuinigingen op het budget voor natuurgebieden.

Ecologische verbindingzones (110)

Krediet: € 115.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 11.000.

Het beschikbare restkrediet zal worden uitgegeven voor het herstellen van de Ruiten Aa bij Ter Wisch. Bij Ter Wisch ligt circa 3 kilometer van de Ruiten Aa buiten de EHS. In dit gedeelte van de Ruiten Aa dient beekherstel in het kader van de KRW opgave plaats te vinden. De provincie Groningen heeft langs dit traject van de Ruiten Aa een Ecologische Verbindingszone gepland. Dit project geeft een combinatie van deze twee opgaven.

Landinrichting Laaghalen (115)

Krediet: € 685.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 110.000.

Dit jaar zijn enkele kleine uitgaven ten laste van dit project gebracht ten behoeve van waterhuishouding voor de landbouw en voor voorbereidingskosten voor monitoring van omgevingseffecten voor de inrichting van Geelbroek. Zie ook verdrogingsbestrijding (417).

Stimuleringsregeling afkoppelen / 1^e aanleg riolering (118)

Krediet: € 5.250.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 3.582.000

Uitgekeerd in 2010 op basis van aanvragen 2003 t/m 2009: € 444.000.

De regeling heeft tot en met 2009 de gelegenheid geboden om aanvragen in te dienen.

De komende jaren worden de projecten (verder) uitgevoerd en zullen de definitieve aanvragen worden ingediend.

Stedelijk Waterbeheer (124)

Krediet: € 1.053.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 502.000

Dit krediet is met het vaststellen van de nota stedelijk waterbeheer uit 2003 beschikbaar gesteld. Het restantkrediet zal worden ingezet ten behoeve van stedelijke waterplannen.

Zuiveringstechnische werken Foxhol: Rwzi Foxhol, persleidingen en gemalen (128)

Krediet: € 22.957.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 19.892.000

In 2010 zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- De grofvuilverwijdering is sterk verbeterd door de plaatsing van een ander vuilrooster. De financiële afwikkeling hiervan zal begin 2011 plaatsvinden.
- De oude rioolwaterzuivering Zuidlaren is gesloopt. Het terrein is afgewerkt en in gebruik genomen door de afdeling VVW.
- Er is onderzocht wat er met de oude rioolwaterzuiveringen Slochteren en Siddeburen moet gebeuren. Er is besloten dat deze zullen worden verkocht.

Acht deelprojecten zijn financieel afgesloten. De overige acht zullen naar verwachting in het eerste halfjaar van 2011 financieel kunnen worden afgesloten. Hiermee zal het gehele project ruim binnen het krediet afgerond zijn.

Rioolgemeel Oude Pekela (129)

Krediet: € 494.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 503.000.

Het oorspronkelijk krediet ad € 445.000 is bij de najaarsrapportage 2010 verhoogd met € 49.000 tot € 494.000. In 2011 zal nog € 12.000 worden verrekend als minder werk. Het krediet zal in 2011 derhalve binnen het bijgesteld krediet worden afgerond.

Doorbraak waterberging (130)

Krediet: € 2.628.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 1.973.000

Dit krediet betreft procesbegeleiding (waaronder bestemmingsplanprocedures), onderzoeken en flankerend beleid (o.a. grondaankoop) ten behoeve van de inrichting van de Ulsderpolder en Onner- en Oostpolder. De uitvoering van de inrichtingswerken voor deze polders komt ten laste van de projecten 347 en 348. Sinds eind 2008 zijn de polders inzetbaar voor waterberging.

In 2009 zijn de (bestemmingsplan)procedures voor de Onner- en Oostpolder afgerond. De grondtransacties zijn voor een definitieve afronding opgenomen in het plan van toedeling van de Herinrichting Haren. De planschadecosten van de vrijwillige planschaderegeling zijn verrekend. Afrondend wordt nog een enkele planschadeprocedure doorlopen. Er kan tot 5 jaar na het onherroepelijk zijn van het bestemmingsplan nog een beroep gedaan worden op de wettelijke planschadeprocedure.

De bestemmingsplanprocedures voor de Ulsderpolder zijn afgerond. In 2010 zijn de resterende grondtransacties uitgevoerd. De resterende bijdragen aan het flankerend beleid (gecoördineerd door de provincie Groningen) zijn begin 2011 afgewikkeld.

Naar verwachting is het beschikbare krediet toereikend en kan het project voor zowel de Onner- en Oostpolder als de Ulsderpolder worden afgesloten. Wat nog resteert, is de mogelijkheid van belanghebbenden om een planschadeverzoek bij de gemeente in te dienen. Deze mogelijkheid staat nog een aantal jaren open.

Verlaten Stadskanaal (132)

Krediet: € 2.172.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 1.760.000.

Hier staat alleen het afhandelen van de subsidie nog open. De definitieve subsidieverantwoording is ingediend en besproken met de gemeente Stadskanaal. De verwachting is dat hier ongeveer € 67.000 als definitieve bijdrage uit zal komen. Dit zijn dus nog inkomsten op het project. Zodra de definitieve beschikking wordt ontvangen kan het krediet worden afgesloten. Naar verwachting resteert van het krediet ongeveer € 480.000.

Landinrichting Odoorn (184)

Krediet: € 675.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2010: € 159.000.

Dit jaar zijn enkele kleine uitgaven ten laste van dit project gebracht. Voor het gebied de Exloosche Landen wordt in de tweede module langs het Achterste Diep een brede ecologische verbindingszone ingericht. In de omliggende landbouwgronden worden verbeteringen van de lokale waterhuishouding meegenomen. Hierdoor zal de mogelijkheid gecreëerd worden om de wateraanvoer en het peilbeheer te optimaliseren voor landbouw en natuur. In 2010 heeft DLG de besteksvoorbereiding afgerond. De uitvoering van de werkzaamheden is gepland in 2011.

Vaarverbinding Zuidlaardermeer (205)

Krediet: € 838.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 736.000.

Door middel van het project van Turfvaart naar Toervaart is een vaarverbinding tussen het Zuidlaardermeer en het Stadskanaal gerealiseerd. Het project is in verschillende bestekken uitgevoerd onder regie van de provincie Groningen. In 2009 is ook de nieuwe vaarverbinding naar Veendam (het Westerdiepsterdallenkanaal) geopend voor recreatietoervaart. De financiële afwikkeling laat op zich wachten omdat er nog geen duidelijkheid is over de definitieve bijdrage van SNN.

Uitvoering waterplannen (208)

Krediet: € 1.520.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 0.

In afwachting van voorstellen van gemeenten zijn er nog geen uitvoeringsplannen in voorbereiding.

Aanpassing leidingtekeningen (211)

Krediet: € 450.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 233.000.

In de jaren 2008 t/m 2010 is er jaarlijks € 70.000 beschikbaar gesteld. In september 2010 is er uiteindelijk nog een aanvullend krediet van € 240.000 beschikbaar gesteld.

Inmiddels is een quickscan leidingen voor toetsing aan de WION (Wet Informatie uitwisseling Ondergrondse Netwerken) uitgevoerd.

Uit het krediet zijn tot nu toe de interne voorbereidingskosten, het inventariseren van bestaande tekeningen, het aanmelden van onze belangen, de inventarisatie van de leidingen, en de kosten van de quickscan betaald.

Het project is gedeeltelijk gereed. De resterende inventarisatie van de nog 100 km te lokaliseren leidingen zal deels worden uitbesteed.

De onderverdeling is:

- volledig te lokaliseren en in te meten leidingen ca 60 km;
- gedeeltelijk lokaliseren en inmeten (ca 40 km.) zal in eigen beheer worden gerealiseerd.

De kosten zullen uiteindelijk binnen het krediet blijven.

Baggeren Oude Winschoterdiep / Sappemeer (214)

Krediet: € 2.240.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 2.252.000.

De baggerwerkzaamheden zijn eind 2010 fysiek afgerond. In dit project wordt ook de oeververdediging in het Oude Winschoterdiep vervangen, in opdracht van de gemeente Menterwolde. De kosten hiervoor zijn al opgenomen in de aangegane verplichting en worden achteraf gedeclareerd bij de gemeente op basis van werkelijk gemaakte kosten. De werkzaamheden m.b.t. de oeververdediging worden naar verwachting dit voorjaar afgerond. Het project zal binnen het beschikbare krediet worden afgerond.

Vispassagevoorzieningen stuwen (242)

Krediet: € 250.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 154.000.

De gelden uit dit krediet zijn ingezet voor de cofinanciering van een aantal gerealiseerde vispassages in het Amerdiep, Deurzerdiep en Anreperdiep. Daarnaast is er een bijdrage geleverd aan het

visvriendelijk maken van gemaal Ennemaborgh. Voor de komende jaren (2012/2013) is er geld geraamd voor de realisatie van vispassages bij de hermeandering werkzaamheden in de Hunze.

Westerwoldse Aa (246)

Krediet: € 4.730.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2010: € 2.605.000.

Op 24 juni 2009 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het inrichtingsplan voor de Benedenloop Westerwoldse Aa, Kuurbos, Hamdijk en Bovenlanden. In 2009 de voorbereiding van de uitvoering van Fase 1 gestart. Uitvoering van Fase 1 (op de ca 215 ha reeds verworven gronden) vindt momenteel plaats. Nadat de resterende gronden (ca 30 ha) zijn verworven zullen deze in fase 2 worden ingericht in 2012-2013.

Procedureel ligt het plan nu bij de Raad van State. Daarnaast is een peilbesluit voor het gebied vastgesteld in de AB vergadering van april 2011.

Intussen zijn de drie inlaatwerken voor de waterbergingsgebieden Kuurbos/Bos op Houwingaham, Hamdijk en Bovenlanden aangelegd, zijn kabels en leidingen waar nodig verlegd en is de constructie van coupures in het Kuurbos/Bos op Houwingaham afgerond. De verdere inrichting (waaronder het grondwerk) van de gebieden Hamdijk en Bovenlanden (ca 120 ha) is sinds november 2010 in uitvoering. Het bestek voor de inrichtingswerken voor Kuurbos en fase 1 Benedenloop Westerwoldse Aa (ca 100 ha) zijn in voorbereiding. Aanbesteding vindt naar verwachting plaats tegen het einde van het eerste kwartaal van 2011. De aanleg van vismigratievoorzieningen zal naar verwachting in mei 2011 worden aanbesteed. In een restbestek zullen in de tweede helft van 2011 resterende werken als bruggen en toeristisch/recreatieve voorzieningen worden aanbesteed.

De subsidie uit de "100 miljoen pot" zal, zoals verwacht, fors lager uitvallen dan oorspronkelijk voorzien. De eindrapportage voor de subsidie is ingediend, maar de vaststellingsbeschikking is nog niet afgegeven. Daar staat tegenover dat de aanbesteding van twee deelprojecten een flinke meevaller heeft opgeleverd. Zoals eerder ook is gerapporteerd zal de financiering van de eerste fase van dit project niet in gevaar komen.

Overeenkomstig de planning zal uitvoering van fase 2 Benedenloop Westerwoldse Aa (ca 30 ha) plaatsvinden in 2012/2013. Indien er onvoldoende middelen resteren voor uitvoering van fase 2 (ca 30 ha) zullen wij een aanvullend financieringsvoorstel aan u voorleggen.

Beekherstel Hunze Torenveen (252)

Krediet: € 960.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 0.

In het najaar van 2010 is de uitvoering van het project Beekherstel Hunze Torenveen gestart. Het Drentse Landschap is opdrachtgever. De doelen van het beekherstelproject zijn het realiseren van een natuurlijk beekdalsysteem waarin tevens water vasthouden en vertraagd afvoeren in natte perioden wordt gerealiseerd. Ook wordt het mogelijk om voor neerslagarme perioden water langer vast te houden en na te leveren. Ook de doelen van verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater, tegengaan van verdroging, verduurzaming van de drinkwaterwinning, bevorderen van de recreatie, verbeteren woon- en leefklimaat en het verbeteren kavelstructuur van de landbouw maken deel uit van dit project.

Informatiemanagement 2009 (262)

Krediet € 200.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 261.000

Uit dit C- krediet worden diverse automatiseringsgerelateerde producten gekocht. Belangrijkste verklaring voor de overschrijding is een nadeel op de aanschaf van nieuwe werkplekken van € 61.000 en hogere aanloopkosten voor de nieuwe telefooncentrale van € 26.000.

Nieuwe werkplekken

In 2010 is de overgang van de werkplekken van de organisatie naar een nieuwe omgeving grotendeels gerealiseerd. Er is hierbij extra geïnvesteerd in randapparatuur en servers; deze

investeringen zijn naar voren gehaald. Het was voordeliger een grote hoeveelheid in één order aan te schaffen en niet te spreiden. Hierdoor besparen we een bedrag van € 35.000 op het beschikbaar gestelde C-krediet randapparatuur en servers van 2011. Het C-krediet 2011 zal derhalve met € 35.000 worden verlaagd.

Tijdens het proces hebben we extra externe menskracht moeten inhuren. Op het moment dat een deel van de organisatie overging naar de nieuwe werkplek moesten in korte tijd veel applicaties omgezet worden van de oude naar de nieuwe omgeving. De beschikbare capaciteit hiervoor bleek niet voldoende. Om een onbeheersbare situatie te voorkomen is extra menskracht ingezet. Kosten € 26.000.

Telefooncentrale

In de voorjaarsrapportage van 2010 is voor de vervanging van het bedieningselement bij de receptie € 35.000 beschikbaar gesteld. Deze vervanging is een onderdeel van de totale vervanging van de telefooncentrale en telefooninfrastructuur in 2011 en is vervroegd omdat de bedrijfszekerheid niet meer te garanderen was. Uitstel was in verband met de bereikbaarheid niet meer wenselijk. De kosten hebben uiteindelijk € 26.000 meer bedragen omdat de koppeling met de nieuwe werkplekken een extra investering (server + software) nodig maakte, die nu in één keer eenvoudiger gerealiseerd kon worden. Deze overschrijding wordt gecompenseerd door het krediet in 2011 met eenzelfde bedrag te verlagen.

EHS Westerwolde (306)

Krediet € 2.044.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 687.000.

De werkzaamheden in het gebied Hoorndermeeden de Gaast tussen Wedde en Blijham en een gedeelte van het gebied Wessinghuizen zijn in 2010 uitgevoerd. De voorbereiding van het gebied Ellersinghuizerveld 2 is in 2009 reeds afgerond, maar vanwege de ontbrekende financiën nog niet in uitvoering genomen. Voor het gebied Ter Wupping is de voorbereiding van de inrichting van het gebied gestart.

In de voortgang van het realiseren van de ecologische hoofdstructuur treedt stagnatie op, vooral door onduidelijkheid rondom de financiering vanuit de ILG-gelden. In 2011 zal hierover duidelijkheid ontstaan.

Uitvoeren plannen stedelijk waterbeheer (314)

Krediet: € 522.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 257.000.

In uitvoer zijn twee projecten: Parkwijk Winschoten en Bad Nieuweschans.

Parkwijk Winschoten.

Het werk is in 2010 uitgevoerd en afgerond, conform ontwerp. Uitgegeven is € 60.000, conform het beschikbaar gestelde krediet. Dit deel van het krediet is per 31 december 2010 afgesloten.

Bad Nieuweschans.

Het eerste deel van de werkzaamheden is intussen uitgevoerd. In 2010 is de uitvoering van de overige werkzaamheden verder voorbereid, samen met de gemeente. De uitvoering van deze 'tweede fase' is eind 2010 gestart. De planning is dat het resterende krediet in 2011 wordt uitgegeven. Het beschikbare krediet voor dit onderdeel bedraagt € 522.000. Uitgegeven is € 257.000.

Cultuur historisch erfgoed (319)

Krediet: € 550.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 665.000.

De bijdrage van de Rijksdienst voor Cultureelhistorisch Erfgoed (RCE) bedraagt minimaal € 286.000 en maximaal € 357.000 en is nog niet in de cijfers verwerkt. De hoogte van de bijdrage RCE is afhankelijk van de totale uitvoeringskosten tot het maximale bedrag.

Na een moeizame aanbestedingsprocedure zijn de werkzaamheden voor de renovatie van de Grote Slapersluis in juli 2010 gegund voor een bedrag van € 561.000.

De werkzaamheden zijn in het najaar 2010 gestart en zullen medio 2011 worden afgerond. Door de tegenvallende technische staat, van met name de onderdelen onder de waterlijn, waarin de sluis zich bevindt worden er extra werkzaamheden uitgevoerd in overleg met RCE om de sluis weer in een goede technische staat terug te brengen. Hiermee zijn extra kosten gemoeid. Deze kosten worden gedekt vanuit de bijdrage van de RCE en het beschikbare krediet.

Eerste aanleg riolering (323)

Krediet: € 2.000.000. Uitgaven en aangevane verplichtingen tot en met 2010 € 1.425.000.

Het krediet is bedoeld om de eerste aanleg van riolering van woningen te stimuleren via subsidiëring. De komende jaren worden de projecten uitgevoerd en zullen de definitieve aanvragen worden ingediend.

Daarnaast is voor het stimuleren van de aanleg van riolering van woonboten in de gemeente Groningen voor een bedrag van € 273.000 een verplichting aangevane. Dit bedrag is in 2010 verhoogd met € 117.000. De aanleg van riolering bij de woonboten in Groningen is in een afrondende fase. De eerste tranche van € 273.000 is volledig uitgekeerd. De tweede, later aangevraagde, tranche is inmiddels voor ca. 80% gefactureerd. Na afronding van het project zal het nog openstaande bedrag worden uitgekeerd. De verwachting is op dit moment (volgens opgaaf van de gemeente) dat het project in juli 2011 afgerond zal zijn.

Onderzoekskosten baggerverwerkingsinstallatie (333)

Krediet: € 300.000. Uitgaven en aangevane verplichtingen tot en met 2010: € 0.

In het baggerbeleidsplan 2011 – 2015 wordt voorgesteld om geen baggerwerkende installatie/slibdepot in te richten, omdat wij bij baggerwerkzaamheden het verwerken van slib aan de marktpartij overlaten. De huidige wetgeving laat daarin meer ruimte dan de oude. Het beschikbare krediet is niet meer nodig en kan na het vaststellen van het baggerbeleidsplan worden ingetrokken.

Realisatie waterberging Onner- en Oostpolder (347)

Krediet: € 9.085.000,- Uitgaven en aangevane verplichtingen tot en met 2010: € 7.330.000.

In 2011 zullen nog kleine uitgaven moeten worden gedaan in de vorm van nazorg aan de gerealiseerde werken en na 2012 moet het waterschap nog een bijdrage leveren aan de lijst geldelijke regelingen van de Herinrichtingscommissie Haren nadat het plan van toedeling in het gebied definitief is.

Alle resterende uitgaven kunnen ruimschoots binnen het restantkrediet worden voldaan. De verwachting is dat van het totaal krediet ruim € 1.000.000 beschikbaar blijft.

De uitvoering van het inrichtingsplan is gereed en bevindt zich in de nazorg-/onderhoudsfase.

Realisatie (nood)waterberging Ulsderpolder (348)

Krediet: € 4.659.000. Uitgaven en aangevane verplichtingen tot en met 2010: € 4.792.000

In 2011 zullen nog kleine uitgaven moeten worden gedaan in de vorm van nazorg aan de gerealiseerde werken.

Het ontstane negatieve restantkrediet zal grotendeels worden opgeheven in de vorm van de eindbijdrage van de Provincie Groningen.

De verwachting is dat het totaal aan verplichtingen het krediet met ca. € 30.000 zal overschrijden.

De uitvoering van het inrichtingsplan is gereed en bevindt zich in de nazorg-/onderhoudsfase.

Ledigingsgemaal Assen (356)

Krediet: € 417.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 373.000.

Het gemaal is eind 2008 in gebruik genomen en de onderhoudstermijn is in december 2009 afgesloten. Vanwege nog uitgevoerde kleine onvolkomenheden, geconstateerd in de onderhoudstermijn, heeft de financiële eindafrekening in 2010 plaatsgevonden. Het project is intussen afgesloten.

Eexterveensche verlaat (358)

Krediet: € 675.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 672.000.

De werkzaamheden zijn inmiddels afgerond. De eindafrekening van het werk zal in 2011 plaatsvinden. In de eindafrekening zitten nog een aantal extra werkzaamheden boven het oorspronkelijk bestek. Tevens moet er nog een bijdrage van € 60.000 worden overgemaakt aan de gemeente Aa en Hunze. De verwachting is, dat het beschikbaar gesteld krediet met ca. € 43.000 zal worden overschreden. Het tekort zal deels worden opgeheven door een nog te ontvangen bijdrage van Rijksdienst voor Cultuurhistorisch erfgoed van ongeveer € 15.000. Een overschrijding derhalve van € 28.000.

Vergaande fosfaatverwijdering rwzi Gieten (359)

Krediet: € 1.500.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 0.

Er was gekozen om door middel van een nabehandelingsinstallatie de fosfaatreductie te realiseren. Er heeft een heroverweging van deze keuze plaatsgevonden omdat door middel van aanpassingen in de besturing dit doel al bereikt wordt. Het krediet kan hierdoor komen te vervallen.

Herstel van oevers en beschoeiingen (364 en 365)

Krediet: € 3.162.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 2.600.000.

Het voor 2009 beschikbaar gestelde krediet voor 2009 van € 500.000 is via een kredietvoorstel verhoogd met € 1.312.000 tot € 1.812.000. Ook is de investeringsraming voor 2010 met € 850.000 verhoogd.

In 2009/2010 zijn 24 deelprojecten uitgevoerd verdeeld over het gehele waterschapsgebied. Het betreft voornamelijk talud herstel d.m.v. aanbrengen van beschoeiing of graszoden.

Acht projecten zijn nog in uitvoering. Deze zullen half april 2011 zijn afgerond. Het restant krediet is naar verwachting toereikend.

Gemaal Ennemaborgh (369)

Krediet: € 752.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 735.000.

In 2010 is het gemaal Huninga gesloopt.

In 2011 wordt het gemaal getest op visvriendelijkheid en overgedragen aan beheer. De fundering van het gemaal Huninga is niet gesloopt maar is onder onderdeel geworden van de waterkering.

Aanleg Persleiding Haren – Groningen en bouw rioolgemaal Haren (400)

Krediet: € 3.079.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010 € 2.131.000.

Persleiding

In 2010 hebben er in het kader van de nazorg nog enkele werkzaamheden plaats gevonden. Door het natte en koude voorjaar is de afwerking verlaat. Oplevering heeft medio juni plaatsgevonden.

Per 1 januari 2010 is de persleiding in exploitatie genomen.

Rioolgemaal

Het rioolgemaal Haren is medio juni 2010 opgeleverd. Vanwege het natte en koude voorjaar is de afwerking van het terrein verlaat.

Momenteel resten er nog twee zaken: aankoop terrein en herplant bomen op het terrein. Deze dienen in samenspraak met de gemeente Haren nog afgewikkeld te worden.

Per 1 januari 2010 is het gemaal in exploitatie genomen.

Vijvers Groningen Zuid (402)

Krediet: € 250.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 135.000.

Het restant wordt ingezet voor aanbrengen van natuurvriendelijke oeverbeschoeiing bij de vijvers. Aangezien dit in samenspraak met de gemeente gaat is besloten een proeftraject aan te leggen. Er is twee jaar ervaring opgedaan en komend jaar zal bekeken worden welke methode geschikt is. Naar verwachting is het resterende krediet voldoende om de oeverbescherming uit te voeren.

Elektrificeren gemaal Hongerige Wolf (405)

Krediet: € 1.500.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 1.462.000.

Het gemaal is inmiddels opgeleverd en volledig in bedrijf. Het project is binnen het krediet gerealiseerd met een positief eindsaldo van € 38.000.

Saneren riooloverstorten Zuidlaardermeer (412)

Krediet: € 775.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 0.

Het Zuidlaardermeer voldoet momenteel niet aan de ecologische en chemische waterkwaliteitseisen die daar vanuit de KRW zijn gesteld. Ook voldoet de waterkwaliteit niet altijd aan de eisen voor de zwemwaterfunctie. Een van de als effectief aangegeven KRW-maatregelen is het saneren van drie riooloverstorten die rechtstreeks op het Zuidlaardermeer lozen. De gemeenten Tynaarlo en Haren zijn daarvoor verantwoordelijk. Om aan de gestelde eisen te kunnen voldoen heeft het waterschap in 2010 een financiële bijdrage toegezegd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de realisatie en hebben in 2010 de voorbereiding hiervoor gestart.

Verdrogingsbestrijding Geelbroek (417)

Krediet € 46.500. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 46.500.

Het project Geelbroek is onderdeel van het TOP-verdrogingsgebied Drentsche Aa. Gedeeltelijk ligt het gebied binnen de ruilverkaveling Laaghalen, maar ook voor een deel daarbuiten. Voor het deel dat buiten het plangebied van de ruilverkaveling ligt is dit krediet bestemd.

Voor de uitvoering van het project draagt het waterschap 25% bij aan de kosten voor de te nemen waterhuishoudkundige maatregelen. De uitvoering zal in 2011 plaatsvinden.

Onderzoeken KRW / WB21 (428)

Krediet: € 983.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 132.000

In 2010 zijn meerdere KRW en WB21 onderzoeksprojecten gestart. Om in de toekomst te kunnen voldoen aan de KRW is onderzoek uitgevoerd naar de nutriëntenbelasting van het Hondshalstermeer en het Zeegserloopje. De uitkomsten worden meegenomen in de besluitvorming rond de toekomstige inrichting. Ten behoeve van het onderzoek naar de verzilting is een inventarisatie uitgevoerd naar het doorspoelbeleid van het Eemskanaal. De uitkomsten zullen worden meegenomen in het beleidskader voor verzilting. Ook is het onderzoek gestart naar de veenoxidatie in ons gebied en specifiek in het Achterste Diep. Als laatste is onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke inrichting en kansen voor berging en KRW-opgaven in het Pagediep en Mussel A. De uitkomsten worden gebruikt om in het stroomgebiedsbeheerplan 2 te bepalen welk ambitieniveau haalbaar en betaalbaar is voor de KRW-opgaven in het Pagediep en Mussel A.

Beluchting rwzi Hoogezand (449)

Krediet: € 400.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 321.000

De afwerking, waaronder het aanpassen van de afdekking van de beluchtingstank, is in 2010 gerealiseerd. Het project is financieel afgesloten.

Renovatie rioolgemalen (451)

Krediet: € 5.065.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 832.000.

Het krediet geldt voor de renovatie van ca. 25 rioolgemalen in een periode van 60 maanden (t/m 2014).

Hiervoor zijn de gemalen Bellingwolde, Oude Schans en Barger-Compascuum gerenoveerd en in bedrijf genomen. Drouwenermond is om technische redenen vertraagd. Buinen is niet tijdig opgeleverd door de aannemer. Naar verwachting zullen deze twee gemalen in het eerste kwartaal van 2011 in bedrijf worden genomen.

Verder is begonnen met het inventariseren van de benodigde gegevens van de vijf in 2011 te renoveren rioolgemalen.

Een werkgroep voor het opzetten van verdergaande standaardisering t.b.v. de rioolgemalen heeft haar opdracht grotendeels afgerond. Daarnaast vindt in breder verband oriëntatie plaats over het afsluiten van het meest adequate contract met de markt voor de komende jaren. De planning is, om een dergelijk contract vóór 2012 gereed te hebben.

Baggeren vaargeulen Schildmeer en aanleg natuurvriendelijke oevers (453)

Krediet € 1.700.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 1.582.000.

In november 2009 is het werk gegund. Het werk is uitbesteed als UAV-GC contract. De voorbereidingsfase is in maart 2010 afgerond. De baggerwerkzaamheden en de aanleg van de natuurvriendelijke oevers zullen mede door het winterweer van afgelopen jaar in maart 2011 worden afgerond. Daarna gaat de onderhoudsperiode van een jaar voor het gehele werk in. Het werk kan financieel worden afgerond na afloop van de onderhoudsperiode tweede kwartaal 2012.

Kantine / kantoorruimte Siddeburen (459)

Krediet: € 180.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 187.000.

De overschrijding wordt veroorzaakt door een aantal kleine posten (leges en beveiliging). Voor 2011 verwachten we meerwerkkosten van ca. € 16.000. De overschrijding bedraagt derhalve € 23.000.

De overschrijding bestaat uit meerdere kleinere extra uitgaven waarmee bij de kredietraming geen rekening is gehouden.

Vorbereidingskrediet renovatie kwantiteitsgemalen (466)

Krediet: € 25.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 97.000.

Conform de mandaatregeling is een voorbereidingskrediet van € 25.000 beschikbaar gesteld voor het project renovatie kwantiteitsgemalen. De meerkosten betreffen kosten die reeds vooruitlopend op het uitvoeringskrediet zijn gemaakt. Aangezien de aanvraag van het uitvoeringskrediet is vertraagd, zijn deze kosten voorlopig verantwoord op het voorbereidingskrediet. Bij de aanvraag van het uitvoeringskrediet zullen deze kosten, voor zover passend binnen de uitvoering, worden meegenomen. De eventueel resterende kosten zullen in 2011 op de exploitatie worden afgeboekt. Het betreft kosten die wij hebben gemaakt voor het in beeld brengen van de onderhoudskwaliteit van alle gemalen. Ook zijn er eigen uren besteed om de gewenste onderhoudskwaliteit in beeld te brengen. Daarnaast zijn er al voorbereidende (besteks)werkzaamheden uitgevoerd.

Blauwe stad gemaal Oostwold (469)

Krediet: € 450.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 90.000.

In 2010 zijn een drietal stuwen geautomatiseerd om de bergingscapaciteit van de bovenliggende watergangen optimaal te benutten. De nog resterende uitbreiding van bergingscapaciteit staat gepland voor 2011. Deze aanleg wordt gecombineerd met de aanleg van fiets- en ruitpaden door gemeente Oldambt.

Uitvoeringsplan Runde – Ruiten Aa (471)

Krediet: € 1.920.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 111.000.

Het waterschap heeft het opdrachtgeverschap op zich te genomen namens de participerende partners. De volgende projecten zijn gestart:

Cluster 5: o.a. realiseren twee stuwen + vispassage, twee escapes en klein grondverzet.

Aanbesteding in 2011.

Cluster 7+8a: kruising Runde - Emmer-compascuum. Aanbesteding maart 2011.

Cluster 12: kruising Runde – N366. Afstemming provincie en maken ontwerpschets, voorjaar 2011.

Cluster 15: Schetsschuit met betrokkenen en schetsboek opgemaakt. Ontwerp + raming zomer 2011.

Grondverwerving: Door onduidelijkheid over de financiële bijdrage van de provincie Groningen, kunnen de beoogde grondverwervingen niet gestart worden. Hierdoor is het onduidelijk of het totale plan gerealiseerd kan worden of dat hiervoor een aangepaste (afgeslankt) aanpak nodig zal zijn. Hierdoor komen eveneens de Waddenfonds- en Synergiebijdragen in gevaar. Op bestuurlijk niveau wordt hierover gesproken.

Zodra de positie van de provincie Groningen hierin duidelijk is kan er worden gestart met het verwerven van gronden en zullen voor de clusters 11 en 13 eveneens de ontwerpschetsen gemaakt kunnen worden.

Voor het Drentse grondgebied blijven de projecten (clusters) in voorbereiding en uitvoering doorgaan.

Heemsloot Stadskanaal (473)

Krediet: € 375.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 162.000.

In 2010 is een begin gemaakt met het herstel van de infrastructuur van de Heemsloot. De werkzaamheden zullen naar verwachting in juli 2011 afgerond zijn. Het project zal binnen het beschikbare krediet gerealiseerd worden.

Bandindikker rwzi Scheemda (474)

Krediet: € 500.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 278.000.

De bandindikkerinstallatie is in bedrijf gekomen in de tweede week van 2011.

De aangepaste bedrijfswaterinstallatie zal medio maart 2011 in bedrijf komen.

De aanpassingen van de pompen in de drie beluchtingscircuits zullen medio maart 2011 afgerond zijn.

Vispassages Waddenfonds (479)

Krediet: € 215.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € -119.000.

In 2010 heeft het AB een krediet van € 215.000 vrijgegeven als cofinanciering voor de realisatie van een vijftal vispassages die als onderdeel van het Waddenfonds project "Van Wad tot Westerwoldse Aa" gerealiseerd zullen gaan worden. Het betreft hier de locaties; stuw De Bult, Stuw Veelerveen, Stuw De Tjamme, gemaal Hongerige Wolf en de sluizen bij Nieuwe Statenzijl. Het overige deel van de kosten wordt betaald vanuit een subsidie van het Waddenfonds (€ 735.000) en een bijdrage van Rijkswaterstaat (€ 250.000, waarbij de RWS bijdrage alleen betrekking heeft op de vispassage Nieuwe Statenzijl). In 2010 is gestart met de voorbereidingen voor dit deelproject (opstellen Plan van Aanpak) om vervolgens in 2011 de benodigde plannen en bestekken op te stellen. De realisatie van de vijf vispassages zal starten in 2011 en grotendeels worden afgerond in 2012. In 2013 zullen nog enige nazorgwerkzaamheden verricht worden. Op wat voorbereidingsuren na zijn nog geen uitgaven gedaan. De negatieve besteding wordt veroorzaakt door het feit dat Rijkswaterstaat de eerste 50% van de toegezegde bijdrage van € 250.000 al naar het Waterschap heeft overgemaakt.

Kwantiteitsgemalen 2010 (498)

Krediet: € 475.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 441.000.

De gemalen Nieuw Oosterbroek, Proostmeer en Woldmeer zijn compleet vervangen door nieuwe gemalen en tevens voorzien van telemetrie. De gemalen zijn volledig in bedrijf en zijn in april 2011 opgeleverd; dan zal de nazorgfase ingaan.

De kosten zullen uiteindelijk binnen het krediet blijven.

Masterplan Kaden (500)

Krediet: € 67.173.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 17.492.000.

In het kader van het watersysteemplan Oldambt is een traject ter hoogte van het gemaal Nonnegaat opgepakt. Het ophogen van de kaden langs de oostzijde van het Drents Diep, het terrein van Smurfit Kappa te Bad Nieuwe Schans en de laatste trajecten rondom de Rensel in Winschoten zijn volop in uitvoering genomen en nagenoeg afgerond. Bij het A.G. Wildervanckkanaal zijn de voorbereidingen opgestart voor het laatste traject, zodat in 2011 kan worden gestart met de uitvoering.

Voor Groningen in het eerste deel van het UAV-GC contract volop in uitvoering en is voor een tweede traject de voorbereidingen gestart. Daarnaast zijn er, door de bouw van de Berlage brug en de Kop van Oost in samenwerking met de gemeente Groningen deze trajecten volledig afgerond. Ook in Hoogezand zijn in de voorbereidingsfase concrete afspraken gemaakt met de gemeente gemaakt zodat in 2011 ook de afsluiting van het Tripscompagniesterdiep kan worden gerealiseerd. In 2010 is 8,8 km kade verhoogd.

Herinrichting Oude Veenkoloniën (604)

Krediet: € 250.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 13.000.

Dit betreft vooral de procedurele en financiële afwikkeling (schadevergoedingen) van het Herinrichtingsplan Oude Veenkoloniën. Er worden geen grootschalige werken meer uitgevoerd.

Baggeren Tripscompagniesterdiep (605)

Krediet € 600.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2010: € 27.000.

De voorbereiding loopt, hierbij worden de benodigde projectkosten in beeld gebracht. De baggerwerkzaamheden zijn na verwachting in augustus 2011 fysiek afgerond. Het project zal binnen het beschikbare budget worden afgerond.

Hoofdstuk 3 d. Waterschapsbelastingen

De vertaling van de exploitatiekosten naar de belastingtarieven is vanaf 2009 ingrijpend veranderd. Oorzaak is de modernisering van de wet op het waterschapsbestel c.q. de nieuwe Waterschapswet. Deze heeft geleid tot wijzigingen in de kostentoerekening (van product- naar taakkosten) en de kostentoedelingsverordening (van taakkosten naar belangencategorieën).

Het belastingstelsel is vereenvoudigd en bestaat uit drie heffingen: de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing (heffing op indirecte lozingen) en de verontreinigingsheffing "nieuwe stijl" (heffing op directe lozingen). De watersysteemheffing heeft betrekking op de zorg voor de waterkering, de waterkwantiteit en de (passieve) waterkwaliteit waarbij de kosten worden toegedeeld op basis van waardeverhouding (methode Delfland).

Binnen de watersysteemheffing zijn vier belastingcategorieën: Ingezetenen, Gebouwd, Ongebouwd (niet zijnde natuur) en Natuur. Voor buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde objecten (niet zijnde natuur) wordt de maximale tariefdifferentiatie toegepast.

Tarieven 2010

De tarieven en opbrengsten over 2010 zijn als volgt:

Tarievenoverzicht

Categorie	Tarief 2010	Belasting opbrengst 2010
Ingezetenen	€ 63,96	€ 8.753.000
Gebouwd	0,04605%	€ 21.385.000
Ongebouwd	€ 48,76	€ 7.410.000
Natuur	€ 2,92	€ 94.000
Verontreinigingsheffing	€ 68,71	€ 297.000
Zuiveringsheffing	€ 68,71	€ 35.508.000
Totaal belastingopbrengst		€ 73.447.000

De totale belastingopbrengst over 2010 is € 863.000 lager dan geraamd. Hiervan betreft € 850.000 de raming voor de teruggaaf van de ten onrechte opgelegde aanslagen meeliften. In hoofdstuk 2 onderdeel b wordt een gedetailleerde toelichting gegeven op de afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage.

Het kwijtscheldingsbeleid

Op grond van de Invorderingswet kan aan belastingplichtigen die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar hun belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Net als de meeste waterschappen heeft ook het algemeen bestuur van ons waterschap hiertoe besloten. Hierbij is de norm op 100% gesteld. Een norm van 100 procent houdt in dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingplichtigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. Het aantal verzoeken ligt gemiddeld op ca. 10.500 stuks per jaar. Ongeveer 80% hiervan wordt gehonoreerd. In het Groninger gebied wordt bij het afhandelen van de kwijtscheldingsverzoeken in de meeste gevallen samengewerkt met de gemeenten.

Met de komst van de Wet modernisering waterschapsbestel zijn vanaf 2009 de volgende waterschapsbelastingen geïntroduceerd: de zuiveringsheffing, de verontreinigingsheffing, de

watersysteemheffing ingezetenen, de watersysteemheffing gebouwd, de watersysteemheffing ongebouwd en de watersysteemheffing natuurterreinen. Kwijtschelding beperkt zich tot de verontreinigingsheffing, de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing ingezetenen. Voor de watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen is in principe geen kwijtschelding mogelijk omdat het bezit van woningen, gebouwen, ongebouwd en natuurterreinen vermogen veronderstelt.

Hoofdstuk 3 e. Weerstandsvermogen

De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het hebben van voldoende eigen vermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers zoals bijvoorbeeld beschreven in de risicoparagraaf op te kunnen vangen zodra ze zich voordoen.

Uitgangspunt hierbij is de omvang van deze reserves in overeenstemming te brengen met het in ons financieel statuut gebruikte uitgangspunt dat de reservepositie per taak ligt binnen de bandbreedte van het vastgestelde minimum en maximum.

Deze bandbreedte wordt jaarlijks bij de opmaak van de begroting aangepast aan de meest recente informatie. Voor de minimumomvang wordt de risico-inventarisatie geactualiseerd. De maximumomvang wordt jaarlijks aangepast aan de omvang van de exploitatie-uitgaven; (10% van de omzet).

Omvang risico's

Op basis van de jaarlijkse actualisatie bij de begroting 2011 van de risico-inventarisatie is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 3,1 miljoen.

Uitkomst jaarrekening 2010

De uitkomst van de jaarrekening 2010 heeft de volgende gevolgen voor de algemene reserves.

Taak	Watersysteem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal
Stand 1 januari 2010 (incl. resultaat 2009)	6.623.000	1.670.000	8.293.000
Aanwending algemene reserve	348.000		348.000
Stand 31 december 2010	6.275.000	1.670.000	7.945.000
Mutaties resultaat 2010	2.774.000	-186.000	2.588.000
Stand 31 december 2010 incl. resultaat 2010	9.049.000	1.484.000	10.533.000

Deze stand afgezet tegen bij de begroting 2011 vastgestelde bandbreedtes voor de minimum en maximum omvang is als volgt.

Taak	Stand per 1 januari 2011	Minimum omvang	Maximum Omvang	Tekort (-) t.o.v. minimum Overschot (+) t.o.v. maximum
Watersysteembeheer	9.049.000	1.506.000	3.781.000	+ 5.268.000
Zuiveringsbeheer	1.484.000	1.575.000	3.809.000	-91.000
Totalen	10.533.000	3.081.000	7.590.000	+ 5.177.000

Watersysteembeheer

Bij de begroting 2011 is uitgegaan van een stand per 1 januari 2011 van € 8.269.000. De werkelijke stand is € 780.000 hoger. Dit is het gevolg van het hoger rekeningresultaat voor de taak watersysteembeheer.

Zuiveringsbeheer

Bij de begroting 2011 is uitgegaan van een stand per 1 januari 2011 van € 2.293.000. De werkelijke stand is € 809.000 lager. Dit is het gevolg van het lager rekeningresultaat voor de taak zuiveringsbeheer.

Bij de meerjarenraming 2012 t/m 2015 zal een voorstel worden opgenomen over de verdere inzet van de algemene reserves.

Hoofdstuk 3 f. Financiering (treasury paragraaf)

Inleiding

Naast het treasurystatuut is de treasuryparagraaf een belangrijk instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoord over, en toezicht houden op de treasury. Het treasurystatuut geeft de infrastructuur voor de treasury. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen in de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschil tussen de plannen en uitkomsten.

Algemene ontwikkelingen

De Nederlandse economie is in 2010 uitgekomen op een groei van 1,7%. Hiermee is een deel van de historische grote krimp van 3,9% in 2009 goedge maakt. Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht voor het jaar 2011 een groei van 1,75%. De beperkte verbetering van het economisch beeld hangt vooral samen met de sterkere groei van de internationale handel. Gezien de ontwikkelingen in de Arabische wereld is er grote onzekerheid wat betreft de ontwikkelingen de komende tijd.

Evenals in 2009 bleef de rente voor kort geld relatief laag. Omdat de economie weer licht aantrekt en de verwachting is dat de inflatie stijgt, is de verwachting dat de rente voor zowel kort als lang geld in 2011 zal stijgen.

De inflatie was in 2010 gemiddeld 1,3%. Voor 2011 verwacht het CPB een gemiddelde inflatie van 2%. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de wereldwijde stijging van de voedselprijzen en de stijging van de olieprijs. Hoever de olieprijs zal oplopen door de crisis in de Arabische wereld is niet te voorspellen.

Treasurybeheer

Financieringsbehoefte 2010

De financieringsbehoefte voor 2010 was als volgt:
(bedragen x € 1 miljoen)

-	Investerings	17,0	
-	Aflossing geldleningen	<u>17,0</u>	
	Totaal		34,0

Dekking van de financieringsbehoefte:
(bedragen x € 1 miljoen)

-	Afschrijvingen (als onderdeel van de exploitatie)	17,0	
-	Opgenomen langlopende geldleningen	5,0	
-	Per saldo stijging van het eigen vermogen en voorzieningen	<u>1,7</u>	
			<u>23,7</u>
	Mutatie financieringstekort		-10,3

Hieronder wordt nader ingegaan op de diverse dekkingsmiddelen.

Afschrijvingen

Investerings worden in een aantal jaren afgeschreven met verschillende termijnen voor de diverse soorten investeringen. Deze afschrijvingslasten worden jaarlijks ten laste gebracht van de exploitatiebegroting en vormen dus een onderdeel van de belastingheffing. De uitgaven van de gepleegde investeringen worden dus in feite in jaarlijkse termijnen terug ontvangen.

Opgenomen langlopende geldlening

In 2010 is een nieuwe lening opgenomen van € 5 miljoen met een looptijd van 10 jaar. Het rentepercentage is 2,70%.

Mutatie financieringstekort

Het financieringstekort per 31 december 2010 is ten opzichte van 1 januari 2010 gestegen met € 10,3 miljoen. Dit betreft enerzijds een hogere schuld in rekening courant bij de Nederlandse Waterschapsbank van € 9,8 miljoen en anderzijds een verhoging van het saldo van de kortlopende vorderingen en schulden van € 0,5 miljoen.

Financiering voor de korte termijn

Volgens de Wet Fido (Financiering decentrale overheden) mag 23% van het totaal van de jaarbegroting met kort geld worden gefinancierd. Dit wordt de kasgeldlimiet genoemd. De kasgeldlimiet voor 2010 bedraagt € 19 miljoen. Per ultimo 2010 bedraagt de schuld bij de Nederlandse Waterschapsbank € 12,6 miljoen. Deze stand valt ruimschoots binnen de genoemde limiet van € 19 miljoen.

Ingaande 2010 is voor de inning van de ingezetenenomslag en zuiveringsheffing huishoudens het meeliften met de waterbedrijven beëindigd en is gestart met automatische incasso met zes betaaltermijnen. De kasstroom van de belastingopbrengst 2010 week hierdoor aanzienlijk af van voorgaande jaren. Onze financieringsbehoefte tot juli/augustus was hierdoor groot. Indien we ons letterlijk zouden houden aan de Wet Fido zouden we tot juli voor rond € 23 miljoen aan vaste geldleningen moeten aantrekken. Het gevolg is dan dat we vanaf augustus een fors overschot aan liquide middelen zouden hebben wat een extra rentelast tot gevolg heeft. Daarom is, ook in overleg met onze accountant, toch gekozen voor financiering met kort geld tot juli 2010 en is dus gekozen voor een tijdelijke overschrijding van de kasgeldlimiet.

Toetsing renterisico's

In de Wet Fido zijn de renterisico's gesplitst in normering voor de financiering van de vlottende schuld en de vaste schuld. Het renterisico van de vlottende schuld wordt genormeerd door de zogenaamde kasgeldlimiet. Het renterisico van de vaste schuld door de renterisiconorm. De renterisico's worden door de toezichthouder, de provincie bewaakt.

Zoals reeds eerder genoemd is de doelstelling de kasgeldlimiet niet te overschrijden. Hiervoor is daar al op ingegaan.

Met de renterisiconorm wordt bedoeld het bedrag aan vreemd vermogen waarover in de toekomst een hogere dan wel lagere rente moet worden betaald dan thans bestuurlijk wenselijk wordt geacht.

Als norm hiervoor wordt een percentage van de vaste schuld per 1 januari van het begrotingsjaar aangehouden. Voor waterschappen bedraagt dit percentage 30%. Met een percentage van 22% in 2010 blijft het waterschap binnen de renterisiconorm.

Hoofdstuk 3 g. Risicoparaagraaf

Het waterschap beschikt over een organisatiebreed uitgevoerde risico-inventarisatie. Feitelijk worden twee soorten risico's onderkend. Algemene risico's zijn risico's die zich altijd voor zouden kunnen doen. Denk aan overstromingen, het uitvallen van een zuivering enz. Daarnaast is een aantal specifieke risico's benoemd. De omvang van deze risico's is bepalend voor het berekenen van de minimale omvang van onze algemene reserves.

Hieronder worden de specifiek benoemde risico's nader toegelicht. Op de algemene risico's wordt verder niet ingegaan. *Wel wordt afzonderlijk ingegaan op een aantal onzekerheden. Deze worden niet gebruikt om de omvang van de algemene reserves te bepalen. Wij vinden dat ze als risico (onzekerheid) hier wel genoemd moeten worden. Het kan zijn dat dergelijke onzekerheden in de toekomst een incidenteel beroep op de algemene middelen vergen.*

De laatste actualisatie vond plaats bij de begroting 2011. In de begroting 2011 (AB 24 november 2010) zijn de volgende risico's opgenomen:

- Veenkoloniale afvalwaterleiding VKA
- Borgstelling Het Waterschapshuis
- Deelname aan RioNoord
- Masterplan kaden
- Juridische procedures
- Doelmatig waterbeheer (Muskusrattenbestrijding en Hoogwaterbeschermingsprogramma)

Aan deze risico's zijn in deze jaarrekening toegevoegd Masterplan kaden II, teruggaaf ten onrechte ontvangen waterschapsbelasting, Basel III en KRW doelen niet gehaald.

RISICO'S

▪ **Veenkoloniale afvalwaterleiding (VKA)**

Voor de afvoer van het afvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding naar de Waddenzee aangelegd. De lozingen van afvalwater die middels reguliere technieken kunnen worden gezuiverd vindt inmiddels niet meer plaats op deze leiding. Op deze leiding wordt momenteel door enkele bedrijven alleen nog zout water geloosd. De huidige situatie is dat er een leiding ligt die eigendom is van het waterschap en die vanwege de technische staat een risico vormt. De risico's zijn tweeledig: op de eerste plaats is er het milieurisico van een lekkage van zout water en ten tweede is er een financieel risico in de vorm van reparatiekosten en de gevolgen van het stilleggen van de productie van de aangesloten bedrijven.

Intussen zijn onderhandelingen gestart met de belanghebbenden over het toekomstig gebruik van de VKA. Het huidige contract met een van de gebruikers is per 1 juli 2013 beëindigd. Voor de andere bedrijven zal de vergunning per 1 juli 2013 worden ingetrokken.

▪ **Borgstelling Het Waterschapshuis**

Voor de ontwikkeling van nieuwe producten door Het Waterschapshuis is de afspraak gemaakt dat pas op het moment dat een product kan worden afgenomen de waterschappen betalen voor het product. Via een regulier investeringsvoorstel stemt het Algemeen Bestuur vervolgens in met de aanschaf. De voorfinanciering is door het Waterschapshuis zelf geregeld via een kredietlimiet van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). De NWB eist echter een borgstelling door een of meer waterschappen. De waterschappen hebben afgesproken dat

alle waterschappen gezamenlijk borg staan. Voor Hunze en Aa's bedraagt de borgstelling € 722.000. Dit bedrag is gerelateerd aan de investeringsbegroting van het Waterschapshuis.

▪ **Deelname aan RioNoord**

Voor onze deelname aan het rioleringsbedrijf RioNoord dragen wij bij in het startkapitaal. Totaal is hiermee voor ons waterschap € 283.500 gemoeid. Dit bedrag kan door de verwachte structurele kostenbesparing in de waterketen in vijf jaar worden terugontvangen.

Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat het waterschap een deel van de niet verrekenbare aanloopkosten voor zijn rekening moet nemen. Deze aanloopkosten worden in principe in rekening gebracht bij nieuw toetredende gemeenten. Mocht het toetreden van gemeenten tot het rioleringsbedrijf uitblijven dan komen deze kosten uiteindelijk voor 25% voor rekening van het waterschap. Hiermee is een bedrag van € 75.000 gemoeid.

Totaal bedraagt het financiële risico € 358.500.

ONZEKERHEDEN

▪ **Masterplan kaden I**

Het Masterplan Kaden zorgt ervoor dat de regionale kaden in ons beheergebied weer voldoen aan de veiligheidsnormen. Hiervoor is jaarlijks groot onderhoud nodig aan een deel van de kaden.

Met de provincie Groningen worden deze zomer de uitgangspunten besproken waarop de regionale keringen elke vijf jaar getoetst worden. Hiervoor gaan wij conform afspraak met de provincie elk jaar een deel beoordelen. We beginnen met de in mindere staat verkerende regionale keringen. Hiermee voorkomen we dat elke vijf jaar een piek ontstaat in de begroting en in de werkbelasting van onze medewerkers. We verwachten dat uit deze jaarlijkse beoordeling ook onderhoud naar voren komt dat niet valt onder het Masterplan Kaden. Getracht wordt dit extra onderhoud binnen de reguliere onderhoudsbudgetten op te vangen. Of dat gaat lukken is afhankelijk van aard en omvang van de extra werkzaamheden.

▪ **Masterplan kaden II**

Er is een geschil ontstaan met de provincie Groningen over de kadehoogten van particuliere eigenaren aan het Winschoterdiep. Veel eigenaren blijken een lagere kadehoogte te hebben aangehouden dan verondersteld bij het opstellen van het Masterplan. Hierdoor kost het op hoogte brengen van kaden meer geld. De schatting is tussen de € 7 en € 10 miljoen. De provincie Groningen heeft dit gegeven bij de overdracht onvoldoende duidelijk gemaakt. De provincie wil echter niet bijdragen in de meerkosten. Wij vinden een verdeling van de meerkosten tussen provincie en waterschap niet meer dan redelijk.

▪ **Juridische procedures**

Momenteel is het waterschap in een aantal juridische procedures verwickeld. De verschillende zaken bevinden zich in diverse stadia van de procedure (claims, beroep of hoger beroep). De procedures hebben betrekking op verschillende aansprakelijkheden, zoals nadeelcompensatie, meerwerk of schade. Onze inschatting is dat de procedures niet in ons nadeel zullen uitvallen.

▪ **Doelmatig waterbeheer**

Muskusrattenbestrijding en Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

De muskusrattenbestrijding zal in de loop van 2011 volledig door het waterschap worden uitgevoerd. In deze begroting gaan we er vanuit dat deze overdracht ons in 2011 nog geen geld kost. Pas vanaf 2012 zullen wij de financiering van de muskusrattenbestrijding volledig voor eigen rekening nemen (actie Storm). Dan vervallen de rijks- en provinciale bijdragen.

Door het kabinet is een wetsvoorstel ingediend om de nieuwe financieringsstroom al vanaf 2011 te laten gelden. Dit wetsvoorstel ("spoedwet water") is momenteel bij de Eerste kamer aanhangig gemaakt. Ook de bijdragen van de waterschappen in het HWBP zou in dat wetsvoorstel al vanaf 2011 moeten ingaan. Als mocht blijken dat wij financieel vanaf 2011 verantwoordelijk worden voor de bestrijding van de muskusratten en onze bijdrage aan het HWBP moeten betalen dan zal in de begroting 2011 een tekort ontstaan van vermoedelijk tussen de € 1 en € 1,5 miljoen.

▪ **Teruggaaf ten onrechte betaalde ingezetenenheffing en zuiveringsheffing vóór het belastingjaar 2010**

Tot en met het belastingjaar 2009 maakten wij gebruik van de bestanden van de waterleidingbedrijven van Groningen en Drenthe voor het innen van de ingezetenenheffing watersysteemheffing (voorheen ingezetenenomslag waterkering en waterkwantiteit) en de zuiveringsheffing / verontreinigingsheffing. Dit "meeliften" is vanaf 2010 stopgezet. Vanaf 2010 verzorgt het belastingkantoor Hefpunt alle belastinginningen. Bij de overgang van de bestanden van de waterleidingbedrijven is "vervuiling" in adressenbestanden aan het licht gekomen. Eigenaren van tweede woningen en kamers of bepaalde (kleine) bedrijven in ons gebied betaalden soms twee keer ingezetenenheffing of zuiveringsheffing. De ten onrechte betaalde belasting zal worden teruggegeven. Op basis van de teruggaaf 2010 is een totaalbedrag ingeschat van € 850.000. Met dat bedrag is in de jaarrekening 2010 rekening gehouden.

▪ **Basel III**

De bankencrisis van 2008 – 2010 heeft er toe geleid dat extra eisen aan banken worden gesteld om te voorkomen dat banken ten snel in de problemen komen en "vallen" doordat te veel geld wordt uitgeleend. Deze eisen zijn vastgelegd in het Basel III akkoord. Een van de eisen heeft betrekking op het door een bank aan te houden eigen vermogen. Dat vermogen moet in een bepaalde verhouding staan tot het totaal uitgeleende bedrag; de zogenaamde leverage ratio. De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) voldoet niet aan die norm. Het moment waarop de nieuwe normen gaan gelden is nog onzeker, maar de verwachting is 2018 / 2019. Ook is nog onzeker of de nieuwe normen ook voor overheidsbanken zoals de NWB gaan gelden. Consequentie voor de NWB kan zijn dat de komende jaren het eigen vermogen van de bank fors moet worden verhoogd. Dit kan de NWB voornamelijk bereiken door de rente te verhogen of geen dividend uit te keren. De directie van de NWB heeft intussen besloten, onder goedkeuring van de raad van commissarissen, vanaf 2011, geen dividend meer uit te keren. Zodra duidelijk is of de strengere normen al dan niet ook voor overheidsbanken gaan gelden wordt dit besluit van de NWB heroverwogen. Het besluit betekent een tegenvaller op onze begroting van € 1,4 miljoen vanaf 2012. Vooruitlopend hierop heeft de NWB besloten voor 2011 minder dividend uit te keren. Naar verwachting bedraagt de dividenduitkering 2011 € 600.000 minder dan begroot. Aan de algemene aandeelhoudersvergadering van de NWB (april 2011) zal gevraagd worden met deze besluiten in te stemmen.

▪ **KRW doelen niet gehaald**

Voor het uitvoeren van KRW maatregelen hebben we ons gecommitteerd in 2015 bepaalde doelen te halen. Op het niet nakomen van deze doelen kan vanuit de Europese Unie een sanctie aan Nederland worden opgelegd. Vorm en omvang van de sanctie is niet bekend. Nu landelijk aan de KRW doelen, en dan vooral de financiering daarvan, wordt getornd kan het opleggen van sancties in beeld komen.

Hoofdstuk 3 h. Verbonden partijen

Het waterschap is uit beleidsoverwegingen samenwerkingsverbanden aangegaan met een aantal partijen. De belangrijkste worden hieronder genoemd.

Gemeenschappelijke regeling met Noorderzijlvest

In de reglementen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest is bepaald dat het waterschap samenwerkt met een of meer andere waterschappen ten behoeve van een doelmatige uitoefening van grootschalige taakonderdelen en dat daartoe een regeling wordt aangegaan. Samengewerkt in de vorm van een gemeenschappelijke regeling wordt voor de volgende onderwerpen.

- Het beheer van zuiveringstechnische werken met grensoverschrijdend afvalwater.
- De verwerking van primair zuiveringsslib.
- Het ontwateren van zuiveringsslib.
- De eindverwerking van zuiveringsslib.
- Het beheer van het fonds buiten gebruik gestelde leidingen.
- Het beheer en bediening van coupures te Delfzijl.
- Het laboratorium.

Ontwikkelingen in 2010

De gemeenschappelijke regeling zal in 2011 worden herzien. Aanleiding hiertoe is de gevoelde onbalans tussen belang, betaling en zeggenschap in de huidige regeling. Dit heeft in 2010 geleid tot een werkgroep (met vertegenwoordigers van beide waterschappen), die uitzoekt hoe de samenwerking vormgegeven zou moeten worden om de (bestuurlijke) verhoudingen beter recht te doen.

Gemeenschappelijke regeling HEFpunt

Ten behoeve van de uitvoering van de heffing en invordering van de waterschapsbelastingen is per 1 september 2007 een gemeenschappelijke regeling aangegaan tussen de waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en wetterskip Fryslân.

Deze samenwerking leidt tot het terugdringen van de perceptiekosten, de kosten om belasting te heffen en te innen.

De strategie op langere termijn is uit te groeien tot een regionaal belastingkantoor voor lokale overheden. Dit betekent dat gemeenten ook nadrukkelijk worden benaderd om hen te interesseren voor samenwerking bij het heffen en invorderen van lokale heffingen. Het unierapport "Waterschappen zoeken fiscale partners" concludeert namelijk ook dat het grootste synergievoordeel is te behalen door middel van samenwerking met gemeenten. Dit komt doordat er gebruik wordt gemaakt van veelal dezelfde gegevens en gegevensbronnen.

Ontwikkelingen in 2010

De (werk)afspraken rondom de onderlinge dienstverlening zijn in een Service Level Agreement (SLA) vastgelegd. Deze SLA is in 2010 geëvalueerd. De nieuwe aangepaste SLA toont de ambitie van de partijen door het aanscherpen van termijnen, prestatie-indicatoren en nadere rapportage te komen tot een verdere verbetering van de dienstverlening.

Waterschapshuis

Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 26 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief

zijn in de natte sector. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.

Doelen:

- het verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de waterschappen
- de ICT-processen efficiënter maken en kosten te besparen;
- de innovatieve slagkracht te vergroten;
- het imago van de waterschappen als professionele moderne overheid te versterken;
- een bredere facilitaire samenwerking van de waterschappen te stimuleren.

Functie van Het Waterschapshuis

Bij het realiseren van deze doelen heeft Het Waterschapshuis een tweeledige functie: die van regisseur (waar vraag en antwoord samenkomen) en die van interne opdrachtnemer van de deelnemende waterschappen. Het Waterschapshuis vervult de beide functies (regisseur en opdrachtnemer) in nauw samenspel met de deelnemende waterschappen, de Unie, de programmacommissies en de Vereniging van Directeuren Waterschappen (VDW).

De waterschappen (een aantal of alle 26 samen) geven hun interne opdrachten in de regel rechtstreeks aan Het Waterschapshuis. De ledenvergadering van de Unie van Waterschappen kan namens de waterschappen collectieve opdrachten verlenen.

Ontwikkelingen in 2010

In 2010 is de omzetting van de stichting Het Waterschapshuis naar een gemeenschappelijke regeling (GR) geëffectueerd. De gemeenschappelijke regeling is formeel per 1 juli 2010 in werking getreden. Door deze GR is de bestuurlijke grip op het Waterschapshuis geborgd.

RioNoord

Waterschappen Hunze en Aa's, Noorderzijvest en Waterbedrijf Groningen nemen gezamenlijk deel in een rioleringsbedrijf om voor gemeenten in de provincie Groningen rioleringstaken uit te voeren. Met deze samenwerking wordt een structurele kostenbesparing in de waterketen bewerkstelligd en de kwaliteit van de rioleringszorg gewaarborgd en/of vergroot. Hierdoor wordt tevens een positief effect verkregen op de oppervlaktewaterkwaliteit. Met dit initiatief wordt invulling gegeven aan het landelijke waterketenbeleid om een structurele samenwerking tussen partijen in de waterketen te bewerkstelligen.

De aandelen van RioNoord zijn als volgt verdeeld: 50% waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijvest en 50% Waterbedrijf Groningen. Het aandeel van de waterschappen is gelijkelijk verdeeld over de beide organisaties.

Ontwikkelingen in 2010

Samenwerking met gemeenten heeft via de actie Storm: doelmatig waterbeheer (onderdeel samenwerken in de afvalwaterketen) een nieuwe impuls gekregen. Gezien de keuze om eerst de afvalwaterketen te optimaliseren is RioNoord, die zich op de waterketen als geheel richt, nog niet aan zet.

Daarnaast zijn er nog een aantal lichte samenwerkingsverbanden met de waterschappen Reest en Wieden en Velt en Vecht inzake het zuiveren over de grens.

Hoofdstuk 3 i. Bedrijfsvoering

K. Bedrijfsvoering

Verbeteren van de bedrijfsvoering is een continu proces. De hoofditemen voor 2010 waren:

- Verbetering van de sturing op het investeringsprogramma
- Samen met bestuur nadere invulling geven aan het bestuursprogramma.
- Blijvend streven naar een steeds betere prijs/prestatieverhouding
- Beter inzichtelijk maken van de relatie tussen maatregel/inspanning en het beoogde effect

Op deze items wordt in deze paragraaf ingegaan. Ook wordt kort stilgestaan bij andere ontwikkelingen.

Verbetering sturing op het investeringsprogramma

Vanuit financieel oogpunt is besloten het investeringvolume te verlagen naar € 15 miljoen per jaar. Uit de jaarrekening 2009 bleek namelijk dat wij – evenals een aantal jaren daarvoor – het voorgenomen investeringsprogramma niet volledig hadden uitgevoerd. Dit was een ongewenste situatie, omdat daarmee de door ons te realiseren doelen (beheerplan, KRW en WB21) buiten beeld dreigden te raken. Daarom hebben we de sturing op het investeringsprogramma gecentraliseerd en geïntensiveerd. Ook is de informatievoorziening met betrekking tot de voortgang van de projecten verbeterd. Elke veertien dagen werd de voortgang besproken door de secretaris directeur met de opdrachtgevers van de verschillende projecten en werd bijgestuurd, waar nodig en mogelijk. Daarnaast vond maandelijks rapportage aan het DB plaats. Uiteindelijk is in 2010 een investeringvolume gerealiseerd van € 17 miljoen. De verbeterde sturing op ons investeringvolume is succesvol gebleken en zal daarom in 2011 worden gecontinueerd.

Samen met bestuur nadere invulling geven aan het bestuursprogramma

In 2010 is voor drie van de vier aandachtsgebieden van het bestuursprogramma een nadere uitwerking opgesteld. Het betreft de communicatiestrategie, een zuiveringsstrategie en een visie op duurzaamheid. Voor de beide strategieën zullen de komende tijd onderzoeksresultaten beschikbaar komen en de eerste werkzaamheden worden uitgevoerd. De communicatiestrategie wordt al uitgevoerd. Het vierde aandachtsgebied (efficiency / synergie / samenwerking) is in 2010 vooral opgepakt als uitvloeisel van de actie Storm: doelmatig waterbeheer. Samenwerking in de afvalwaterketen en het oprichten van regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) zijn hiervan voorbeelden.

Blijvend streven naar een steeds betere prijs/prestatieverhouding

Het programma permanent verbeteren heeft de afgelopen jaren binnen de organisatie op diverse terreinen gezorgd voor een betere prijs/prestatieverhouding. Het bleek echter lastig te zijn om het enthousiasme en de drive die aanwezig is tijdens de startweek van een verbeteractie vast te houden. Juist dit permanente enthousiaste zoeken naar steeds maar weer verbeteringen is het belangrijkste facet van dit programma.

In 2010 is op MT-niveau nagedacht op welke wijze het permanent verbeteren kan worden voortgezet. Uiteindelijk is ingezet op het traject Time to Change. In dit traject wordt vanuit diverse perspectieven een aantal urgente problemen (op teamniveau) benoemd. Deze kunnen ondermeer op het vlak van de geleverde productkwaliteit, knellende regelgeving of in de sociale omgeving (op het gebied van communicatie, samenwerking, leren, adviseren, besluitvorming) liggen. Binnen Time to Change zal op teamniveau gericht gewerkt worden aan het realiseren van deze verbeterpunten. Daarbij is het van belang dat mensen resultaat zien van het verbeteren van gesignaleerde problemen. Blijvende

aandacht voor nieuwe signalen die opgepakt moeten worden zal met deze aanpak leiden tot een traject van permanente verbetering. Begonnen is met het inventariseren van alle problemen op de werkvloer – van groot tot klein – waar elk team last van heeft. Hiermee is in 2010 al gestart. In 2011 zullen deze problemen zoveel mogelijk worden opgepakt.

Beter inzichtelijk maken van de relatie tussen maatregel, inspanning en beoogd effect

In de jaarrapportages 2010 (voorjaar 2011) en 2011 (voorjaar 2012) zullen we door koppeling van gegevens uit het bestaande meetnet en de voortgangsmonitoring inzicht geven in de effecten van de verschillende maatregelen op de waterkwaliteit. Met het project Optimalisatie meetnet wordt nagegaan welke veranderingen in het meetnet mogelijk zijn om dit inzicht te verbeteren. Dit project loopt vanaf nu tot medio 2011, om vanaf 2012 een aangepast meetnet operationeel te hebben.

De jaarrapportage 2009 van de waterkwaliteit oppervlaktewater Hunze en Aa's is uitgebracht (en in juni 2010 aan het algemeen bestuur gepresenteerd). Hierin zijn een aantal acties/onderzoeken benoemd die de komende jaren zullen worden uitgevoerd.

Naast deze hoofditens zijn de volgende ontwikkelingen te melden:

Rechtmatigheid

Uit de jaarrekeningcontrole 2009 is gebleken dat het waterschap nog niet op alle onderdelen (zichtbaar) rechtmatig handelt. Naar aanleiding van de bevindingen bij die controle is een diepgaande analyse van het totale inkooppakket van ons waterschap uitgevoerd.

Ondertussen zijn acties in gang gezet om waar noodzakelijk, onze inkopen in overeenstemming te brengen met de rechtmatigheidscriteria. Dit zal naar verwachting in 2011 leiden tot een goedkeurende verklaring voor rechtmatigheid. Uit de in 2010 uitgevoerde controles is gebleken dat we ook voor 2010 nog niet op alle onderdelen aan de rechtmatigeisen voldoen.

Inkopen

Inmiddels werkt een groot deel van de organisatie met het digitaal inkooppakket. Dit houdt in dat de bestellingen digitaal worden gedaan en afgehandeld. Daarnaast worden ook de inkoopfacturen vanaf medio maart 2011 digitaal afgehandeld. Bestellingen die worden gedaan worden automatisch als verplichting opgenomen in het financieel systeem Decade. Hierdoor wordt dus de actualiteit van budgetinformatie verhoogd en wordt voorkomen dat eventuele budgetoverschrijdingen te laat worden geconstateerd. Het digitaal afhandelen van de inkoopfacturen zal de verwerkingstijd van de facturen versnellen en hierdoor zullen ook de betalingen aan de leveranciers eerder plaatsvinden.

Bedrijfsvergelijkingen

Hunze en Aa's heeft in 2010 onder meer deelgenomen aan de tweede landelijke vergelijkingsrapportage Waterschapspeil 2010. De vergelijking heeft als belangrijkste doel om bestuursleden van de waterschappen meer inzicht te geven in de prestaties van het eigen waterschap ten opzichte van andere waterschappen. Alhoewel de rapportage dus niet primair bedoeld is om van elkaar te leren en te gaan verbeteren zal ieder waterschap uit de vergelijking 'verbeterpunten' kunnen halen. Over de resultaten hiervan bent u in december 2010 geïnformeerd.

Ook is deelgenomen aan de driejaarlijkse bedrijfsvergelijking voor het zuiveringsbeheer. De resultaten hiervan zijn in de AB vergadering van 27 april 2011 met u besproken.

Personeelswerving

Sommige functies zijn moeilijk in te vullen bij ons waterschap, daarom zijn we een moderne wervingsactie gestart. We willen mbo, havo en vwo schoolverlaters een volledige studie land- en watermanagement of chemische technologie aanbieden. Bovendien krijgen ze de garantie om na de studie het waterschap voor minstens vier jaar te versterken. De studenten zijn dus de komende acht

jaar verzekerd van opleiding en werk en wij van goed opgeleide werknemers! De afgelopen periode is een werving en selectietraject gedaan en zijn twee kandidaten (studie land- en watermanagement), een trainee (studie hydrologie) en twee kandidaten (studie chemische technologie) geworven. Daarnaast zijn alle beschikbare trainee-plekken ingevuld.

CAO

In Juli is de nieuwe CAO afgesloten. In samenspraak met de OR is deze CAO op meerdere onderdelen verder uitgewerkt. Belangrijk voor bestuur en directie is dat de arbeidsvoorwaarden ons bedrijfsbeleid ondersteunen. Kortom: we willen koersen op weinig bureaucratie, het creëren van een doe-organisatie en toekomstperspectief voor medewerkers. Maar ook ruimte voor individuele verschillen, een flexibele sturing door het management en een gedegen financieel evenwicht. In het eind augustus gehouden overleg zijn OR en directie tot een rendabel uitwerkingsakkoord gekomen. Op deze wijze hebben wij op een snelle en efficiënte wijze de medewerkers inzicht kunnen bieden in de gevolgen van de CAO. Een belangrijke uitkomst van de CAO is de invoering van een 36 urige werkweek per 1 januari 2011.

Hoofdstuk 3 j. EMU-saldo

Nederland moet zich als deelnemer aan de Economische en Monetaire Unie houden aan een aantal spelregels. Eén van de spelregels is dat het nationale overheidstekort in een jaar niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Als meer dan 3% tekort ontstaat, dreigen sancties vanuit Brussel.

Het overheidstekort wordt niet alleen bepaald door de nationale overheid, ook decentrale overheden dragen bij in het bepalen van het tekort. Van de decentrale overheden spelen de waterschappen hierin een bescheiden rol. Doordat voor het bepalen van het EMU tekort een andere boekhoudmethode wordt toegepast is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

Voor de decentrale overheden samen geldt een norm van – 0,5% van het BBP. Deze norm geldt alleen als de totale norm van -3% dreigt te worden overschreden. Voor alle waterschappen samen is een tekort toegestaan van 0,05%. Dit staat gelijk aan ongeveer € 300 miljoen. Voor Hunze en Aa's is een "referentiewaarde" vastgesteld van € 8,6 miljoen.

BEREKENING EMU saldo 2010

(bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2010	begroting 2010
1. EMU exploitatiesaldo	1.771	-348
2. Invloed investeringen		
-/- bruto investeringsuitgaven	19.028	26.284
+ investeringssubsidies	2021	
+ verkoop materiële en immateriële activa	11	
+ afschrijvingen	16.978	17.492
3. Invloed voorzieningen		
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	622	91
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie		
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	717	261
+ externe vermeerderingen van voorzieningen		
4. Invloed reserves		
-/- betalingen rechtstreeks uit reserves		
+ eventuele externe vermeerderingen van reserves		
5. Deelnemingen en aandelen:		
-/- boekwinst		
+ boekverlies		
EMU SALDO	1.633	-9.310

Uit de berekening van ons EMU saldo blijkt een positief EMU saldo van afgerond € 1,6 miljoen. Wegens het door ons naar beneden bijgestelde investeringsvolume is dit saldo ontstaan. Bij de begroting werd nog gerekend met een negatief EMU saldo van € 9,3 miljoen.

Als gevolg van de economische crisis is het landelijke EMU saldo in 2010 volgens voorlopige cijfers van het CPB uitgekomen op – 5,2%. Verwacht werd -6,3%. Voor 2011 wordt een verdere verbetering voorzien van het saldo naar – 3,5%.

Hoofdstuk 4. BALANS MET TOELICHTING

Activa	Balans per	
	2010	2011
Vaste Activa		
- Immateriële vaste activa	9.847.436	9.650.470
- Materiële vaste activa	220.296.901	220.475.297
- Financiële vaste activa	523.851	523.851
	230.668.187	230.649.618
Viottende activa		
- Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar.	8.064.433	5.467.604
- Overlopende activa	2.668.158	3.306.525
- Liquide middelen	8.177	4.550
	10.740.768	8.778.679
Totaal	241.408.955	239.428.297

31 december (in €)

Passiva	2010	2009
<u>Eigen vermogen</u>		
- Algemene reserves	7.945.036	5.838.387
- Bestemmingsreserves	19.367.472	18.784.777
- Exploitatieresultaat	2.693.995	3.636.874
	30.006.503	28.260.038
<u>Voorzieningen</u>		
- Voorzieningen	2.055.163	2.150.596
	2.055.163	2.150.596
<u>Langlopende schulden</u>		
- Langlopende leningen	158.234.522	169.765.692
	158.234.522	169.765.692
<u>Vlottende passiva</u>		
- Schulden aan leveranciers	4.008.460	4.529.231
- Afdracht belastingen en premies	1.109.802	759.860
- Rekening-courant derden	12.610.537	2.792.041
- Aflossingsverplichting 2010 opgenomen geldleningen	16.531.170	17.029.872
- Overige kortlopende schulden	7.047.420	4.178.820
- Overlopende passiva	9.805.378	9.962.147
	51.112.767	39.251.971
Totaal	241.408.955	239.428.297

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2010

Waarderingsgrondslagen:

Algemeen

De balans is samengesteld conform de verslaggevingsvoorschriften welke zijn vastgelegd in het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW).

Vaste activa

Onder de post immateriële activa zijn opgenomen die activa welke niet stoffelijk van aard zijn en niet onder de financiële vaste activa zijn opgenomen. Het betreft met name uitgaven in verband met onderzoek en ontwikkeling, aan derden betaalde afkoopsommen, software en licenties en aan derden verstrekte subsidies.

Onder de materiële vaste activa zijn investeringen opgenomen in verbeteringswerken ten behoeve van de primaire taken van het waterschap (keringen, watergangen, kunstwerken) en investeringen ten behoeve van de ondersteunende taken (bedrijfsgebouwen, tractie, automatisering).

Onder de post financiële activa zijn de aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank en de deelneming in Rionoord opgenomen.

De waardering van de vaste activa heeft plaatsgevonden op basis van de historische kostprijs / aanschafwaarde c.q. de verkrijgingsprijs, verminderd met subsidies / bijdragen van derden, bijdragen vanuit de bestemmingsreserves en met de gecumuleerde afschrijvingen. De investeringen worden afgeschreven volgens de lineaire afschrijvingsmethode op basis van de verwachte levensduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het activum. De afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in het door het algemeen bestuur vastgestelde financieel statuut.

Wettelijk gezien bedraagt de afschrijvingstermijn voor immateriële vaste activa maximaal vijf jaar. Echter in een aantal gevallen wordt hiervan afgeweken. Dit komt met name voor bij afkoopsommen, subsidies en bijdragen in ruilverkavelingen.

Dit zijn over het algemeen bijdragen in bijvoorbeeld onderhoud waterlopen, rioleringen en randvoorzieningen gemeenten. Waar er een directe relatie is tussen de bijdrage en de investering wordt de afschrijvingstermijn van de bijdrage gelijkgesteld aan die van de investering, wanneer deze in eigen beheer zou worden uitgevoerd.

Vorderingen, transitoria en liquide middelen

Deze activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een - eventuele - voorziening voor oninbaarheid.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve en bestemmingsreserves en wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Onder voorzieningen is de voorziening voor voormalig personeel en bestuur opgenomen. Deze voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde.

Langlopende en kortlopende schulden

De schulden zijn tegen nominale waarde gewaardeerd.

Grondslagen ter bepaling van het resultaat

De lasten en baten zijn tegen nominale waarde opgenomen voor zover deze bedragen zijn toe te rekenen aan het verslagjaar. Eventuele afwikkelingsverschillen over voorgaande jaren worden verantwoord in het jaar waarin deze verschillen blijken.

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa € 9.847.436

Boekwaarde per 1 januari 2010	9.650.470
- Vermeerderingen en verminderingen; per saldo	1.260.322
- Afschrijving	-1.063.356

Boekwaarde per 31 december 2010 9.847.436

De immateriële activa kunnen worden gesplitst in:

- werken in exploitatie	9.456.614
- onderhanden werken	390.822

Boekwaarde per 31 december 2010 9.847.436

De vermeerderingen/verminderingen betreffen:

- Onderzoek en ontwikkeling	145.101
- Verstrekte bijdragen	773.426
- Software	341.795
	<u>1.260.322</u>

De immateriële vaste activa worden als volgt onderverdeeld:

	Boekwaarde ultimo 2010	Boekwaarde ultimo 2009
- Onderzoek en ontwikkeling	152.502	8.075
- Verstrekte bijdragen aan overheden	7.598.572	7.154.841
- Verstrekte bijdragen aan overigen	658.966	702.120
- Verstrekte afkoopsommen	67.812	76.284
- Software	1.067.792	1.266.784
- Overige	301.792	442.366
	<u>9.847.436</u>	<u>9.650.470</u>

Onderzoek en ontwikkeling

Hieronder zijn opgenomen de kosten van onderzoek nutriëntenbronnen.

Verstrekte bijdragen aan overheden

Betreft de bijdrage aan de gemeenten in de kosten van de aanleg van de randvoorzieningen rioolstelsels en aanleg in landelijke gebieden.

Verstrekte bijdragen aan overigen

Betreft de bijdrage in de kosten van diverse ruilverkavelingen.

Verstrekte afkoopsommen

Dit betreft aan derden betaalde afkoopsommen inzake onderhoudsverplichtingen etc.

Software

Dit betreft de aankoop van software.

Overige

Betreft ondermeer de kosten van verkiezingen in 2008.

Materiële vaste activa € 220.296.901

Boekwaarde per 1 januari 2010	220.475.297
- Netto investeringen	15.736.103
- Afschrijving	-15.914.499

Boekwaarde per 31 december 2010	<u>220.296.901</u>

De materiële vaste activa worden als volgt onderverdeeld:

	Boekwaarde 1/1/2010	OHW	Investeringen 2010	Afschrijving 2010	Bijdragen 2010	Boekwaarde 31/12/2010
Werken in exploitatie:						
- Gronden	157.501			4.583		152.918
- Machines en werktuigen	2.328.021		1.367.281	744.255		2.951.047
- Overige bedrijfsmiddelen	1.111.409	46.953	599.004	380.883		1.376.483
- Kantoren	8.056.760			554.126		7.502.634
- Dienstwoningen	225.768			6.610		219.158
- Werkplaatsen	549.268		187.446	55.002		681.712
- Waterkeringen	866.414			38.345		828.069
- Watergangen en kunstwerken	67.457.179	3.791.868	6.573.520	4.238.810	1.687.936	71.895.821
- Gemalen kwantiteitsbeheer	14.712.359	19.003	220.686	1.209.381	79.412	13.663.255
- Transportgemalen	6.070.797	536.717	-22.173	555.002	-44.861	6.075.200
- Transportleidingen	16.514.664	1.596.750	429.191	893.691	506.961	17.139.953
- Zuiveringsinstallaties	84.809.197	963.875	978.071	6.778.279	52	79.972.812
- Wegen	76.026			5.205		70.821
- Vaarwegen en havens	5.946.656		23.340	370.345		5.599.651
- Overige materiële vaste activa	1.252.196			79.815		1.172.381
Totaal werken in exploitatie	210.134.215	6.955.166	10.356.366	15.914.332	2.229.500	209.301.915
Onderhanden werk:						
- Overige bedrijfsmiddelen	47.403	-47.403	11.841		36.500	-24.660
- Waterkeringen			1.382			1.382
- Watergangen en kunstwerken	7.117.972	-3.791.867	6.695.776		275.000	9.746.881
- Gemalen kwantiteitsbeheer	33.875	-19.003	131.013	167		145.718
- Transportgemalen	559.586	-536.717	819.844			842.713
- Transportleidingen	1.596.750	-1.596.750	150.751		139.001	11.750
- Zuiveringsinstallaties	985.496	-963.875	249.580			271.201
Totaal onderhanden werk	10.341.082	-6.955.615	8.060.187	167	450.501	10.994.986
Totaal materiële vaste activa	220.475.297	-449	18.416.553	15.914.499	2.680.001	220.296.901

Onderhanden werk

Het verloop van het onderhanden werk is als volgt:

Boekwaarde per 1 januari 2010	10.341.082
- In 2010 in exploitatie genomen	-6.955.615
- Investerings onderhanden werk 2010	8.060.187
- Subsidies en bijdragen	-450.501
- Afschrijvingen op onderhanden werk 2010	-167
Boekwaarde per 31 december 2010	<u>10.994.986</u>

Het totaal aan nog beschikbare kredieten bedraagt per 31 december 2010 € 86 miljoen. In hoofdstuk 3, onderdeel c lopende investeringen, wordt een toelichting gegeven op een aantal majeure projecten. In bijlage 4, kredietoverzicht per 31 december 2010, wordt een overzicht gegeven per project van de nog openstaande kredieten per 31 december 2010.

Operational lease

Voor een deel van de bedrijfswagens is een mantelovereenkomst voor full operational lease afgesloten. Deze overeenkomst heeft een looptijd tot en met 31 december 2010. Ingaande 2011 is een nieuwe overeenkomst afgesloten voor 50 bedrijfswagens. De kosten bedragen ca. € 425.000 per jaar.

Financiële vaste activa € 523.851

De financiële vaste activa betreft:

1. het aandelenbezit in de Nederlandse Waterschapsbank N.V.:

- 1.915 aandelen A ad € 115,- nominaal en volgestort	220.226	
- 175 aandelen B ad € 460,- nominaal, waarop 25% gestort	<u>20.125</u>	
		240.351

2. Rionoord

- 45 aandelen ad € 100,- nominaal en volgestort	4.500	
- verstrekte geldlening; aflossing ineens per 31/12/2014	<u>279.000</u>	
		283.500

- Stand 31 december 2010		<u>523.851</u>

VLOTTENDE ACTIVA

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar € 8.064.433

Betreft:

- Debiteuren waterbedrijven inzake meeliffen		
- Debiteuren belastingen	3.620.454	
- af: voorziening oninbaar	-301.683	
- Nog op te leggen aanslagen	1.550.000	
		4.868.771
- Debiteuren subsidies en bijdragen	600.414	
- Debiteuren overig	<u>2.603.533</u>	
	3.203.947	
- af: voorziening oninbaar	<u>-8.285</u>	
		3.195.661
		<u>8.064.433</u>

Belastingdebiteuren:

Het te vorderen bedrag per 31 december 2010 kan als volgt worden gespecificeerd:

- t/m 2006	3.549
- 2007	6.782
- 2008	31.274
- 2009	159.584
- 2010	3.419.265
Totaal	<u>3.620.454</u>

Voor de voorziening dubieuze belastingdebiteuren (oninbaarheid) is € 301.683 opgenomen. Dit is 8,3% van de openstaande belastingdebiteuren.

Nog op te leggen aanslagen:

In totaal is € 1.550.000 opgenomen voor nog op te leggen aanslagen over de jaren 2008 t/m 2010.

Voor 2008 is € -148.000 opgenomen, voor 2009 € 96.000 en voor 2010 € 1.602.000.

Debiteuren subsidies en bijdragen en overig; ten aanzien van de vorderingen kan het volgende worden opgemerkt:

- De vorderingen per 31 december 2010 zijn ingeschat op invorderbaarheid en op basis van deze inschatting is de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren bepaald.
- Van de vorderingen is € 1.914.000 direct opeisbaar en € 1.290.000 betreft ramingen waarvoor de afrekeningen in 2011 worden opgemaakt.

Overlopende activa € 2.668.158

Specificatie:

- Vooruitbetaalde kosten	1.097.709
- Overige	1.570.449
	<u>2.668.158</u>

Vooruitbetaalde kosten

Dit betreffen kosten waarvan de betaling reeds in het jaar 2010 heeft plaatsgevonden, maar waarvan de kosten betrekking hebben op het jaar 2011. Het betreft met name rente en aflossing van geldleningen.

Onder overige is o.a. de afdracht van de belastinginning van Hefpunt over december opgenomen welke in januari 2011 is ontvangen.

Liquide middelen € 8.177

Betreft de volgende saldi per 31-12-2010:

- Kas waterschapshuis en voorschotkassen	2.757
- Postbank	5.420
	<u>8.177</u>

PASSIVA

Eigen Vermogen € 30.006.503

Het eigen vermogen bestaat uit:

	31-12-2010	31-12-2009
- Algemene reserves	7.945.036	5.838.387
- Bestemmingsreserves	19.367.472	18.784.777
- Exploitatieresultaat *)	2.693.995	3.636.874
	<u>30.006.503</u>	<u>28.260.038</u>

*) Het exploitatieresultaat 2009 ad € 3.636.874 is als volgt bestemd en verwerkt:

- algemene reserves	2.455.024
- bestemmingsreserves	1.181.850
	<u>3.636.874</u>

Algemene reserves

Het verloop in 2010 is als volgt:

	Water- systeem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Stand per 1 januari 2010	3.829.959	2.008.428	5.838.387
- Exploitatieresultaat 2009	2.793.132	-338.108	2.455.024
- Vrijval ten gunste van begroting 2010	-348.375		-348.375
Stand per 31 december 2010	<u>6.274.716</u>	<u>1.670.320</u>	<u>7.945.036</u>

De rente van de algemene reserve wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht, met andere woorden, de algemene reserve heeft een inkomensfunctie. Dit houdt in dat indien de algemene reserve (gedeeltelijk) wordt aangewend, dit leidt tot een lagere rentebate en uiteindelijk tot een hogere omslag.

Bestemmingsreserves

De samenstelling is als volgt:

	31-12-2010	31-12-2009
- Afkoopsommen sluizencomplex Nieuwe Statenzijl	537.416	537.416
- Afkoopsommen vaarwegen	447.079	447.079
- Afkoopsom automatisering vaartraject Bourtange - Ter Apel	136.134	136.134
- Afkoopsom kanaal Veendam - Musselkanaal	635.292	635.292
- Afkoopsom ABB-project	341.697	341.697
- Afkoopsom onderhoud enkele rijkswerken	100.739	100.739
- Afkoopsom Pekelder Hoofddiep	66.479	66.479
- Beschoeiing en baggerwerk vaarrecreatie	100.840	100.840
- Overname Scheemderverlaat	89.848	89.848
- Afkoop Stadswateren	14.753.912	14.753.912
- Afkoopsom fietspad Winschoterdiep	47.500	
- Projecten met maatschappelijk nut (extra dividenduitkering NWB)	376.253	403.290
- Waterhuishoudkundige verbeteringen klasse 1 en 2	50.000	475.000
- Gemeentelijke waterplannen	549.932	549.932
- Budgetoverheveling 2008		147.118
- Bodemsaneringen	1.134.350	
	<u>19.367.472</u>	<u>18.784.777</u>

Het verloop van de bestemmingsreserves is als volgt:

Stand per 1 januari 2010	18.784.777
Bij:	
- Resultaatbestemming 2009	1.181.850
Af:	
- Onttrekkingen 2010	-174.155
- vrijval waterhuishoudkundige verbeteringen klasse 1 en 2	-425.000
Stand per 31 december 2010	<u>19.367.472</u>

Hierna wordt per bestemmingsreserve aangegeven waarvoor deze oorspronkelijk is gevormd:

Afkoopsommen sluizencomplex Nw. Statenzijl

Dit betreft de in 1989 van het rijk ontvangen afkoopsom ad € 504.000 inzake overdracht beheer en onderhoud van de schutsluis; tevens is de in 1992 ontvangen schade-uitkering inzake de deurcilinders van de schutsluis ad € 33.000 hieronder verantwoord.

Afkoopsommen vaarwegen

Dit betreft een van de provincie Groningen ontvangen bijdrage inzake het Pekelder Hoofddiep ad € 242.000 en een drietal bijdragen van in totaal € 205.000 in het kader van de Oostelijke Noord-Zuidverbinding.

Afkoopsom automatisering vaartraject Bourtange - Ter Apel

Betreft de van de gemeente Vlagtwedde ontvangen afkoopsom wegens overdracht van het eigendom, beheer en onderhoud van de mechanisering en automatisering van een vijftal sluizen in het Ruiten A kanaal.

Afkoopsom kanaal Veendam - Musselkanaal

Dit betreft de in 1991 van de provincie Groningen ontvangen bijdrage wegens overdracht van het beheer en onderhoud van het kanaal.

Afkoopsom ABB-project

Dit betreft de in 1988 van de provincie Groningen ontvangen afkoopsom ad € 363.000 inzake de overdracht van de vuilwaterafvoersloot c.a. te Stadskanaal en het gemaal 6e Verlaat c.a. te Jipsingboermussel, vermindert met de aan de provincie betaalde afkoopsom ad € 21.000 wegens overdracht van een waterschapssloot.

Afkoopsom onderhoud enkele rijkswerken

Dit betreft de overname van het onderhoud van enkele rijkswerken (o.a. verruiming Westerwoldse A en Pekel A).

Afkoopsom Pekelder Hoofddiep

Betreft ontvangen afkoopsom; zie ook reserve afkoopsommen vaarwegen.

Beschoeiing en baggerwerk vaarrecreatie

Deze reserve is gevormd uit de ontvangen afkoopsom voor onderhoud aan het Termunterzijldiep. De bespaarde rente op deze reserve wordt ten gunste van de exploitatie gebracht ter dekking van de onderhoudskosten.

Overname Scheemderverlaat

Deze reserve is gevormd uit een ontvangen afkoopsom voor het onderhoud van de sluis Scheemderverlaat. De rente op deze reserve komt ten gunste van de exploitatie ter dekking van de onderhoudskosten.

De rentebaten van de afkoopsommen komen ten gunste van de exploitatie als "bijdragen" in de overgenomen onderhoudsverplichtingen.

Afkoop stadswateren

Deze reserve is gevormd uit de van de gemeente Groningen ontvangen afkoopsom. Besloten is om de afkoopsom te gebruiken voor interne financiering. Dat houdt in dat de rente over de afkoopsom voor de komende 25 / 30 jaar voldoende is om het onderhoud en de kapitaallasten van de investeringen te financieren. Op deze wijze blijft de hoofdsom (nominaal) instand.

Afkoopsom fietspad Winschoterdiep

Deze reserve is gevormd uit een ontvangen afkoopsom voor het onderhoud van het fietspad gelegen op de kade aan de noordzijde van het Winschoterdiep.

Projecten met maatschappelijk nut (extra dividenduitkering NWB)

Van de in 2007 ontvangen extra dividenduitkering NWB is 10% (€ 884.000) bestemd voor projecten met een maatschappelijk nut. Hiervan is inmiddels € 508.000 besteed.

Waterhuishoudkundige verbeteringen klasse 1 en 2

Van het rekeningresultaat over 2007 is € 475.000 bestemd voor waterhuishoudkundige verbeteringen in de klasse 1 en 2 gebieden.

In de AB vergadering van december 2010 is besloten hiervan € 50.000 te besteden voor het realiseren van een inlaatvoorziening in het Voorste Diep. Voor het overige worden geen maatregelen genomen.

Het niet bestede bedrag ad € 425.000 valt hierdoor vrij in 2010 en zal worden toegevoegd aan de algemene reserve van de taak wayersysteembeheer.

Gemeentelijke waterplannen

Tot en met 2008 werd de bijdrage van het waterschap in de gemeentelijke waterplannen geactiveerd en in vijf jaar afgeschreven. Door wijziging van de verslaggevingsregels worden deze kosten ingaande 2009 niet meer geactiveerd. Bij de bestemming van het resultaat over 2008 is voor de toekomstige kosten (het restant-krediet per 31/12/2008) een bestemmingsreserve gevormd van € 648.000. De jaarlijkse kosten worden ten laste van deze reserve gebracht. In 2009 is € 98.000 besteed en de stand per 31/12/2009 bedraagt € 550.000.

Budgetoverheveling 2008

Bij de bestemming van het resultaat over 2008 is voor een aantal uitgaven die vanaf 2009 zullen worden gedaan een bestemmingsreserve gevormd ter hoogte van € 280.000. In 2009 is hiervan € 133.000 besteed. Het restant ad € 147.000 is in 2010 besteed.

Bestemmingsreserve bodemsaneringen

Deze reserve is in 2009 gevormd uit een ontvangst van de provincie Groningen betreffende niet gebruikte FES-gelden voor de sanering van de voormalige persleiding Groningen-Delfzijl. Door de provincie is als voorwaarde gesteld dat de vrijvallende middelen moeten worden besteed aan bodemsaneringsprojecten.

Exploitatieresultaat

Het voordelig exploitatieresultaat ad € 2.693.995 is, in afwachting van een besluit van het algemeen bestuur, afzonderlijk op de balans verantwoord.

Voorzieningen € 2.055.163

De samenstelling is als volgt:

	31-12-2010	31-12-2009
- Wachtgeld/pensioenen voormalig personeel en bestuur	2.055.163	2.150.596
	<u>2.055.163</u>	<u>2.150.596</u>

Het verloop is als volgt:

Stand per 1 januari 2010		2.150.596
Bij:		
- Rentebijdrage	86.024	
- Dotatie 2010	<u>327.387</u>	
		413.411
Af:		
- Bestedingen 2010		-508.844
Stand per 31 december 2010		<u><u>2.055.163</u></u>

Toelichting:

De toekomstige kosten van het voormalig personeel en bestuur zijn als voorziening opgenomen.

Jaarlijks wordt, op basis van de meest actuele gegevens, een berekening gemaakt van de toekomstige kosten. Deze kosten worden tegen contante waarde in de balans opgenomen. Door de jaarlijkse rentebijdrage groeit

de voorziening toe naar het benodigde bedrag.

De kosten worden rechtstreeks op de voorziening in mindering gebracht. De herberekening van de voorziening per balansdatum geeft een dotatie van € 413.411.

Langlopende schulden € 158.234.522

Restant van de leningen per 1 januari 2010	186.795.564
Bij: opgenomen leningen in 2010	5.000.000
Af: aflossingen 2010	<u>-17.029.872</u>
Restant van de leningen per 31 december 2010	174.765.692
Af: aflossingsverplichting 2011 (kortlopende schuld)	<u>-16.531.170</u>
Langlopende schulden per 31 december 2010	<u><u>158.234.522</u></u>

In 2010 is een nieuwe leningen opgenomen van € 5 miljoen, met een looptijd van 10 jaar. Het rentepercentage is 2,70%.

De ten laste van 2010 komende rentelast van de leningen bedraagt € 7.857.164; dit is 4,35% over het gemiddeld opgenomen bedrag aan leningen.

Alle langlopende schulden zijn ondergebracht bij binnenlandse banken en financiële instellingen.

Plottende passiva € 51.112.767

Betreft:

- Schulden aan leveranciers	4.008.460
- Afdracht belastingen en premies	1.109.802
- Rekening-courant derden	12.610.537
- Aflossingsverplichting 2011 opgenomen geldleningen	16.531.170
- Overige kortlopende schulden	7.047.420
- Overlopende passiva	9.805.378
	<u><u>51.112.767</u></u>

Schulden aan leveranciers € 4.008.460

De post "schulden aan leveranciers" heeft betrekking op nota's die in 2010 zijn ontvangen, maar die nog niet zijn betaald.

Afdracht belastingen en premies € 1.109.802

Betreft de in januari 2011 afgedragen belastingheffing over december 2010.

Rekening-courant derden € 12.610.537

Dit betreft het saldo van de NWB per 31 december 2010.

Aflossingsverplichting 2011 opgenomen geldleningen € 16.531.170

Langlopende schulden zijn de schulden met een looptijd langer dan één jaar. Onder kortlopende schulden vallen de schulden met een looptijd tot één jaar. De aflossingsverplichting 2011 over de langlopende geldleningen valt derhalve onder de kortlopende schulden.

Overige kortlopende schulden € 7.047.420

Onder "overige kortlopende schulden" zijn de in 2010 aangegane verplichtingen opgenomen welke in 2011 worden betaald.

Overlopende passiva € 9.805,378

Specificatie:

- reservering vakantiegeld en restant vakantiedagen	1.354.420
- transitorische rente	5.293.314
- vooruitontvangen subsidies subsidieprojecten	317.241
- vooruitontvangen subsidies provincie Groningen	656.400
- vooruitontvangen subsidies Senter Novem	2.008.000
- overige	176.002

9.805.378

Onder "overlopende activa" zijn ramingen opgenomen van nog af te wikkelen posten over 2010 in 2011.

Onder "vooruitontvangen bedragen" zijn een aantal in 2010 ontvangen subsidies opgenomen voor projecten welke in 2011 en verder worden uitgevoerd.

Hoofdstuk 5, Exploitatierekening naar kostendragers

Rekening 2010 watersysteembeheer (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2010	begroting incl. wijzigingen 2010	begroting 2010
Netto kosten	37.188	37.140	37.838
Bedrag voor onvoorzien	0	0	94
Algemene opbrengsten (dividend, rente)	-1.186	-1.187	-708
Netto lasten	36.001	35.954	37.224
Belastingopbrengsten	38.387	38.283	37.454
Kwijtscheldingen	-448	-578	-578
Netto belastingopbrengsten	37.939	37.705	36.876
Resultaat voor bestemming	1.938	1.752	-348
Bijdrage uit bestemmingsreserves	594	0	
Aanwending algemene reserve	348	348	348
Resultaat nog te bestemmen	2.880	2.100	0

De taak watersysteembeheer sluit in 2010 met een voordelig resultaat van € 2.880.000 tegen een verwacht voordelig resultaat bij de najaarsrapportage van € 2.100.000.
Het hogere voordeel van € 780.000 is in hoofdlijnen als volgt:

hogere kapitaallasten	-163.000
bijdrage uit bestemmingsreserves	594.000
hogere bijdrage van derden	180.000
hogere opbrengst waterschapsbelasting	135.000
hogere kosten goederen en diensten en bijdragen aan derden	-201.000
saldo doorberekeningen	215.000
per saldo diversen	20.000
	780.000

In de analyse per kostensoort zijn de bovengenoemde afwijkingen reeds toegelicht.

Bestemming van het resultaat van de taak watersysteembeheer

Het algemeen bestuur geeft een bestemming aan het rekening resultaat. Voorgesteld wordt het resultaat van de taak watersysteembeheer als volgt te bestemmen:

- bestemmingsreserve afkoop stadswateren	106.000
- toevoeging algemene reserve resultaat 2010	2.774.000
	2.880.000

Rekening 2010 zuiveringsbeheer
(bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2010	begroting incl. wijzigingen 2010	begroting 2010
Netto kosten	35.769	36.052	36.623
Bedrag voor onvoorzien	0	0	94
Algemene opbrengsten (dividend, rente)	-70	-70	-112
Netto lasten	35.699	35.982	36.605
Belastingopbrengsten	36.552	37.827	37.827
Kwijtscheldingen	-1.045	-1.222	-1.222
Netto belastingopbrengsten	35.507	36.605	36.605
Resultaat voor bestemming	-192	623	0
Bijdrage uit bestemmingsreserves	6		
Resultaat nog te bestemmen	-186	623	0

De taak zuiveringsbeheer sluit in 2010 met een nadelig resultaat van € 186.000 tegen een verwacht voordelig resultaat bij de najaarsrapportage van € 623.000.
Het nadeel ten opzichte van de najaarsrapportage van € 809.000 is in hoofdlijnen als volgt:

lagere kapitaallasten	83.000
lagere kosten goederen en diensten en bijdragen aan derden	104.000
hogere opbrengst goederen en diensten derden	348.000
lagere opbrengst waterschapsbelastingen	-1.299.000
saldo doorberekeningen	-82.000
per saldo diversen	37.000
	<u><u>-809.000</u></u>

In de analyse per kostensoort zijn de bovengenoemde afwijkingen reeds toegelicht.
Op onderstaande post wordt nog een nadere toelichting gegeven.

Lagere opbrengst waterschapsbelastingen

De lagere opbrengst van € 1.299.000 is als volgt opgebouwd:

- teruggaaf t.o. opgelegd meeliften	-583.000
- lagere opbrengst zuiveringsheffing	-693.000
- hogere kwijtschelding	-23.000
	<u><u>-1.299.000</u></u>

Bestemming van het resultaat van de taak zuiveringsbeheer

Het algemeen bestuur geeft een bestemming aan het rekening resultaat. Voorgesteld wordt het resultaat van de taak zuiveringsbeheer als volgt te bestemmen:

- onttrekking algemene reserve resultaat 2010	-186.000
	<u><u>-186.000</u></u>

Hoofdstuk 6. Exploitatierkening naar programma's

Kosten per programma (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2010	begroting incl. wijzigingen 2010	begroting 2010
Veiligheid	3.924	3.755	3.915
Watersystemen	54.581	55.798	56.634
Organisatie	18.460	18.589	19.456
waarvan doorberekend 1)	4.719	4.755	4.725
	13.740	13.834	14.731
Totaal	72.245	73.387	75.280

1) Een deel van de kosten van het programma organisatie betreffen de kosten van de ondersteunende producten. De ondersteunende producten "informatiebeleid en automatisering" en "huisvesting" worden middels de verdeling van de uurtarieven personeel doorberekend aan de andere producten. Dit houdt in dat deze kosten aan de programma's Veiligheid en Watersystemen zijn toegerekend.

Kosten per programma op kostensoort (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2010	begroting incl. wijzigingen 2010	begroting 2010
Veiligheid			
Kapitaallasten	2.303	2.226	2.480
Personeelslasten	683	650	650
Overige lasten/baten	938	879	785
Totaal	3.924	3.755	3.915
Watersystemen			
Kapitaallasten	19.867	19.850	20.999
Personeelslasten	10.067	10.081	10.081
Overige lasten/baten	24.647	25.867	25.554
Totaal	54.581	55.798	56.634
Organisatie			
Kapitaallasten	1.659	1.694	1.775
Personeelslasten	7.830	7.824	9.772
Overige lasten/baten	8.971	9.071	7.909
	18.460	18.589	19.456
waarvan doorberekend	4.719	4.755	4.725
Totaal	13.740	13.834	14.731
Totaal	72.245	73.387	75.280

In hoofdstuk 1, programmaverantwoording, worden de programma's uitgebreid behandeld.

Het resultaat van de jaarrekening is op kostensoortniveau uitgebreid geanalyseerd.
Hieronder volgt nog een korte toelichting op de uitkomst per programma.

	Veiligheid	Water- systemen	Organisatie	Totaal
Netto lasten jaarrekening	3.924	54.581	13.740	72.245
Netto lasten begroting incl wijzigingen	3.755	55.798	13.834	73.387
Nadelig c.q. Voordelig	<u>-169</u>	<u>1.217</u>	<u>94</u>	1.142
Nadeel belastingen exclusief kwijtschelding				-1.171
Nadeel ten opzichte van de najaarsrapportage				<u>-29</u>
Veiligheid				
Het nadeel van € 169.000 betreft:				
hogere kapitaallasten				-77.000
hogere kosten goederen en diensten en bijdragen aan derden				-81.000
hogere doorberekening eigen uren				-33.000
diversen				22.000
				<u>-169.000</u>
Watersystemen				
Het voordeel van € 1.217.000 betreft:				
hogere kapitaallasten				-17.000
lagere personeelslasten				14.000
lagere kosten goederen diensten derden				60.000
lagere bijdragen aan derden				128.000
hogere bijdragen van derden				99.000
hogere opbrengst goederen en diensten aan derden				311.000
hogere bijdrage bestemmingsreserves				553.000
lagere doorberekeningen				78.000
diversen				-9.000
				<u>1.217.000</u>
Organisatie				
Het voordeel ad € 94.000 betreft:				
lagere kapitaallasten				35.000
lagere personeelslasten				6.000
hogere kosten goederen diensten derden				-44.000
personeelslasten en doorberekeningen				97.000
				<u>94.000</u>

Hoofdstuk 7. Rekening naar kosten- en opbrengstensoorten

nr	omschrijving	rekening 2010	begroting incl. wijzigingen 2010	begroting 2010
1	rentelasten	9.168.325	9.262.038	10.352.901
2	afschrijvingen	16.977.854	17.113.722	17.491.817
3	personeelslasten	20.497.614	20.413.174	21.223.174
4	goederen	3.295.640	3.390.474	3.301.474
5	energie	4.108.801	4.362.590	4.362.590
6	huren, pachten en lease	729.083	701.937	665.937
7	verzekeringen	270.884	300.412	300.412
8	belastingen	110.902	91.614	91.614
9	onderhoud door derden	4.268.212	3.820.723	3.177.723
10	overige diensten door derden en bijdragen aan derden	20.742.935	20.658.009	20.316.822
11	onvoorzien		0	187.852
12	toevoeging aan voorzieningen	622.276		
	Totaal	80.792.527	80.114.692	81.472.316

nr	omschrijving	rekening 2010	begroting incl. wijzigingen 2010	begroting 2010
1	rentebaten	1.289.012	1.278.418	1.189.979
2	dividend	1.413.772	1.410.000	1.410.000
3	baten in verband met salarissen en sociale lasten	179.587	25.000	25.000
4	opbrengsten goederen, werken en diensten voor derden	3.153.384	2.624.810	2.426.810
5	opbrengst uit eigendommen	59.964	53.292	53.292
6	waterschapsbelastingen Af: kwijtscheldingen	74.939.296 1.492.648	76.110.223 1.800.000	75.280.223 1.800.000
		73.446.647	74.310.223	73.480.223
7	bijdrage van derden	1.971.895	1.600.697	1.101.797
8	onttrekking aan voorzieningen	0		
9	geactiveerde lasten	1.024.731	1.186.840	1.436.840
10	Resultaat voor bestemming	-1.746.465	-2.374.587	0
11	onttrekking aan reserves	947.530	348.375	348.375
12	Resultaat nog te bestemmen	-2.693.995	-2.722.962	348.375
	Totaal	80.792.527	80.114.692	81.472.316

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Waterschap Hunze & Aa's

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2010 van waterschap Hunze en Aa's te Veendam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2010 en de rekening naar kosten- en opbrengstesoorten over 2010 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens. Tevens is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verwoordde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het dagelijks bestuur is daarnaast verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 109, tweede lid, van de Waterschapswet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit, de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens en het controleprotocol dat d.d. 22 oktober 2008 vastgesteld is door het algemeen bestuur van waterschap Hunze en Aa's. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van waterschap Hunze en Aa's. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur van waterschap Hunze en Aa's gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. Deze goedkeuringstolerantie is d.d. 22 oktober 2008 vastgesteld door het algemeen bestuur van waterschap Hunze en Aa's.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Onderbouwing van het rechtmatigheidsoordeel met beperking

Uit onze controlewerkzaamheden met betrekking tot de rechtmatigheid van de inkoop is gebleken dat waterschap Hunze en Aa's voor een bedrag van € 1,4 miljoen onterecht niet Europees heeft aanbesteed. Hierdoor is sprake van onrechtmatige lasten ten bedrage van € 1,4 miljoen.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van de activa en passiva van waterschap Hunze en Aa's per 31 december 2010 en van de baten en lasten over 2010 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder verordeningen van het waterschap, uitgezonderd het mogelijke effect van hetgeen is beschreven in de paragraaf 'Onderbouwing van het rechtmatigheidsoordeel met beperking'.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 109, lid 3, onder d, Waterschapswet melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Groningen, 28 maart 2011

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.H. Bouman RA

Hoofdstuk 9. VASTSTELLING JAARREKENING 2010

De jaarrekening 2010, met een voordelig resultaat van € 2.693.995 aangeboden door het Dagelijks Bestuur op 11 april 2011.

, dijkgraaf

, secretaris-directeur

Vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van het waterschap Hunze en Aa's, op 1 juni 2011.

, dijkgraaf

, secretaris-directeur

BIJLAGEN

Bijlage 1: Kredietoverzicht per 31 december 2010

	Krediet	Krediet wijziging	Totaal krediet	Verplichting	Besteding	Besteding + verpl.	Restant krediet
001 ROM/WCL	797.291		797.291		407.398	407.398	389.893
027 HIREmmen	2.289.282		2.289.282		1.886.576	1.886.576	402.706
028 HIRHaren	7.265.147		7.265.147		4.385.393	4.385.393	2.879.754
031 HIROkolonie	111.738		111.738				111.738
033 HIRW'wolve	5.771.278	690.000	6.461.278		5.722.282	5.722.282	738.996
050 GMROzema	240.000		240.000		415.635	415.635	-175.635
060 Zuidl'meer	148.676		148.676		80.949	80.949	67.727
076 HIRMidGron	2.000.000		2.000.000	45.628	145.957	191.585	1.808.415
098 Waterkansentaarten	55.000		55.000				55.000
110 Ecol.verb.zones	764.903	-650.000	114.903		11.350	11.350	103.553
115 LI Laaghalen	492.000	192.735	684.735		109.999	109.999	574.736
118 Stim.regeling	5.250.000		5.250.000		3.582.423	3.582.423	1.667.577
124 Stedelijk WB	1.053.000		1.053.000		502.063	502.063	550.937
128 ZTWFoxhol	8.019.000	14.938.000	22.957.000		19.892.421	19.892.421	3.064.579
129 RGMPEkela	445.000	49.000	494.000	185.164	317.914	503.078	-9.078
130 Doorbraak WB	4.337.616	-1.710.000	2.627.616		1.972.543	1.972.543	655.073
132 Verl.Stadsk.	2.172.000		2.172.000		1.760.460	1.760.460	411.540
184 Landinr.O'doorn	675.000		675.000		159.223	159.223	515.777
204 Stuw Vriescheloo	63.000		63.000	1.883	59.018	60.901	2.099
205 Vaarverb.Zldrmeer	700.000	138.000	838.000		735.538	735.538	102.462
208 Uitvoering waterplannen	1.600.000	-80.000	1.520.000				1.520.000
211 Aanpassen leidingtekeningen	140.000	310.000	450.000		232.560	232.560	217.440
214 Baggeren oude W'diep Sappemeer	2.240.000		2.240.000	784.309	1.467.800	2.252.109	-12.109
237 Aanpak Ceresmeer	50.000		50.000				50.000
242 Vispassage voorz. stuwen	200.000	50.000	250.000		153.707	153.707	96.293
246 Westervolde Aa CA	2.224.850	2.505.150	4.730.000	1.295.214	1.310.042	2.605.256	2.124.744
252 Hermeander Hunze Toreneven	960.000		960.000		79.324	79.324	960.000
285 Duurzame landbouwprojecten	120.000		120.000				40.676
295 Ren gem Grootte Polder	35.000		35.000				35.000
299 Beluchtingselementen rwzi	35.000		35.000				35.000

Bijlage 1: Kredietoverzicht per 31 december 2010

	Krediet	Krediet wijziging	Totaal krediet	Verplichting	Besteding	Besteding + verpl.	Restant krediet
305 Tussendepot Alteveer	230.909		230.909		205.681	205.681	25.228
306 EHS	2.200.000	-156.000	2.044.000		687.457	687.457	1.356.543
313 Actieprogramma WB 21/	100.000		100.000		20.897	20.897	79.103
314 Uitvoer plan sted waterbeheer	521.909		521.909		256.997	256.997	264.912
317 Onderhoudsmachines 2010	1.000.000		1.000.000	217.685	619.535	837.220	162.780
319 Cultuur historisch erfgoed	450.000	100.000	550.000	619.038	46.444	665.482	-115.482
323 Stimuleringsregeling drukriolering	2.000.000		2.000.000		1.425.072	1.425.072	574.928
324 KnelpStedelijkGebied	60.000		60.000				60.000
333 OnderzoekskstBaggerverw.inst.	300.000		300.000				300.000
340 Renovatie 1e verlaat	350.000	325.000	675.000		665.754	665.754	9.246
347 Doorbr waterberging OOP	8.884.800	200.000	9.084.800		7.329.662	7.329.662	1.755.138
348 Waterberging IJldepolder	4.209.421	450.000	4.659.421		4.791.539	4.791.539	-132.118
350 Nautisch baggerwerk	200.000		200.000		99.116	99.116	100.884
358 Eexterveensche Verlaat	200.000	475.000	675.000		671.983	671.983	3.017
364 Vervangen div beschoeiingen 2009	500.000	1.312.000	1.812.000		1.758.912	1.758.912	53.088
365 Vervangen div beschoeiingen 2010	1.350.000		1.350.000		841.072	841.072	508.928
369 Gemeal Ennemaborgh	477.000	275.000	752.000		734.927	734.927	17.073
374 Vervang besturing RWZI's	175.000		175.000	9.996	142.514	152.510	22.490
375 Electro Gemalen Nrd	80.000		80.000		17.564	17.564	62.436
393 Verharding kw 2010	250.000		250.000		26.519	26.519	223.481
400 Rgm en persl Haren N	3.079.000		3.079.000		2.131.191	2.131.191	947.809
402 Vijvers Gr-ZuidNrd	250.000		250.000		135.452	135.452	114.548
412 Saneren overstort ZIrmee	775.000		775.000				775.000
417 Verdrogingsbestrijding	46.500		46.500	46.500		46.500	
419 Nat.vr. oevers/Oldambt	125.000		125.000		-3.731	-3.731	128.731
428 Onderzktst KRW/WB21	982.500		982.500	26.164	105.807	131.971	850.529
448 Besturing gemaal Dorkwerd	60.000		60.000	21.261	37.777	59.038	962
451 Renovatie RGM's	5.065.000		5.065.000	302.342	530.100	832.442	4.232.558
453 Bagg Schildmeer	1.700.000		1.700.000	570.574	1.011.595	1.582.169	117.831
457 Debiet Glimmen	125.000		125.000		5.012	5.012	119.988

Bijlage 1: Kredietoverzicht per 31 december 2010

	Krediet	Krediet wijziging	Totaal krediet	Verplichting	Besteding	Besteding + verpl.	Restant krediet
461 Vervangen 2 bruggen Borgercompagnie	130.000		130.000		22.443	22.443	107.557
466 Ren.kwan.gemalen	25.000		25.000		97.449	97.449	-72.449
467 Grootonderhoud stuwen	100.000		100.000		52.720	52.720	47.280
469 Blauwe Stad gem Oostwold	450.000		450.000		90.378	90.378	359.622
471 Ronde-Ruiten AA	1.920.000		1.920.000		110.975	110.975	1.809.025
473 Heemsloten Stadskanaal	375.000		375.000	45.636	115.923	161.559	213.441
474 RWZI Scheemda	500.000		500.000	87.070	191.115	278.185	221.815
476 Rapportagetool	100.000		100.000				100.000
478 Geo info&metadata	100.000		100.000				100.000
479 Vispassages Waddenfonds	215.000		215.000		-119.139	-119.139	334.139
480 Ren 2 sluizen B'comp	36.000	24.000	60.000		58.525	58.525	1.475
482 Sluisje Haansvaart	70.000		70.000		35.716	35.716	-35.716
489 RWZI Scheemda	25.000		25.000		68.300	68.300	1.700
490 RWZI Veendam	25.000		25.000				25.000
492 GO RWZI's 2011	70.000		70.000		11.513	11.513	13.487
496 GO Sluizen	70.000		70.000		58.809	58.809	11.191
498 Kwantiteitgemalen 2010	475.000		475.000	27.703	413.600	441.303	33.697
500 Masterplan kaden	88.895.764	-21.723.211	67.172.553	1.044.432	16.448.009	17.492.441	49.680.112
602 Vervanging hekwerk zeedijk	25.000		25.000		1.382	1.382	23.618
603 Kadeherstel Meedhuizen	130.000		130.000		103.050	103.050	26.950
604 HIROVK	250.000		250.000		12.819	12.819	237.181
605 Baggeren Tripscompagniesterdiep	600.000		600.000	18.153	9.338	27.491	572.509
607 De Akkers	300.000		300.000				300.000
Totaal projecten	180.818.584	-2.285.326	178.533.258	5.348.752	87.468.348	92.817.100	85.716.158

